

... ..

- ... ..
- ... ..
- ... ..

- ... ..
- ... ..
- ... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

FRANSCHE
SPRAEK-
EN
SPEL-KONSTE,

*Waer in de beginzelen der gezeide
Taele op eene bondige wyze
aengewezen worden.*

DOOR
BALDUINUS JANSSENS,
Taelmeester binnen deze Stad.

TOT BRUGGE,
By JOSEPH DE BUSSCHER, Boekdrukker en
Boekverkoper, in de Predikheérs-straet.

THE UNIVERSITY OF
SPRINGFIELD

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 101
LECTURE NOTES

BY
DR. J. W. HARRIS

1963

1

2

3

4

5

V O O R R E D E N .

HEt wonderbaerſte, dat den *Almogenden*, in zyne *Schepzels*, heeft uitgevrogt, is de *Spraek*e, nevens die *ſchoone wetenſchap* van alle woorden, daer *eene Tael*e door beſtaet, dus t'onderscheiden, dat zy die weten begin en einde te geven, en aen te toonen, dat die uit negen ſlag van woorden beſtaet, waer door den weg geöpent is om alle *vremde Taelen* te leeren.

't Is ook *bemerkensweêrdig*, dat als men *eên Kind* *eênig Ambagt* leert, *eêrſt* de *naemen* der *werktuigen* leert *namen* en *kennen*, om te *konnen onderscheiden* wat *werktuig* tot 't *eên* of 't *ander werk* dienen moet. *Eéne Boôdsgezel*, die *zomtyds eên groef verſtand* bezit, weet *doorgaens*, van *jongs af*, wel te *namen* en t'onderscheiden alle de *werktuigen* van *eên Zeeſchip*, de welke beſtaen uit *eên ongemeên getal* van *naem-woorden*.

*Eéne Tael*e, beſtaende in *negen woorden*, leert men *doorgaens aen de Kinderen*, gelyk men de *vogels* leert *klappen* of *zingen*, *zonder grond* of *uitleg* daer af te *geven*; *eéne wetenſchap* daer men alles mede kan *doen*, en *zonder de welke* wy [*behalven de ziele*] aen d' *onberedende dieren* ſchynen gelyk te *zyn*, welk *misbruik*, zoó 't my *dunkt*, uit het *wanorder* der *ſlegte School-boeken* is *gebaert*.

VOORREDEN.

Zoo dra men één Kind onder het gezag en bewint der School-meesters vertrouwt, om zyne Tael te leeren, men geeft het den Letterrol-boek, inhoudende het Gebed des Heeren, den Weest gegroet, het Gelove, en éénige Gebedekens, 't welke, aengaende de Godvrugtigheid goed is; maer wat Kind heeft dien Boek, bestaende in vele swaere woorden van onze Tael, leeren lezen? Ongetwyfelt geén: dit is de reden dat vele Schoolmeesters weinige onderrigtinge aen zulke Kinders kunnen geven.

Dien Boek uitgeleert zynde [gelyk men zegt] dan laet men het Kind in den Geschied-boek van Joseph den Dromer leeren, éénen Boek, die niet min als vele andere, verworpens weerdig is, niet slegts om 't onzuiver vlaems, en regellooze Spellinge, waer mede by opgesteld is; maer wel, om dat daer in verbandelt word, 't gene de teere gemoederen der Kinders, dikwils meer kwetst als onderrigt, dewyl daer gesproken word van byslapen, verkrachten, enz. welke ongeschikte woorden weinige hulpmiddels toebrengen om ééne Tael wel te leeren.

Den Geschied-boek van den Koninglyken Harpzanger David, daer gesproken word[*]

[*] 10, 16, 27, 41, 53, en 55 Bladzijden.

VOORREDEN.

van voórloofkens van het edelste deél der Mannen, van trauwen, van naektheden, verkrachten enz., geeft men de Kinders ook te leéren. Ik hebbe dikwils bemerkt [en andere Schoolmeesters zeggen 't ook] dat de Kinders, die de negen of tien jaeren bereiken, de gezeyde redens dus overweegden, dat zy daer op dikwils uitlegginge vraegden aen bunnen Meester, hem in 't wezen beöogende, waer door by zomtyds met schaemte omvangen zynde, niet wiste wat antwoóden, om de gedagten van die vragende Kinders t'er plaetzen.

Den Reis-boek van Broeder Jan vander Linden is nog slegter om Kinders t'onder- rigten: wat Tael dien Broeder gesproken heeft, is my onbekent, aengezien by zyne jerusalemsche Reize dus doormengt met verbasterde woóden, dat by zig onbegrypbaer heeft gemaakt, het welke oórzaeke is, dat men de Kinders de zuivere vlaemsche Taelé niet gemakkelyk kan inboezemen: want zy geduerig in 't lezen van diergelyke Boeken, of Brieven, verbasterde woóden ontmoeten, die zy in 't spreken onder 't vlaems vermengen, hoewel zy den zin niet begrypen: dagelyks vraegt den éenen den anderen wat solemniteit, inclus, exclus enz. wilt beduiden; indien plegtigheid, medebegrepen en

VOORREDEN.

uitgezondert, of vele meér andere woorden, in gebruik waren, de goede Vlamingen zouden niet hoeven te twyfelen wat zy bevelzen.

Dat ik de School-boeken te nae spreke, is niet uit berispinge van iemand: want, 't is aen my genoegzaam bekend, dat de gene, die magtig zyn die te verbieden door hunne waekzame zorgvuldigheid, zoo veel hebben gedaen, dat zy de slegtste gedoemt, en d'andere gedooft hebben, by gebrek van goede.

Het ware te wenschen, dat d'yverige en bekwame Schoolmeesters, of andere geleerde Mannen, 't wanschik der School-boeken mogten in goed order stellen, tot onderrigtinge der leérzugtige Jongheid, en gemak van die bun in de vlaemsche Tael onderwyzen.

Dit zoude kunnen geschieden met, als de Kinders de Letterrol wel kennen, bun één boekje te doen leeren van één, twee en dry klanken, naemwoorden, ledekens voornamen, werk- en deel-woorden, nevens de negen deelen der reden, waer door de Kinders, op weinigen tyd, trapwys, zouden kunnen klimmen tot de volmaektheid van de Tael; namentlyk als de Meesters bun, door goede gelykenissen zouden aenmoedigen, om

VOORREDEN.

die woorden wel te begrypen, onderscheiden en gebruiken.

Dan zoude men, die dus opgesteigerde in de Tael, kunnen doen bevroeden wat de teekens zyn, die de Taelkenders gebruiken, en waer die moeten geplacst wezen; dan zoude men hun kunnen eenen Boek doen lezen, als is dien van M. Baumont, waer in de Wet Godts aen de Kinders uitgeleit word volgens de tærheid van hun gemoed; daer de kennisse der Landen en vele andere lofweerde zaeken, hun zoo zagt als voordelig ingeboezemt worden.

Zyn dat de middels, en ontbreken wy die, 'tis geén wonder dat den Heer Derleyn, in zyn lofbaer werk, klaegt dat de Kinders 7 of 8 jaeren moeten besteden, om Latyn te leeren; aengezien de Meesters veel tyd moeten gebruiken om de Kinders, in vremde termen, de negen deelen der reden met gewelt in te printen, en om hun de geluid en stilstand-teekens te leeren namen, onderscheiden en plaetzen, te meér, om dat de Kinders die teekens hoeven te gebruiken in eéne vremde Tael, zonder eénige onderrigtinge in hunne eigene Tael t'hebben ontfangen.

De negen deelen der reden, de geluid-

VOORREDEN.

en stilstand-teekens of andere noodzakelykbeden om Taelen te leeren, zouden gemakelyk door de Schoolmeesters aen de Kinderen kunnen by gelykeniffen geleert worden; maer dewyl de School-boeken daer toe niet bekwaem zyn, men vind weinige Schoolmeesters die zulks bebertigen.

Dit zoo zynde, en dat d'ondervindinge leert hoe eenvoudig vele menschen hun leven, of het beste van hunnen tyd, verstyten met Boeken te lezen, zonder de kragt en boedanigheid der woorden te kennnen of wel te kunnen onderscheiden wat eén Ledeken, Naem- of Werk-woórd is, dies, ik oordeele dat dit Werkje niet min aengenaem als dienstig zal wezen voor alle Minnaers der Taelen

FRANSCHE
SPRAEK
EN
SPEEL-KONSTE.

EERSTE HOOFDSTUK,
Van de Naemwoorden en Ledekens, of
Noms & Articles.

IN de vlaemsche en fransche Tael zyn negen
slag van woorden,

TE WETEN:

Naemwoorden,	} OF {	[	Noms.
Ledekens,			Articles.
Voornaemen,			Pronoms.
Werkwoorden,			Verbes.
Deelwoorden,			Participes.
Voorzetsels,			Propositions.
Koppelwoorden,			Conjunctions.
Tusschenzetsels,			Interjections.
Bywoorden,	Adverbes.		

De vyf eerste van deze woorden verande-

ren, volgens de wyze die hun eigen is, de vier andere veranderen nooit, het welke ik duidelyk en bondig zal tragten uit te leggen, beginnende met de Naemwoórd en Ledekens.

VR. Wat is één Naemwoórd?

ANT. Eén woórd, het welke men gebruikt om te namen alle 't gene bedenkelyk is, te weten, als het aen éenen naem gelykt.

VR. Wat middel is'er om de Naemwoórd en uit d'andere wel t'onderscheiden?

ANT. Stelt éne van deze volgende Ledekens daer voór, by voórbeeld, *eéven, eéne, één, den, de, of bet*, voegt het dus daer voór, dat het éenen begrypelyken zin maekt, 't is één Naemwoórd: by gelykenis, *Koning, Kerke, Kind* zyn Naemwoórd, om dat men met éenen goeden zin kan zeggen *eéven Koning, de Kerke, bet Kind*. 't is zeker, dat *ontfangen, zedert, en*, enz. géene Naemwoórd zyn, om dat men, met géenen verstaenbaren zin kan zeggen *eéven ontfangen, eéne zedert, bet en*, enz., immers het zyn al Naemwoórd daer men ict mede kan namen.

Nog kan men één Naemwoórd onderscheiden met daer agter te stellen 't woórdeken *ding*, het welke dan géenen goeden zin zal maken, by voórbeeld *Koning ding, Kerke ding, Kind ding*, enz., alle welke Naemwoórd genaemt worden Zelfstandige, om dat die uit hun zelven éenen verstaenbaren zin maken.

VR. Zynder ander slag van Naemwoórd?

ANT. Ja: Toevoegelyke, dus genaemt, om dat zy by de zelfstandige kunnen geplaetst worden, en daer door hunne hoedanigheid te kennen geven.

VR. Wat zyn toevoegelyke Naemwoórd?

ANT. Deze volgende, te weten, *Groot, kleen, boos*, enz.

VR. Hoe zal men die konnen onderscheiden?

ANT. Stellende daer voór eéne van de gezeide woordekens *eénen, eéne, eén, den, de, het*, het zal eénen slegten zin maken; in tegendeel, stelt agter eénen toevoegelyken Naem het woordeken *ding*, het zal eénen goeden zin maken, by *voóren, eénen grooten, eéne kleéne, eén boós*, maekt geénen zin, dewyl men niet kan weten of men spreekt van eénen grooten hond, eéne kleéne beeste, eén boós peerd, of iet anders; en met het woordeken *ding*, maekt het eénen goeden zin, by *voórbeeld, groot ding, kleén ding, boós ding*, enz.

Aenmerkt, dat men zonder de toevoegelyke Naemwoórdén onbekwaem zoude zyn om aen de Zelfstandige eéniige omstandigheid te geven, by *voórbeeld, eénen Koning*, heeft weinige be-
duidenissen, niet wetende of men spreekt van eénen grooten Koning, of van eénen kleénen, van eénen magtigen, of van eénen geringen; en met de toevoegelyke Naemwoórdén kan men alle hoedanigheden uitdrukken, by *voórbeeld, eénen grooten, goedertieren, regtveérdigen, verstandigen en ryken Koning*. Hier ziet gy eénen zelfstandigen Naem met zes toevoegelyke, de welke alle de hoedanigheden van eénen Koning te kennen geven.

VR. Wat zyn de Leddekens?

ANT. Woordekens, de welke voór de Naemwoórdén staen, om daer door hun geslagt, getal en geval kenbaer te maken, als zyn de volgende, *den, de, het, van, der, des, aen, eénen, eéne, gèn, vele*, enz.

VR. Wat verstaet gy door Geslagt?

ANT. Dat de vlaemsche Tael dry geslagten heeft voór de Naemwoórden, te weten, het *mannelyk*, *vrouwelyk* en *onzydig Geslagt*, de welke men onderscheiden kan uit deze woórdekens, *den*, *de*, *bet*; als men *den* kan stellen voór eénen zelfstandigen Naem, 't is van het mannelyk Geslagte, by voórbeeld, *den Koning*.

Kan men het woórdeken *de* daer voór stellen, 't is vrouwelyk, om dat men zegt *de Koninginne*.

Voegt het Ledeken *bet*, wel voór eénen zelfstandigen Naem, 't is onzydig, om dat men schryft *het Kind*.

VR. Hoe vele Geslagten erkent de fransche Tael?

ANT. Tweé, 't *mannelyk* en 't *vrouwelyk*.

VR. Wat verstaet gy door het woórdeken Getal?

ANT. Dat alle Naemwoórden moeten gestelt worden in het eéntal of veeltal.

VR. Wanneer staet eén Naemwoórd in het eéntal?

ANT. Als het Ledeken *eén* daer voór staet, of daer op verstaen word, by voórbeeld, *eénen mensch*, *eéne tafel*, *eén huis*, of *den mensch*, *de tafel*, *het huis*, staen in 't Eéntal, om dat'er maer van eénen mensch, van eéne tafel, en van eén huis gesproken word.

VR. Wanneer staet eén Naemwoórd in het veeltal?

ANT. Als het méer als eén beduid, als, *menschen*, *tafels*, *huizen*, enz. dit staet in 't veeltal, om dat'er méer als van eénen mensch, tafel of huis gesproken word,

VR. Wat verstaet gy door het woórd Geval?

ANT. Dat, volgens de Latynen, eén Naemwoórd kan zes gevallen hebben, om dat die geéne Ledekens kennen; maer luisteren nae den uitgang der Naemwoórdén, by voorbeeld, *Dominus*, wilt by hun zeggen, den Heére, *Domini*, van den Heére, *Domino*, aen den Heére, enz, door welke uitgangen zy de Ledekens onderscheiden; en hoewel de Vlamingen en Franschen met de Ledekens daer voór te plaetzen, het Geval genoeg onderscheiden, zonder de benaminge van deze Gevallen, ik zal die nogtans gebruiken, my voegende naer de fransche Schryvers, om dat de Kinders, wel hunne eigene Taelé kennende, het laryn en andere Taelen, gemakkeliker zouden leéren.

VR. Hoe worden die Gevallen by de Franschen genaemt?

ANT. Zoó volgt, te weten:

<p>Nominatif, Genitif, Datif, Accusatif, Vocatif. Ablatif,</p>	}	OF	<p>Namer. Voórtbrenger. Gever. Beschuldiger. Aenroeper. Afnemer.</p>
--	---	----	--

Wy zullen met deze Gevallen d'eérste Af-dalinge beginnen, met de bepaelde Ledekens *den, de, het*, dus genaemt, om dat de Naemwoórdén bepaelt zyn.

EERSTE AFDALINGE,

*Van eên mannelyk Naemwoord met het bepaeld-
Ledecken.*

EENTAL.

<i>Nominatif</i> , le Roi.	<i>Namer</i> ,	-	den Koning
<i>Genitif</i> , du Roi.	<i>Voortbrenger</i> ,	van	den Koning
<i>Datif</i> , au Roi.	<i>Gever</i> ,	-	aen den Koning
<i>Accusatif</i> , le Roi.	<i>Beschuldiger</i> ,	-	den Koning
<i>Vocatif</i> , ô Roi.	<i>Aenroeper</i> ,	-	ô Koning
<i>Ablatif</i> , du Roi.	<i>Afnemer</i> ,	-	van den Koning

VEELTAL.

<i>Nom.</i> les Rois.	<i>Namer</i> ,	-	de Koningen.
<i>Gen.</i> des Rois.	<i>Voortbr.</i>	van	de Koningen.
<i>Dat.</i> aux Rois.	<i>Gever</i> ,	-	aen de Koningen.
<i>Acc.</i> les Rois.	<i>Beschuld.</i>	-	de Koningen.
<i>Voc.</i> - ô Rois.	<i>Aenroeper</i> ,	-	ô Koningen.
<i>Abl.</i> des Rois.	<i>Afnemer</i> ,	van	de Koningen.

Aengezien het noódig is, dat de Leérlingen hun, in het afdalen oefnenen, ziet hier eéne Lyfte, die op de zelve wyze moeten afgedaelt worden.

<i>Balai</i> ,	Bessem.	<i>Four</i> ,	Oven.
<i>Bassin</i> ,	Bekken.	<i>Gobelct</i> ,	Kroes, Beker.
<i>Cerf</i> ,	Hert wild dier.	<i>Jardin</i> ,	Hof.
<i>Chariot</i> ,	Wagen.	<i>Jour</i> ,	Dag.
<i>Cœur</i> ,	Herte.	<i>Lit</i> ,	Bedde.
<i>Demon</i> ,	Boózen geéft.	<i>Livre</i> ,	Boek.
<i>Diable</i> ,	Duivel.	<i>Maltre</i> ,	Meéfter.
<i>Don</i> ,	Gaeve.	<i>Malheur</i> ,	Ongeluk.

VERVOLG DER LYSTEN.

<i>Bonheur</i> , Geluk.		<i>Receveur</i> , Ontfanger.
<i>Navire</i> , Schip.		<i>Serviteur</i> , Dienaer.
<i>Nid</i> , Nest.		<i>Sorcier</i> , Toveraer.
<i>Noeud</i> , Knoop.		<i>Témoin</i> , Getuige.
<i>Pain</i> , Broöd.		<i>Trésor</i> , Schat.
<i>Picbé</i> , Zonde.		<i>Vent</i> , Wind.
<i>Pêcheur</i> , Visscher.		<i>Verre</i> , Glas.
<i>Pêcheur</i> , Zondaer.		<i>Ver</i> , Worm.
<i>Pere</i> , Vader.		<i>Zélateur</i> , Yveraer.
<i>Quadran</i> , Uerwyzer.		

TWEEDE AFDALINGE,

Van één vrouwelyk Naemwoord.

EENTAL.

<i>Nom.</i> la Reine.	<i>Namer</i> , de Koninginne.
<i>Gen.</i> de la Reine.	<i>Voórtb.</i> van de Koninginne.
<i>Dat.</i> à la Reine.	<i>Gever</i> , aen de Koninginne.
<i>Acc.</i> la Reine.	<i>Beschuld.</i> de Koninginne.
<i>Vocat.</i> ó Reine.	<i>Aenroeper</i> , ó Koninginne.
<i>Abl.</i> de la Reine.	<i>Afnem.</i> van de Koninginne.

VEELTAL.

<i>Nom.</i> les Reines.	<i>Namer</i> , de Koninginnen.
<i>Gen.</i> des Reines.	<i>Voórtb.</i> van de Koninginnen.
<i>Dat.</i> aux Reines.	<i>Gever</i> , aen de Koninginnen.
<i>Acc.</i> les Reines.	<i>Beschuld.</i> de Koninginnen.
<i>Voc.</i> ó Reines.	<i>Aenroeper</i> , ó Koninginnen.
<i>Abl.</i> des Reines.	<i>Afnem.</i> van de Koninginnen.

Schryft op de zelve wyze de volgende Naemwoórd.

LYSTE VAN NAEMWOORDEN.

<i>Bague</i> ,	Ring.	<i>Fille</i> ,	Dogter.
<i>Barbe</i> ,	Baerd.	<i>Goutiere</i> ,	Gote.
<i>Bête</i> ,	Beeste.	<i>Grace</i> ,	Genaede.
<i>Bête</i> ,	Doze.	<i>Guerre</i> ,	Oórlóg.
<i>Broche</i> ,	Spit.	<i>Joye</i> ,	Blydschap.
<i>Broffe</i> ,	Borstel.	<i>Langue</i> ,	Taele.
<i>Cage</i> ,	Vogelhuis.	<i>Langue</i> ,	Tonge.
<i>Cave</i> ,	Kelder.	<i>Lettre</i> ,	Brief.
<i>Chaise</i> ,	Stoel.	<i>Mere</i> ,	Moeder.
<i>Chambre</i> ,	Kamer.	<i>Pierre</i> ,	Steén.
<i>Cuisine</i> ,	Keuken.	<i>Nappe</i> ,	Ammelaken.
<i>Dette</i> ,	Schuld.	<i>Pucelle</i> ,	Maegd.
<i>Femme</i> ,	Vrauwe.	<i>Queue</i> ,	Steért.
<i>Feuille</i> ,	Blad.	<i>Reponce</i> ,	Antwoórde.
<i>Table</i> ,	Tafel.		

· Uit de voorgaende Naemwoórdén blykt, dat die, de welke eindigen met eéne *E*, zyn van het vrouwelyk Geslagte; nogtans niet zonder vele uitnemingen. Ziet *Desfrobés* fransche Spraekkonste, 114. bladz. enz.

DERDE AFDALINGE,

*Van een Naemwoord, Mannelyk of Vrouwelyk,
beginnende met eene Klinkletter of somme H.*

E E N T A L.

<i>Nom.</i>	L'âne.	<i>Namer,</i>	den Ezel.
<i>Gen.</i>	de L'âne.	<i>Voortb.</i>	van den Ezel.
<i>Dat.</i>	à L'âne.	<i>Gever,</i>	aen den Ezel.
<i>Acc.</i>	L'âne.	<i>Beschuld.</i>	den Ezel.
<i>Voc.</i>	ô âne.	<i>Aenroep.</i>	ô Ezel.
<i>Abl.</i>	de L'âne,	<i>Afnem.</i>	van den Ezel.

V E E L T A L.

<i>Nom.</i>	Les ânes.	<i>Namer,</i>	de Ezels.
<i>Gen.</i>	Des ânes.	<i>Voortb.</i>	van de Ezels.
<i>Dat.</i>	Aux ânes.	<i>Gever,</i>	aen de Ezels.
<i>Acc.</i>	Les ânes.	<i>Beschuld.</i>	de Ezels.
<i>Voc.</i>	ô ânes.	<i>Aenroep.</i>	ô Ezels.
<i>Abl.</i>	Des ânes.	<i>Afnem.</i>	van de Ezels.

Dus de volgende Naemwoorden, om datze met eene klinkletter beginnen.

LYSTE VAN DE NAEMWOORDEN.

<i>Aile</i> ,	Vleugel.	<i>Ouf</i> ,	Ei.
<i>Aigle</i> ,	Arend.	<i>Ongant</i> ,	Zalve.
<i>Ame</i> ,	Ziele.	<i>Ombre</i> ,	Schaduwe.
<i>Ami</i> ,	Vriend.	<i>Oraison</i> ,	Gebed.
<i>Année</i> ,	Jaer.	<i>Os</i> ,	Been.
<i>Ange</i> ,	Engel.	<i>Ours</i> ,	Beër.
<i>Anguille</i> ,	Paling.	<i>Ouvrage</i> ,	Werk.
<i>Arc</i> ,	Boog.	<i>Ouvrier</i> ,	Werkman.
<i>Art</i> ,	Konste.	<i>Oye</i> ,	Gans.
<i>Aîne</i> ,	Elle.	<i>Union</i> ,	Vereëninge.
<i>échele</i> ,	Leeder.	<i>Halcine</i> ,	Adem.
<i>écorce</i> ,	Schorffe.	<i>Haubois</i> ,	Schalmeïë.
<i>école</i> ,	Schole.	<i>Herbe</i> ,	Gras.
<i>écrivain</i> ,	Schryver.	<i>Heritage</i> ,	Erfdeël.
<i>église</i> ,	Kerke.	<i>Heritier</i> ,	Erfgenaem.
<i>éguille</i> ,	Naeldè.	<i>Heure</i> ,	Ure.
<i>Enfant</i> ,	Kind.	<i>Homme</i> ,	Man mensch.
<i>Ennemi</i> ,	Vyand.	<i>Hôpital</i> ,	Gasthuis.
<i>épée</i> ,	Degen.	<i>Hôte</i> ,	Weêrd.
<i>Evêque</i> ,	Bisfchop.	<i>Hôtesse</i> ,	Weêrdinne.
<i>Image</i> ,	Beeld.	<i>Hiver</i> ,	Winter.
<i>Inventeur</i> ,	Uitvinder.	<i>été</i> ,	Zomer.

Aenmerkinge op de Naemwoorden.

Als het woórdeken *Heilig* staet voór eénen eigen naem, mannelyk of vrouwelyk, by voórbeeld, den heiligen *Petrus*, blyft dit ledcken uit in 't frans, aldus *saint Pierre*, de heilige *Téresa*, *Térese*, enz., ten ware, dat'er eénen toevoegelyken naem voórftond, als den groóten heiligen *Joannes*, *le grand saint Jean*, de kloekmoedige heilige *Ursula*, *la courageuse sainte Ursule*; oók sprekende van gekroónde hoofden,

by voórbeeld, *François le premier*, *Franciscus den eersten*, zegt *François premier*, het Ledeken agterlatende; voórts boven de twee tellende zegt *Louis quatorze*, *Charles douze*, *Ludovicus den veertienden*, *Karolus den twaelfften*, enz.

VIERDE AFDALINGE,

Van het Verdeel-ledeken, Mannelyk.

VRAEGE. **W**at is eén Verdeel-Ledeken?

ANTWOORDE. Als'er voór de vlaemsche Naemwoorden geén Ledeken of Voórnaem staet, is'er eén byvallende woórdeken in 't frans aldus:

EENTAL.

<i>Nom.</i>	du Poisson.	<i>Namer,</i>	Visch.
<i>Gen.</i>	de Poisson.	<i>Voórtbrengr.</i>	van Fisch.
<i>Dat.</i>	à du Poisson.	<i>Gever,</i>	aen Fisch.
<i>Acc.</i>	du Poisson.	<i>Beschuld.</i>	Fisch.
<i>Abl.</i>	de Poisson.	<i>Afnemer,</i>	van Fisch.

VEELTAL.

<i>Nom.</i>	des Poissons.	<i>Namer,</i>	Visschen.
<i>Gen.</i>	de Poissons.	<i>Voórtbr.</i>	van Visschen.
<i>Dat.</i>	à des Poissons.	<i>Beschuld.</i>	aen Visschen.
<i>Acc.</i>	des Poissons.	<i>Aenroep.</i>	Visschen.
<i>Abl.</i>	de Poissons.	<i>Afnemer,</i>	van Visschen.

VRAUWELYK EENTAL.

<i>Nom.</i>	de la Vertu.	<i>Namer,</i>	Deugd.
<i>Gen.</i>	de Vertu.	<i>Voórtbr.</i>	van Deugd.
<i>Dat.</i>	à de la Vertu.	<i>Gever,</i>	aen Deugd.
<i>Acc.</i>	de la Vertu.	<i>Beschuld.</i>	Deugd.
<i>Abl.</i>	de Vertu.	<i>Afnemer,</i>	van Deugd.

VEELTAL.

<i>Nom.</i>	des Vertus.	<i>Namer,</i>	Deugden.
<i>Gen.</i>	de Vertus.	<i>Voortb.</i>	van Deugden.
<i>Dat.</i>	à des Vertus.	<i>Gever,</i>	aen Deugden.
<i>Acc.</i>	des Vertus.	<i>Beschuld.</i>	Deugden.
<i>Abl.</i>	de Vertus.	<i>Afnemer</i>	van Deugden.

Een Naemwoord met eenen klinker of stomme is beginnende.

E N T A L.

<i>Nom.</i>	de l'Eau.	<i>Namer,</i>	Water.
<i>Gen.</i>	d'Eau.	<i>Voortbr.</i>	van Water.
<i>Dat.</i>	à de l'Eau.	<i>Gever,</i>	aen Water.
<i>Acc.</i>	de l'Eau.	<i>Beschuld.</i>	Water.
<i>Abl.</i>	d'Eau.	<i>Afnemer,</i>	van Water.

VEELTAL.

<i>Nom.</i>	des Eaux.	<i>Namer</i>	Waters.
<i>Gen.</i>	d'Eaux.	<i>Voortbr.</i>	van Waters.
<i>Dat.</i>	à des Eaux.	<i>Gever,</i>	aen Waters.
<i>Acc.</i>	des Eaux.	<i>Beschuld.</i>	Waters.
<i>Abl.</i>	d'Eaux.	<i>Afnemer,</i>	van Waters.

VOORBEELDEN,

Van het Verdeel-Ledeken.

MEn verkoopt hier Vifch, Vleefch, Wyn, Bier en Brandewyn.

On vend ici *du Poiffon, de la Viande, du Vin, de la Biere, & du Brandevin.*

Il y a *des Races* plus anciennes les unes, que les autres.

Daer zyn Geflagten, die ouder zyn de éene als d'andere.

Aen-

Aenmerkt, als'er éenen toevoegelyken naem
voór de zelfstandige staet, dat men het Deél-
Ledeken verandert in *de*, by voorbeeld:

Il y a *des Maisons à Bruges*, qui font grandes.

Daer zyn Huizen binnen Brugge, de welke
groót zyn.

Il y a de grandes Maisons à Bruges.

Daer zyn groóte Huizen binnen Brugge.

Il y a *des Hommes savants*.

Il y a *de savants Hommes*.

Daer zyn geleerde Menschen.

Daer zyn geleérde Menschen.

Daer zyn ook vele woórden in 't frans die altyd
agter zig willen hebben het woórdeken *de*, be-
zonderlyk als'er gesproken word van *hoeveelheid*,
van *maeten*, van *gewigten*, en van *getal*. Ziet
hier éénige voorbeelden:

<i>Assez de peine.</i>	Mocite genoeg.
<i>Moin de courage.</i>	Min moed.
<i>Point de chagrin.</i>	Geén verdriet.
<i>Trop d'esprit.</i>	Te veel verstand.
<i>Plus d'esperance.</i>	Meér hope.
<i>Tant d'argent.</i>	Zoó veel geld.
<i>Peu d'estime.</i>	Weinige agtinge.
<i>Un tonneau de biere.</i>	Eéne tonne Bier.
<i>Un livre de beurre</i>	Eén pond boter, enz.

NAEDERE VERKLARINGEN,

Over de zelfstandige en toevoegelyke Naemwoórden,
om te leéren overstellen van 't vlaems in 't frans.

E Erst is het noódig éenen goeden Woórden-
boek, daer men zal kunnen zoeken de
zelfstandige Naemen, om de toevoegelyke daer
mede te doen overeén komen.

VR. Wat moet men doen om eénen toevoegelyken Naem tot vrouwelyk te brengen.

ANT. Daer agter eéne *e*, en voór't veeltal eéne *s*voegen : eén voorbeeld zal dit klaer bewyzen.

EENTAL, MANNELYK.

Un Garçon, qui est obligeant, intelligent, & reconnoissant.

Eénen Jongeling, den welken is verpligtende, verstandig, waekzaam, en erkennende.

EENTAL, VRAUWELYK.

Une Fille, qui est obligeante, intelligente, vigilante, & reconnoissante.

VEELTAL, MANNELYK.

Plusieurs Garçons, qui sont obligeants, intelligents, vigilants, & reconnoissants.

VEELTAL, VRAUWELYK.

Plusieurs Filles, qui sont obligantes, intelligentes, vigilantes, & reconnoissantes.

Het blykt, uit dit voorbeeld, dat men, om eénen zelfstandigen Naem in't veeltal te stellen, eéne *s* agter-aen hebben moet : dog met uitneminge, 't gene blykt uit de volgende lyfte.

UITNEMINGEN.

SINGULIER.	PLURIER.	
<i>Château,</i>	<i>Châteaux.</i>	Kasteél.
<i>Hibou,</i>	<i>Hiboux.</i>	Uil.
<i>Cheval,</i>	<i>Cheveaux.</i>	Peërd.
<i>Mal,</i>	<i>Maux.</i>	Kwaed.
<i>Enfant,</i>	<i>Enfans.</i>	Kind.
<i>Commencement,</i>	<i>Commencemens.</i>	Begin.
<i>Ciel,</i>	<i>Cieux.</i>	Hemel.
<i>Œil,</i>	<i>Yeux.</i>	Ooge.
<i>Ayeul,</i>	<i>Ayeux.</i>	Voór-ouder.
<i>Loi,</i>	<i>Loix.</i>	Wet.

Voórts, 'tis éénen algemeénen regel, dat de Naemen, die eindigen door *au*, *eu* of *ou* ééne *x* aennemen voór 't veeltal; die eindigen doór *al* of *ail*, hebben voór 't veeltal *aux*; en de Naemen, die eindigen door *s*, *z* of *x*, behouden de zelve voór 't veeltal, als *Fils*, *Zone*, *Nez*, *Neuze*, *Voix*, *Stemme*, enz.

TOEVOEGELYKE NAEMEN,

Die den algemeénen Regel niet volgen.

MASCULIN.	FEMININ.	
<i>Blanc,</i>	<i>Blanche.</i>	Wit.
<i>Public,</i>	<i>Publique.</i>	Openbaer.
<i>Franc,</i>	<i>Franche.</i>	Vry.
<i>Sec,</i>	<i>Seche.</i>	Droog.
<i>Crud,</i>	<i>Crue.</i>	Rauw.
<i>Nud,</i>	<i>Nue.</i>	Nackt.
<i>Heureux,</i>	<i>Heureuse.</i>	Gelukkig.
<i>Grec,</i>	<i>Greque.</i>	Grieks.
<i>Crainitif,</i>	<i>Craintive.</i>	Vreëfagtig.

MASCULIN.	FEMININ.	
<i>Vif,</i>	<i>Vive.</i>	Levende.
<i>Long,</i>	<i>Longue.</i>	Lang.
<i>Gentil,</i>	<i>Gentille.</i>	Aerdig.
<i>Favori,</i>	<i>Favorite.</i>	Begunftigt.
<i>Cruel,</i>	<i>Cruelle.</i>	Vreëd.
<i>Pareil,</i>	<i>Pareille.</i>	Gelyk.
<i>Bon,</i>	<i>Bonne.</i>	Goed.
<i>Benin,</i>	<i>Benigne.</i>	Gunstig.
<i>Malin,</i>	<i>Maligne.</i>	Doortrapt.
<i>Frais,</i>	<i>Fraiche.</i>	Verfch.
<i>Epais,</i>	<i>Epaisse.</i>	Dik.
<i>Bas,</i>	<i>Basse.</i>	Leëg.
<i>Net,</i>	<i>Nette.</i>	Zuiver.
<i>Sot,</i>	<i>Sotte.</i>	Zot.
<i>Beau,</i>	<i>Belle.</i>	Schoón.
<i>Vieu,</i>	<i>Vielle.</i>	Oud.

Let, als'er éenen toevoegelyken Naem uit zig zelven met ééne *e* eindigt, aldus blyft, te weten:

Un Homme riche. Eénen ryken Man.
Une Femme riche. Eéne ryke Vrouwe.

VAN DE VERGELYKINGEN.

DE Vergelykingen worden uitgedrukt met de toevoegelyke Naemen door dry hoedanigheden, ten éérften, dat zy gelyk zyn met de zaaken daer zy mede vergeleken worden als volgt.

Je suis aussi grand que vous.
Ik ben zoó groot als gy.

Ten tweéden, dat zy minder zyn, te weten:
Le Roi de France est moins puissant que l'Empereur.

Den Koning van Vrankryk is min magtig als den Keizer.

Ten derden, dat zy méér zyn, te weten:

L'Homme est plus noble, que la Femme.

Den Man is edelder als de Vrouwe.

Den hoogsten Graed word uitgedrukt met- of zonder vergelykinge, als volgt:

Mon Pere est le plus grand de la Ville.

Mynen Vader is den grootsten van de Stad.

Zonder vergelykinge, als volgt:

Notre Reine est très-grande, très-puissante, très-aimable, ou fort puissante, fort aimable.

Onze Koninginne is zeér groot, zeér magtig, zeér beminnelyk enz.

Bon, heeft in 't Vergelykende *meilleur*, beter; en in den hoogsten Graed *le meilleur*, den besten.

ZAMEN-SPRAEKEN,

Om door 't oeffenen schieelyk te leeren.

JE suis aussi grand
que vous.

Tu es si riche que
vos deux sœurs.

Il est si savant que
les autres.

Nous sommes autant
à plaindre qu'eux.

Vous êtes aussi mati-
neux que moi.

Ils sont aussi malade
que hier.

L'Histoire est aussi u-
tile que la Musique.

Ma Leçon est plus
difficile, & plus longue
que la votre.

Mon Frere est plus
vieux, & plus riche
que moi.

Ce Papier est plus
fin que l'autre.

Cet Enfant est plus
mechant qu'à l'ordi-
naire.

Elle est la plus belle
Fille de la Ville.

Au plus mechant
Chien, le plus court
lien,

IK ben zoó groot als
gy.

Gy zyt zoó ryk als
uwe tweé Zusters.

Hy is zoó verstandig
als d'anderé.

Wy zyn zoó zeér te
beklagen als zy.

Gylieden zyt zoó vroeg
als ik.

Zy zyn zoó ziek als
gilter.

De Verhalinge is zoó
noódig als 't Maetgezang

Myne Lessé is langer,
en moeielyker als d'uwe.

Mynen Broeder is ou-
der, en ryker als ik.

Dit Pampier 'is fynder
als 't ander.

Dit Kind is boófacrdi-
ger als naer gewoonte.

Zy is de beminnykste
Dogter van de Stad.

Aen den kwaedsten
Hond, den kortsten band.

*Les plus courtes fo-
lies font les meilleurs.*

*La Mort ne fait au-
cune grace, même aux
plus grands de la terre.*

*Mon plus grand cha-
grin est l'ouvrage.*

*Ma plus grande
Joye est l'étude.*

*Mes plus grandes af-
faires font achevées.*

*C'est bien le moindre
de mes pensées.*

*Cet Homme est très-
riche, mais aussi très-
avare.*

*Je suis votre très-
obéissant serviteur.*

*Comment se porte
votre très-chère Epou-
se?*

*Elle est votre très-
humble servante.*

*Je suis très-joyeux
d'apprendre de ses nou-
velles.*

*Elle est en très-bonne
santé.*

Tant mieux.

*Elle est très-malade
depuis quelques jours.*

Tant pire.

*Un Maître ne doit
être ni trop bon, ni
trop sévère.*

De kortste zottighe-
den zyn de beste.

De Dood doet geéne
genaede, zelf aen de
groótfte van de wereld.

Myn groótfte verdriet
is het werk.

Myn groótfte vermaak
is r'onderzoeken.

Myn groótfte bezig-
heden zyn voltrokken.

't Is wel het minfte van
myne gedagten.

Dezen Man is zeér ryk,
maer ook zeér gierig.

Ik ben uwen zeér ge-
hoórzaemen dienaar.

Hoe gaet het met uwe
zeér lieve Huis-vrouw?

Zy is uwe zeér onder-
daemige dienaarresse.

Ik ben zeér verblyd
van haer te vernemen.

Zy is in zeér goede ge-
zonthed.

Zoó veel te beter.

Zy is zeér ziek zedert
eénige dagen.

Zoó veel t'ergger.

Eénen Meéfter mag
nog te goed, nog te
kwaed zyn.

<i>Le trop grand soin est très-souvent nuisible.</i>	De al te groóte zorge is dikwils schadelyk.
<i>Il est trop tard.</i>	Het is te laet.
<i>Il est encor trop bon- heur.</i>	't Is nog te vroeg.
<i>Je suis fort inquiet.</i>	Ik ben zeér ongeruſt.
<i>Je vous suis fort obli- gè.</i>	Ik ben u zeér verpligt.
<i>Il vaut mieux tard que jamais.</i>	Het Is beter laet als noót.
<i>Il vaut mieux se tai- re que de mal parler.</i>	't Is beter te zwygen als kwalyk te ſpreken.

NOMS ADJECTIFS.		TOEVOEGEL. NAEMEN.	
AUSSI	<i>Mauvais.</i>	ALZOÓ	Kwaed.
	<i>Parfait.</i>		Volmaekt.
PLUS	<i>Terrible.</i>		Schrikkelyk ER.
	<i>Puissant.</i>		Magtig
LE PLUS	<i>Misérable.</i>		Elendig STE
	<i>Utile.</i>		Noódig
TRES	<i>Nuisible.</i>	ZEER	Schadelyk.
FORT	<i>Juste.</i>		Regtveérdig.
	<i>Louable.</i>		Loffelyk.
TROP	<i>Civil.</i>	AL TE	Beleeft.
	<i>Simple.</i>		Eénvaudig.
	<i>Inconsolable.</i>		Ontroóſtelyk.
	<i>Riche.</i>		Ryk.
	<i>Pauvre.</i>		Arm.

Immers alle andere toevoegelyke Naemen die'er in de Taalen zyn.

't Is eén misbruik van de Nederlanders altyd agter de vergelykinge het woórdeken *als* door *que* te vertalen: deze dienden te weten, als den zin van getal spreekt, dat het *de* moet zyn, by voorbeeld:

Il y avoit aujourd'hui à la Comédie plus de trois mille Ames.

Daer waren heden in het Blyspel meér als tweé duizent Zielen.

VR. Wat willen de Franschen beduiden met de stomme *b*?

ANT. Daer de *b* gestelt, en niet uitgesproken word, 'tgene zy oótrpronkelyke woórden namen; maer de welke zy zeggen uit de latynsche Tael voort te komen, namen zy dit eéne uitgalmde *b*, die uit'er borst moet uitgesproken worden, hoewel zy hun weinig daer aen kunnen gewinnen, en deze moeten afgedaelt worden gelyk de tweé eerste afdalingen. Ziet hier eénige van de zelve woórden

<i>Hure,</i>	Wild zwyns kop.
<i>Hardiesse,</i>	Vrymoedigheid.
<i>Houlette,</i>	Herders staf.
<i>Huche,</i>	Trog.
<i>Hazard,</i>	Geval.
<i>Hache,</i>	Byl.
<i>Haine,</i>	Haet.
<i>Honte,</i>	Schacmte, enz.

VIERDE AFDALINGE,

Van eigen Naemen.

VRAEGE. **Z**yn de voorgaende Naem-woorden geen eigen Naemen?

ANTWOORDE. Neen: 't zyn hoedanigheden; maer door eigen Naemen word verstaen de naemen, de welke wy in het Doopzel ontfangen, of die ons van gellagte byblyven, de welke afgedaelt worden als volgt.

EENTAL, MANNELYK.

<i>Nom.</i>	Jean.	<i>Namer,</i>	Joannes.
<i>Gen.</i>	de Jean.	<i>Voortbr.</i>	van Joannes.
<i>Dat.</i>	à Jean.	<i>Gever,</i>	aen Joannes.
<i>Acc.</i>	Jean.	<i>Beschuld.</i>	Joannes.
<i>Voc.</i>	ô Jean.	<i>Aenroep.</i>	ô Joannes.
<i>Abl.</i>	de Jean.	<i>Afnemer,</i>	van Joannes.

EENTAL VRAUWELYK.

<i>Nom.</i>	Térese.	<i>Namer,</i>	Teresia.
<i>Gen.</i>	de Térese.	<i>Voortbr.</i>	van Teresia.
<i>Dat.</i>	à Térese.	<i>Gever,</i>	aen Teresia.
<i>Acc.</i>	Térese.	<i>Beschuld.</i>	Teresia.
<i>Voc.</i>	ô Térese.	<i>Aenroep.</i>	ô Teresia.
<i>Abl.</i>	de Térese.	<i>Afnemer,</i>	van Teresia.

Deze hebben geen veeltal, die daer af eene lyfte begeert, konnen den franschen Dagwyzer naezien.

EERSTE AFDALINGE,

Van de perzónnele Voornaemen.

EENTAL, eérsten Perzoon.

<i>Nom.</i>	Je, Moi.	<i>Namer,</i>	Ik.
<i>Gen.</i>	de Moi.	<i>Voortbr.</i>	van My.
<i>Dat.</i>	me, Moi, à Moi.	<i>Gever,</i>	aen My.
<i>Acc.</i>	Me, Moi.	<i>Beschuld.</i>	My.
<i>Abl.</i>	de Moi.	<i>Afner,</i>	van My.

VEELTAL.

<i>Nom.</i>	Nous.	<i>Namer,</i>	Wy.
<i>Gen.</i>	de Nous.	<i>Voortbr.</i>	van Ons.
<i>Dat.</i>	à Nous.	<i>Gever,</i>	aen Ons.
<i>Acc.</i>	Nous.	<i>Beschuld.</i>	Ons.
<i>Abl.</i>	de Nous.	<i>Afner,</i>	van Ons.

EENTAL, tweédén Perzoon.

<i>Nom.</i>	Tu, Toi.	<i>Namer,</i>	Gy.
<i>Gen.</i>	de Toi.	<i>Voortbr.</i>	van U.
<i>Dat.</i>	Te, Toi, à Toi.	<i>Gever,</i>	aen U.
<i>Acc.</i>	Te, Toi.	<i>Beschuld.</i>	U.
<i>Voc.</i>	ô Toi.	<i>Aenroep.</i>	ô Gy.
<i>Abl.</i>	de Toi.	<i>Afner,</i>	aen U.

VEELTAL.

<i>Nom.</i>	Vous.	<i>Namer,</i>	Gy-l.
<i>Gen.</i>	de Vous.	<i>Voortbr.</i>	van U.
<i>Dat.</i>	à Vous.	<i>Gever,</i>	aen U.
<i>Acc.</i>	Vous.	<i>Beschuld.</i>	U.
<i>Voc.</i>	ô Vous.	<i>Aenroep.</i>	ô Gy.
<i>Abl.</i>	de Vous.	<i>Afner,</i>	van U.

Derden Perzoón, Mannelyk.

E E N T A L.

<i>Nom.</i>	Il, Lui.	<i>Namer,</i>	Hy.
<i>Gen.</i>	de Lui.	<i>Voórtb.</i>	van Hem.
<i>Dat.</i>	Lui, à Lui.	<i>Gever,</i>	aen Hem.
<i>Acc.</i>	Le, à Lui.	<i>Befcbuld.</i>	Hem.
<i>Abl.</i>	de Lui.	<i>Afneem.</i>	van Hem.

V E E L T A L.

<i>Nom.</i>	Is, Eux.	<i>Namer,</i>	Zy.
<i>Gen.</i>	d'Eux.	<i>Voórtb.</i>	van Hun.
<i>Dat.</i>	Leur, Eux.	<i>Gever,</i>	aen Hun.
<i>Acc.</i>	Les, Eux.	<i>Befcbuld.</i>	Hun.
<i>Abl.</i>	d'Eux.	<i>Afneem,</i>	van Hun.

Derden Perzoón, Vrouwelyk.

E E N T A L.

<i>Nom.</i>	Elle.	<i>Naemer,</i>	Zy.
<i>Gen.</i>	d'Elle.	<i>Voórtb.</i>	van Haer.
<i>Dat.</i>	Lui, à Elle.	<i>Gever,</i>	aen Haer.
<i>Acc.</i>	La, Elle.	<i>Befcbuld.</i>	Haer.
<i>Abl.</i>	d'Elle.	<i>Afneem.</i>	van Haer.

V E E L T A L.

<i>Nom.</i>	Elles.	<i>Namer,</i>	Zy.
<i>Gen.</i>	d'Elles.	<i>Voórtb.</i>	van Haer.
<i>Dat.</i>	Leurs, à Elles.	<i>Gever,</i>	aen Haer.
<i>Acc.</i>	Les Elles.	<i>Befcbuld,</i>	Haer.
<i>Abl.</i>	d'Elles.	<i>Afneem.</i>	van Haer.

TWEEDE AFDALINGE,

Van eenen betrekkelijken Voornaem, die men gebruikt voor den derden Perzoon.

EEN- EN VEELTAL.

Nom.	- - -	Namer,	- - -
Gen.	de Soi.	Voortb.	van Zig.
Dat.	Se, à Soi.	Gever,	aen Zig.
Acc.	Se, Soi.	Beschuld.	Zig.
Abl.	de Soi.	Afnemer,	van Zig.

EEN ANDER.

EENTAL.

Nom.	Moi-même.	Namer,	Ik zelve.
Gen.	de Moi-même.	Voortb.	van My zelve.
Dat.	à Moi-même.	Gever,	aen My zelve.
Acc.	Moi-même.	Beschuld.	My zelve.
Abl.	de Moi-même.	Afnem.	van My zelve.

VEELTAL.

Nom.	Nous-mêmes.	Namer,	Wy zelve.
Gen.	de Nous-mêmes.	Voortb.	van Ons zelven.
Dat.	à Nous-mêmes.	Gever,	aen Ons zelven.
Acc.	Nous-mêmes.	Beschuld.	Wy zelve.
Abl.	de Nous-mêmes.	Afne.	van Ons zelven.

Dus ook *Toi-même*, Gy zelve, *Lui-même*, Hy zelve, *Elle-même*, Zy zelve, *Soi-même*, Zig zelven, enz.

DERDE AFDALINGE,

Van de bezittende Voornaemen, dus genaemt, omdat men daer doer iet beduid, dat iemant aengaet, of toebehoort; en, tot onderrigtinge der Leerlingen, ik hebbe by elk een zelfstandig Naem-woord gevoegt.

ZAMEN-GEVOEGDE.

MANNELYK EENTAL.

<i>Nom.</i>	mon Frere.	<i>Nam.</i>	mynen Broeder.
<i>Gen.</i>	de mon Frere.	<i>Vob.</i>	van mynen Broeder.
<i>Dat.</i>	à mon Frere.	<i>Gen.</i>	aen mynen Broeder.
<i>Acc.</i>	mon Frere.	<i>Bef.</i>	mynen Broeder.
<i>Voc.</i>	ô mon Frere.	<i>Aenr.</i>	ô mynen Broeder.
<i>Abl.</i>	de mon Frere.	<i>Afn.</i>	van mynen Broeder.

VEELTAL.

<i>Nom.</i>	mes Freres.	<i>Nam.</i>	mynne Broeders.
<i>Gen.</i>	de mes Freres.	<i>Vob.</i>	van myne Broeders.
<i>Dat.</i>	à mes Freres.	<i>Gen.</i>	aen myne Broeders.
<i>Acc.</i>	mes Freres.	<i>Befcb.</i>	mynne Broeders.
<i>Voc.</i>	ô mes Freres.	<i>Aenr.</i>	ô myne Broeders.
<i>Abl.</i>	de mes Freres.	<i>Afn.</i>	van myne Broeders.

VRAUWELYK EENTAL.

<i>Nom.</i>	ma Sœur.	<i>Namer.</i>	mynne Zuster.
<i>Gen.</i>	de ma Sœur.	<i>Voortb.</i>	van myne Zuster.
<i>Dat.</i>	à ma Sœur.	<i>Gever,</i>	aen myne Zuster.
<i>Acc.</i>	ma Sœur.	<i>Befcbult.</i>	mynne Zuster.
<i>Voc.</i>	ô ma Sœur.	<i>Aenrop.</i>	ô myne Zuster.
<i>Abl.</i>	de ma Sœur.	<i>Afneem.</i>	van myne Zuster.

VEELTAL.

<i>Nom.</i>	mes Sœurs.	<i>Namer</i> ,	myne Zusters.
<i>Gen.</i>	de mes Sœurs.	<i>Voort.</i>	van myne Zusters.
<i>Dat.</i>	à mes Sœurs.	<i>Geve.</i>	aen myne Zusters.
<i>Acc.</i>	mes Sœurs.	<i>Beschuld.</i>	myne Zusters.
<i>Voc.</i>	ô mes Sœurs.	<i>Aenroep.</i>	ô myne Zusters.
<i>Abl.</i>	de mes Sœurs.	<i>Afne.</i>	van myne Zusters.

Aldus de volgende.

<i>Mannelyk Eéntal.</i>		<i>Vrouwel. Eéntal.</i>
<i>Ton</i> , Uwen.		<i>Ta</i> , Uwe.
<i>Son</i> , Zynen.		<i>Sa</i> , Zyne.
<i>Notre</i> , Onzen.		<i>Notre</i> , Onze.
<i>Votre</i> , Uwen.		<i>Votre</i> , Uwe.
<i>Leur</i> , Hunnen.		<i>Leur</i> , Hunne.

Veeltal, Mannelyk en Vrouwelyk.

Tes, Uwe. *Ses*, Zyne. *Nos*, Onze.
Vos, U-lieden. *Leurs*, Hunne.

SCHEIDENDE VOORNAEMEN,

Die gebruikt worden na dat den Naem gestelt is,
 by voorbeeld, na t' hebben gesproken van één
Kleed, *Tafel* enz.; men zegt: 'tis myne, 't is
 het zyne, enz.

AFDALINGE.

MANNELYK EENTAL.

<i>Nom.</i>	le Mien.	<i>Namer</i> ,	den Mynen.
<i>Gen.</i>	du Mien.	<i>Voort.</i>	van den Mynen.
<i>Dat.</i>	au Mien.	<i>Gever</i>	aen den Mynen.
<i>Acc.</i>	le Mien.	<i>Besch.</i>	den Mynen.
<i>Abl.</i>	du Mien.	<i>Afn.</i>	van den Mynen.

VEELTAL.

<i>Nom.</i>	les Miens.	<i>Namer,</i>	de Myne.
<i>Gen.</i>	des Miens.	<i>Vóórtb.</i>	van de Myne.
<i>Dat.</i>	aux Miens.	<i>Gever,</i>	aen de Myne.
<i>Acc.</i>	les Miens.	<i>Beschuld.</i>	de Myne.
<i>Abl.</i>	des Miens.	<i>Afnem.</i>	van de Myne.

VRAUWELYK, EENTAL.

<i>Nom.</i>	la Mienne.	<i>Namer,</i>	de Myne.
<i>Gen.</i>	de la Mienne.	<i>Vóórtb.</i>	van de Myne.
<i>Dat.</i>	à la Mienne.	<i>Gever,</i>	aen de Myne.
<i>Acc.</i>	la Mienne.	<i>Besch.</i>	de Myne.
<i>Abl.</i>	de la Mienne.	<i>Afnem.</i>	van de Myne.

VEELTAL.

<i>Nom.</i>	les Miennes.	<i>Namer,</i>	de Myne.
<i>Gen.</i>	des Miennes.	<i>Vóórtb.</i>	van de Myne.
<i>Dat.</i>	aux Miennes.	<i>Gever,</i>	aen de Myne.
<i>Acc.</i>	les Miennes.	<i>Beschuld.</i>	de Myne.
<i>Abl.</i>	des Miennes.	<i>Afnem.</i>	van de Myne.

Aldus de volgende.

<i>Mannelyk.</i>		<i>Vrouwelyk.</i>
Le Tien.		La Tienne.
Le Sien.		La Sienne.
Le Notre.		La Notre.
Le Votre.		La Votre.
Le Leur.		La Leur.

VIERDE AFDALINGE,

Van d'aenwyzende Voornaemen, dus genaemt, om dat zy dienen om iet te namen, het gene men met de vingers kan aenwyzen.

ZAMEN-GEVOEDE.

MANNELYK EENTAL.

<i>Nom.</i>	ce Livre.	<i>Namer,</i>	dezen Boek.
<i>Gen.</i>	de ce Livre.	<i>Voortb.</i>	van dezen Boek.
<i>Dat.</i>	à ce Livre.	<i>Gever,</i>	aen dezen Boek.
<i>Acc.</i>	cè Livre.	<i>Beschuld.</i>	dezen Boek.
<i>Abl.</i>	de ce Livre.	<i>Afnem.</i>	van dezen Boek.

VEELTAL.

<i>Nom.</i>	ces Livres.	<i>Namer,</i>	deze Boeken.
<i>Gen.</i>	de ces Livres.	<i>Voortb.</i>	van deze Boeken.
<i>Dat.</i>	à ces Livres.	<i>Gever,</i>	aen deze Boeken.
<i>Acc.</i>	ces Livres.	<i>Beschuld.</i>	deze Boeken.
<i>Abl.</i>	de ces Livres.	<i>Afnem.</i>	van deze Boeken.

VRAUWELYK EENTAL.

<i>Nom.</i>	cette Table.	<i>Namer,</i>	deze Tafel.
<i>Gen.</i>	de cette Table.	<i>Voortb.</i>	van deze Tafel.
<i>Dat.</i>	à cette Table.	<i>Gever,</i>	aen deze Tafel.
<i>Acc.</i>	cette Table.	<i>Beschuld.</i>	deze Tafel.
<i>Abl.</i>	de cette Table.	<i>Afnem.</i>	van deze Tafel.

VEELTAL.

<i>Nom.</i>	ces Tables.	<i>Namer,</i>	deze Tafels.
<i>Gen.</i>	de ces Tables.	<i>Voortb.</i>	van deze Tafels.
<i>Dat.</i>	à ces Tables.	<i>Gever,</i>	aen deze Tafels.
<i>Acc.</i>	ces Tables.	<i>Beschuld.</i>	deze Tafels.
<i>Abl.</i>	de ces Tables.	<i>Afnem.</i>	van deze Tafels.

Mannelyk, beginnende met éenen Klinker
of stomme H.

EENTAL.

<i>Nom.</i>	cet Enfant.	<i>Namer,</i>	dit Kind.
<i>Gen.</i>	de cet Enfant.	<i>Voortb.</i>	van dit Kind.
<i>Dat.</i>	à cet Enfant.	<i>Gever,</i>	aen dit Kind.
<i>Acc.</i>	cet Enfant.	<i>Beschuld.</i>	dit Kind.
<i>Abl.</i>	de cet Enfant.	<i>Afnem.</i>	van dit Kind.

VEELTAL.

<i>Nom.</i>	ces Enfans.	<i>Namer,</i>	deze Kinders.
<i>Gen.</i>	de ces Enfans.	<i>Voort.</i>	van deze Kinders.
<i>Dat.</i>	à ces Enfans.	<i>Gever,</i>	aen deze Kinders.
<i>Acc.</i>	ces Enfans.	<i>Beschuld.</i>	deze Kinders.
<i>Abl.</i>	de ces Enfans.	<i>Afne.</i>	van deze Kinders.

SCHEIDENDE VOORNAEMEN.

<i>Mannelyk, eental,</i>	<i>Celui,</i>	den Genen.
<i>Mannelyk, veeltal,</i>	<i>Ceux,</i>	de Gene.
<i>Vrouwelyk, eental,</i>	<i>Celle,</i>	de Gene.
<i>Vrouwelyk, veeltal,</i>	<i>Celles,</i>	de Gene.

Mannelyk, eental.

Celui-ci, & Celui-là, Dezen, en Dien.

Mannelyk, veeltal.

Ceux-ci, & Ceux-là, Deze, en Die.

Vrouwelyk, eental,

Celle-ci, & Celle-là, Deze, en Die.

Vrouwelyk, veeltal.

Celles-ci, & Celles-là Deze, en die.

MANNELYK EN VRAUWELYK.

EEN- EN VEELTAL.

<i>Nom.</i>	Ceci, Cela.	<i>Namer,</i>	Dit, Dat.
<i>Gen.</i>	de Ceci, Cela.	<i>Voortb.</i>	van Dit, Dat.
<i>Dat.</i>	à Ceci, Cela.	<i>Gever,</i>	aen Dit, Dat.
<i>Acc.</i>	Ceci, Cela.	<i>Beschuld.</i>	Dit, Dat.
<i>Abl.</i>	de Ceci, Cela.	<i>Afnem.</i>	van Dit, Dat.

EEN ANDER.

<i>Nom.</i>	ce Qui.	<i>Namer,</i>	het Gene.
<i>Gen.</i>	de ce Qui.	<i>Voortb.</i>	van het Gene.
<i>Dat.</i>	à ce Qui.	<i>Gever,</i>	aen het Gene.
<i>Acc.</i>	ce Que.	<i>Beschuld.</i>	het Gene.
<i>Abl.</i>	de ce Qui.	<i>Afnem.</i>	van het Gene.

VYFDE AFDALINGE,

*Van d'ondervragende Voornaemen, dus genaemt,
om dat zy alleene lyk dienen om t'ondervragen,
en zyn verwoegde.*

MANNELYK, EENTAL.

Nom. quel Pere? *Namer,* welken Vader?
Gen. de quel Pere? *Voort.* van welken Vader?
Dat. à quel Pere? *Gever,* aen welken Vader?
Acc. quel Pere? *Beschuld.* welken Vader?
Abl. de quel Pere? *Afn.* van welken Vader?

VEELTAL.

Nom. quels Peres? *Namer.* welke Vaders?
Gen. de quels Peres? *Voort.* van welke Vaders?
Dat. à quels Peres? *Gever* aen welke Vaders?
Acc. quels Peres? *Beschuld.* welke Vaders?
Abl. de quels Peres? *Afn.* van welke Vaders?

VRAUWELYK, EENTAL.

Nom. quelle Mere? *Nam.* welke Moeder?
Gen. de quelle Mere? *Voort* van welke Moeder?
Dat. à quelle Mere? *Gev.* aen welke Moeder?
Acc. quelle Mere? *Beschuld.* welke Moeder?
Abl. de quelle Mere? *Afn.* van welke Moeder?

VEELTAL.

N. quelles Meres? *N.* welke Moeders?
G. de quelles Meres? *V.* van welke Moeders?
D. à quelles Meres? *G.* aen welke Moeders?
A. quelles Meres? *B.* welke Moeders?
A. de quelles Meres? *A.* van welke Moeders?

Andere ondervragende Voórnaemen, als'er
geén Naem- of Werkwoórd bystaet.

MANNELYK, EENTAL.

Lequel, duquel, auquel?

Den welken, van den welken, aen den welken,

VEELTAL.

Lesquels, desquels, auxquels.

De welke, van de welke, aen de welke?

VRAUWELYK, EENTAL.

Laquelle, de laquelle, à laquelle?

De welke, van de welke, aen de welke?

VEELTAL.

Lesquelles, desquelles, auxquelles.

De welke, van de welke, aen de welke?

Qui, de qui, à qui? Wie, van wie, aen wie?

VRAEGE. Hoe zal men de Voórnaemen *quel*,
en *lequel* onderscheiden?

ANTW. Als'er onmiddelyk eén Naemwoórd
volgt, men gebruikt *quel*, om dat het van de ver-
voegde Voórnaemen is, by voórbeeld:

Quel heureux jour? Wat gelukkigen dag?

De quel Livre parlez vous? Van wat Boek
spreekt gy?

Lequel de ces Auteurs? Welke van deze
Schryvers?

A laquelle de ces deux choses le tiendrez vous?
Aen welk van deze twee zaken zult gy't houden?

ZESDE AFDALINGE,

*Kan de betrekkelijke Voornaemen, bet is te zeggen,
dat die betrek hebben op het genaemde.*

SCHEIDENDE VOORNAEM.

MANNELYK, EENTAL.

<i>Nom.</i>	Lequel.	<i>Namer,</i>	den Welken.
<i>Gen.</i>	Duquel, DONT.	<i>Voort.</i>	van den Welken.
<i>Dat.</i>	Auquel.	<i>Gever,</i>	aen den Welken.
<i>Acc.</i>	Lequel.	<i>Beschuld.</i>	den Welken.
<i>Abl.</i>	Duquel.	<i>Afn.</i>	van den Welken.

VEELTAL.

<i>Nom.</i>	Lefquels.	<i>Namer,</i>	de Welke.
<i>Gen.</i>	Desquels, DONT.	<i>Voortb.</i>	van de Welke.
<i>Dat.</i>	Auxquels.	<i>Gever,</i>	aen de Welke.
<i>Acc.</i>	Lefquels.	<i>Beschuld.</i>	de Welke.
<i>Abl.</i>	Desquels.	<i>Afnem.</i>	van de Welke.

VRAUWELYK, EENTAL.

<i>Nom.</i>	Laquelle.	<i>Namer,</i>	de Welke.
<i>Gen.</i>	de Laquelle, DONT.	<i>Voort.</i>	van de Welke.
<i>Dat.</i>	à Laquelle.	<i>Gever,</i>	aen de Welke.
<i>Acc.</i>	Laquelle.	<i>Beschuld.</i>	de Welke.
<i>Abl.</i>	de Laquelle.	<i>Afn.</i>	vande Welke.

VEELTAL.

<i>Nom.</i>	Lefquelles.	<i>Nam.</i>	de Welke.
<i>Gen.</i>	Desquelles, DONT.	<i>Voort.</i>	van de Welke.
<i>Dat.</i>	Auxquelles.	<i>Gev.</i>	aen de Welke.
<i>Acc.</i>	Lefquelles.	<i>Beschul.</i>	de Welke.
<i>Abl.</i>	Desquelles.	<i>Afn.</i>	van de Welke.

Nom.	Qui.	Nom.	Die.
Gen.	de Qui, DONT,	Vobrb.	van Wien.
Dat.	à Qui.	Gever,	aen Wien.
Acc.	Que.	Beschuld.	Dien.
Abl.	de Qui.	Afnem.	van Wien.

Van de betrekkelijke Voornaemen *Lequel* en *Qui* moet men bemerken, dat *qui* niet als van Perzoonen kan gezeit worden, en *Lequel* en *Laquelle* van dieren of levenloóze zaeken, by voórbeeld, het ware zottelyk te zeggen *le chien de qui je parle*, den hond waer van ik spreke, *une chambre à qui je ferai une changement*, eéne kamer waer aen ik eéne veranderinge zal doen; maer men moet zeggen *le chien du quel je parle*, *la chambre à laquelle*, enz.

ZEVENSTE AFDALINGE,

Van d'onbepaalde Voornaemen.

MANNELYK.	VRAUWELYK.	
Certain,	Certaine,	Zeker.
Chaque,		Ider.
Quelques,		Eénige.
Quelqu'un,	Quelqu'une,	Zommige.
Quiconque,		Al Wie.
Chacun,	Chacune,	Ider eén.
Autrui,		Eén ander.
Rien,		Niet.
Personne,		Niemant.
l'Un l'autre,	l'Une l'autre,	Malkander.
Quoique ce soit,		Wat het zy.
Quique ce soit,		Wie het zy.
Aucun,	Aucune,	Geéne.
Nul,	Nulle,	Geéne.
Un,	Une,	Eénen.
Autre,		Ander.
Même,		Zelve.
Tel,	Telle,	Zoódanig.
Plusieurs,		Verscheide.
Tout,	Toute,	Alle.

Van de Voornaemen *en, y*, en *le* zal gewag gemaakt, of uitleg gegeven worden in de Werkwoorden.

TWEEDE HOOFDSTUK,

*Van de Werk- of Roerendewoorden, zynde
het vierde veranderlyk woord.*

VRAEGE. **W** At zyn Werkwoorden?

ANTW. **W**oorden die aen veranderingen onderworpen zyn, dusdanig dat die op 100. wyzen verandert kunnen worden, gelyk men in de volgende Tafel kan bemerken.

Aen deze woorden wel te leeren veranderen, en de tyden t'onderscheiden, is'er vele gelegen, zengezien men hier door bekwaemheid kan bekomen om eene Tael wel te lezen, schryven en spreken, zonder de welke men altyd in onzekerheid moet blyven.

VR. Zyn de Werkwoorden moeielyk om t'onderscheiden?

ANT. Neen: want als men voór eén woord kan stellen *ik, gy, hy*, 't is eén Werkwoord.

't Is onbetwiftbaer, dat het woord *Huis* geen Werkwoord is, om dat men niet zeggen kan *ik huis, gy huis, hy huis*, enz.; maer dat *weten* eén Werkwoord is, is zeker, om dat men kan zeggen *ik wet, hy weet*, enz.

Men kan eén Werkwoord ook onderscheiden met daer voór te stellen *ik zal, ik wil, ik moet*, 't eerste woord dat'er zal volgen, is eén Werkwoord, om dat men kan zeggen, *ik zal bidden, ik wil eten, ik moet slapen, bidden, eten*, en *slapen*, zyn Werkwoorden. 't Zelve kan men niet zeggen van *Boek, Tafel, Huis*, enz.;

want, *ik wil Tafel, ik moet Huis, ik zal Boek,* maekt geenen zin.

VR. Hoe veel tyden zynder daer men één Werkwoórd kan instellen?

ANT. Dry, den voórleden, den tegenwoórdigen, en den toekomenden tyd; d'andere zyn af hangelyke tyden van deze dry, gelyk de volgende Tafel verklaert, de welke begint met het medehelpende Werkwoórd *être*, wezen of zyn, en *avoir*, hebben, dus genaemt om dat het medehelpt in d'andere Werkwoórdten te roeren of bewegen.

Alle d'andere Werkwoórdten deen de Franschen in vier deelen, d'eérste uitgaende in *er*, gelyk *aimer* beminnen.

De tweéde in *ir*, gelyk *punir*, straffen.

De derde, in *re*, gelyk *attendre*, wagen.

De vierde, in *oir*, gelyk *recevoir*, ontfangen. d'Uitnemingen zyn ook vervat in deze volgende Tafel.

ONDER RIGTINGE,

Aengaende het Gebruik van deze volgende Lyste.

Bemerkt dat 't eerste Werkwoord *aimer*, begint met eenen Klinker, en daerom de *e* afgenomen is van den Voornaem *Je*; voór de dry andere, en alle die met eene Medeklinker beginnen, moet die blyven, zonder uitnemingen.

Ik hebbe deze Tafel gestelt voór het gemak der Leérlingen, om dat zy d'uitgangen, en d'uitnemingen der zelve met den eersten oogslag zouden kunnen zien.

Desroches, en meér andere Schryvers, hebben om die te vertoónen 100. of meér bladzyden beschreven; dies oórdelende, dat de bondigste redens meést indruk op de gemoederen der Leérlingen geven, ik hebbe die Tafel op 4. bladzyden afgebeeld.

Het scheén my onnoódig te wezen de Tyden uit te drukken voór de Werkwoorden, die agter deze Tafel komen, om dat de Leérlingen dan die genoeg zullen onderscheiden, en dat het Vlaems die Tyden genoegzaam te kennen geeft,

Medehelpende Werkwoórd Etre, wezen of zyn, en Avoir, hebben.

Tegenwoórdigen tyd.	<i>Je suis.</i>	Ik ben.	Onbepaald. - - - -	<i>Etre, avoir.</i>	Zyn, hebben.
	<i>Tu es.</i>	Gy zyt.	Volbragt, en méér als volb.	<i>Avoir été, avoir eu.</i>	Geweest hebben, gehad hebben.
Onvolmaekt.	<i>Il est.</i>	Hy is.	Tegenw. Deelwoórd. -	<i>étant, ayant.</i>	Zynde, hebbende.
	<i>Nous sommes.</i>	Wy zyn.	Voorleden Deelwoórd. -	<i>Ayant été, ayant eu.</i>	Geweest hebbende, gehad hebbende.
	<i>Vous êtes.</i>	Gylieden zyt.	Lydende Deelwoórd. -	<i>été, eu.</i>	Geweest, gehad.
	<i>Ils sont.</i>	Zy zyn.	Werkende Deelwoórd.	<i>d'Être, } d'Avoir.</i> <i>En étant, } En ayant.</i> <i>Pour être, } Pour avoir.</i>	Van te zyn, } Van te hebben.
					Al zynde, } Al hebbende.
				Om te zyn, } Om te hebben.	

ZAMEN GEVOEGDE TYDEN.

Voórleden.	<i>Je fus.</i>	Ik was.	Toekomende en Tegenw.	<i>Que je sois.</i>	Dat	Ik ben	Daer is ééne swaerigheid in de franche Werkwoórd te gebruiken, die wel moet waergenomen worden, te weten, als'er éénige woórdén voórstaen, dan veranderen zy merkelyk, zoó te zien is uit de zaemgevoegde Tyden. Ziet hier éénige.
	<i>Tu fus.</i>	Gy waert.		<i>Que Tu sois.</i>	Dat	Gy zyt	
<i>Il fut.</i>	Hy was.	<i>Qu'il Soit.</i>	Dat	Hy is			
<i>Nous fûmes.</i>	Wy waren.	<i>Que Nous soyions.</i>	Dat	Wy zyn			
<i>Vous fîtes.</i>	Gylied. waert.	<i>Que Vous soyiez.</i>	Dat	Gyl. zyt			
<i>Ils furent.</i>	Zy waren.	<i>Qu'ils Soient.</i>	Dat	Zy zyn			
Voórleden onbepaald.	<i>J'ai</i>	Ik hebbe	Onvolmaekt.	<i>Que Je fusse.</i>	Dat	Ik ware	
	<i>Tu as</i>	Gy hebt		<i>Que Tu fusses.</i>	Dat	Gy waert	
	<i>Il a</i>	Hy heeft		<i>Qu' Il fût.</i>	Dat	Hy waert	
	<i>Nous avons</i>	Wy hebben		<i>Que Nous fussions.</i>	Dat	Wy waren	
	<i>Vous avez</i>	Gyl. hebt		<i>Que Vous fussiez.</i>	Dat	Gyl. waert	
Méér als voórleden.	<i>J'avois</i>	Ik hadde	Voórleden.	<i>Quoique. J'aie</i>	HOEWEL DAT	Ik hebbe	
	<i>Tu avois</i>	Gy had		<i>Tu aies</i>	DAT	Gy hebt	
	<i>Il avoit</i>	Hy had		<i>Il ait</i>	HOEWEL DAT	Hy heeft	
	<i>Nous avions</i>	Wy hadden		<i>Nous ayions</i>	HOEWEL DAT	Wy hebben	
	<i>Vous aviez</i>	Gylieden had		<i>Vous ayiez</i>	HOEWEL DAT	Gyl. hebt	
Méér als volbragt.	<i>J'eus</i>	Ik hadde	Méér als voórleden.	<i>Avantque. J'eusse</i>	VOÓR DAT	Ik hadde	
	<i>Tu eus</i>	Gy had		<i>Tu eusses</i>	DAT	Gy had	
	<i>Il eut</i>	Hy had		<i>Il eût</i>	VOÓR DAT	Hy had	
	<i>Nous eûmes</i>	Wy hadden		<i>Nous eussions</i>	VOÓR DAT	Wy hadden	
	<i>Vous eûtes</i>	Gyl. hadde		<i>Vous eussiez</i>	VOÓR DAT	Gyl. had	
Toekomende.	<i>Je serai.</i>	Ik zal zyn.	Toekomende.	<i>Supposé que.</i>		Genomen dat.	
	<i>Tu seras.</i>	Gy zult zyn.		<i>En cas que.</i>		By geval dat.	
	<i>Il sera.</i>	Hy zal zyn.		<i>Excepté que.</i>		Uitgenomen dat	
	<i>Nous serons.</i>	Wy zullen zyn.					
	<i>Vous serez.</i>	Gyl. zult zyn.					
	<i>Ils seront.</i>	Zy zullen zyn.					

Uitlegginge aengaende het gebruik van éénige Tyden.

DEn onvolmaekten en den voórleden Tyd, die beide het zelve beduiden in de vlaemsche Tael, moeten met aendagt worden gebruikt. Let dat den éérsten Tyd wel dient voór éénen Tyd die voórleden is; maer dewyl hy nog moet dueren, word hy onvolmaekt genaemt.

VOORBEELD.

geaf-
ly in-
der
ne-
len
en
be-
ste-
er-
len
len
ter
lan
het
eft.

Meér als voorleiden.	<i>J'avois Tu avois Il avoit Nous avions Vous aviez Ils avoient</i>	Ik hadde Gy had Hy had Wy hadden Gylieden had Zy hadden	geweelt, gehad	Voorleiden	<i>Quoiqu'il ait Il ait Nous ayions Vous ayiez Ils aient</i>	HOEWEL D	Gy hebt Hy heeft Wy hebben Gyl. hebt Zy hebben	geweelt, gehad	<i>De crainte que. Avant que. Soit que. Quoique. Encor que. Bien loin que:</i>	Uit vreeze dat. Voór dat. Hoewel dat. Alis 't dat. Mits dat. Verre dat.
Meérals volbragt.	<i>J'eus Tu eus Il eut Nous eûmes Vous eûtes Ils eurent.</i>	Ik hadde Gy had Hy had Wy hadden Gyl. hadde Zy hadden	geweelt, gehad	Meérals volleiden.	<i>Avant que. J'eusse Tu eusses Il eût nous eussions Vous eussiez Ils eussent</i>	VOOR DAT	Ik hadde Gy had Hy had Wy hadden Gyl. had Zy hadden	geweelt, gehad	<i>Supposé que. En cas que. Excepté que.</i>	Genomen dat. By geval dat. Uitgenomen dat
Toekomende.	<i>Je serai. Tu seras. Il sera. Nous serons. Vous serez. Ils seront.</i>	Ik zal zyn. Gy zult zyn. Hy zal zyn. Wy zullen zyn. Gyl. zult zyn. Zy zullen zyn.			<p>Uitlegginge aengaende het gebruik van éénige Tyden.</p> <p>DEn onvolmaekten en den voorleiden Tyd, die beide het zelve beduiden in de vlaemsche Tael, moeten met aendagt worden gebruikt.</p> <p>Let dat den eerften Tyd wel dient voór eénen Tyd die voorleiden is; maer dewyl hy nog moet dueren, word hy onvolmaekt genaemt.</p> <p style="text-align: center;">VOORBEELD.</p> <p><i>J'étois malade cette semaine.</i> Ik was deze weke ziek.</p> <p>Hier ziet gy, dat, hoewel de ziekte voorby is, de weke nog duert; maer den volmaekten voorleiden Tyd, moet gantsch voorby zyn, by voorbeeld:</p> <p><i>Je fus malade la semaine passé.</i> Ik was de voorlede weke ziek.</p> <p>In dezen Tyd blyft'er niet over, nog van de weke, nog van de ziekte, en daerom 'tis eénen volmaekten voorleiden Tyd; dog neemt wel agt, dat gy dezen Tyd nooit gebruikt als gy sprekt van eéne zaake, dat iemant uit'er natuere bezit, dagelyks doet, of gewoon is te doen, by voorbeeld: <i>Goliath étoit grand, David étoit petit, Néron étoit cruel, Cresus étoit riche &c.</i></p> <p>De volgende en zefde Tyden hebben de zelve verklaringe.</p> <p>d'Elfte en twaelfste Tyden dienen om te gebieden, om aen te moedigen, of om te verzoeken. Dit Werkwoórd word Medehelpende genaemt, om dat het de toevoegelyke Naemen helpt roeren, by voorbeeld: <i>Je suis grand, tu est petit, il est riche, nous sommes malades, vous êtes pauvres, ils sont cruels.</i> Ook om dat het de lydende Deelwoórden helpt roeren of bewerken, by voorbeeld: <i>Je suis aimé, nous sommes aimés,</i> veeltal vrouwelyk <i>aimées.</i></p>					
Toekomende voorleiden.	<i>J'aurai Tu auras Il aura Nous aurons Vous aurez Ils auront</i>	Ik zal Gy zult Hy zal Wy zullen Gyl. zult Zy zullen	geweelt hebben							
Onzekeren tyd.	<i>Je serois. Tu serois. Il seroit. Nous serions. Vous seriez. Ils seroient.</i>	Ik zoude zyn. Gy zoude zyn. Hy zoud zyn. Wyzouden zyn. Gyl. zoude zyn. Zy zouden zyn.	geweelt hebben							
Onzeker voegt.	<i>J'aurois Tu aurois Il auroit nous aurions Vous auriez Ils auroient</i>	Ik zoude Gy zoude Hy zoud Wyzouden Gyl. zoude Zy zouden.	geweelt hebben							
Gebiedende	<i>Sois. Qu'il soit. Soyons. Soyez. Qu'ils soient.</i>	Zyt. Dat hy zy. Laet ons zyn. Zyt gylieden. Dat zy zyn.								
Gebiedende	<i>Aie. Qu'il ait. Ayons. Ayez. Qu'ils aient.</i>	Hebt. Dat hy hebbe. Laet ons hebben. hebt gylieden. Dat zy hebben.								

Het ondervragende word dus geroert.

<i>Ne suis je pas,</i>	Ben ik niet.	<i>Je ne suis pas,</i>	Ik ben niet.
<i>N'es tu pas,</i>	Zyt gy niet.	<i>Tu n'es pas,</i>	Gy zyt niet.
<i>N'est il pas,</i>	Is hy niet.	<i>Il n'est pas,</i>	Hy is niet.
<i>Ne sommes nous pas,</i>	Zyn wy niet.	<i>Nous ne sommes pas,</i>	Wy zyn niet.
<i>N'êtes vous pas,</i>	Zyt gylieden niet.	<i>Vous n'êtes pas,</i>	Gylieden zyt niet.
<i>Ne sont ils pas,</i>	Zyn zy niet.	<i>Ils ne sont pas,</i>	Zy zyn niet.
<i>N'étois je pas,</i>	Was ik niet.	<i>Je n'étois pas,</i>	Ik was niet.
<i>N'étois tu pas,</i>	Waert gy niet.	<i>Tu n'étois pas,</i>	Gy waert niet.
<i>N'ai je pas été,</i>	Heb ik niet geweest.	<i>Je n'ai pas été,</i>	Ik hebbe niet geweest
<i>N'a tu pas été,</i>	Hebt gy niet geweest.	<i>Je ne serai pas, &c.</i>	Ik zal niet zyn.
<i>Ne serai je pas,</i>	Zal ik niet zyn.	Men mag ook zeggen voór 't ondervragende <i>est ce que je ne suis pas,</i> ben ik niet, enz.	

*

	ONBEPAAELD.	Aimer. Beminnen.	Punir. Straffen.	Attendre. Wagten.	Recevoir. Ontfangen.		
tegenwoordig	J Tu Il Nous Vous Ils	aime, aimes, aime, aimons, aimez, aiment.	punis, punis, punit, punissons, punissiez, punissent.	attends, attends, attend, attendons, attendez, attendent.	reçois, reçois, reçoit, recevons, recevez, reçoivent.	Ik Gy Hy Wy Gyl. Zy	beminne, straffe, wagte, ontfange. bemint, straft, wagt, ontfangt. bemint, straft, wagt, ontfangt. beminnen, straffen, wagten, ontfangen. bemint, straft, wagt, ontfangt. beminnen, straffen, wagten, ontfangen.
Onvolmaekt.	J Tu Il Nous Vous Ils	aimois, aimois, aimoit, aimions, aimiez, aimoient.	punissois, punissois, punissoit, punissions, punissiez, punissoient.	attendois, attendois, attendoit, attendions, attendiez, attendoient.	recevois, recevois, reçoit, recevions, receviez, recevoient.	Ik Gy Hy Wy Gyl. Zy	beminde, straffe, wagtete, ontfangde. beminde, straffe, wagtete, ontfangde. beminde, straffe, wagtete, ontfangde. beminden, straffen, wagteden, ontfangden. beminde, straffe, wagtete, ontfangde. beminden, straffen, wagteden, ontfangden.
Voórliden.	J Tu Il Nous Vous Ils	aimai, aimas, aima, aimâmes, aimâtes, aimèrent.	punis, punis, punit, punîmes, punîtes, punirent.	attendis, attendis, attendit, attendîmes, attendîtes, attendirent.	reçus, reçus, reçut, reçûmes, reçûtes, reçurent.	Ik Ziet hier bo- ven.	beminde, enz. Ziet hier boven.
Voórliden Onbepaald.	Jai Tu as Il a Nous avons Vous avez Ils ont	aimé,	puni,	attendu,	reçu,	Ik hebbe Gy hebt Hy heeft Wy hebben Gyl. hebt Zy hebben	bemint, gestraft, gewagt, ontfangen.
Meér als voór- leden.	Javois Tu avois Il avoit Nous avions Vous aviez Ils avoient	aimé,	puni,	attendu,	reçu,	Ik hadde Gy hadde Hy had Wy hadden Gyl. had Zy hadden	bemint, gestraft, gewagt, ontfangen.
Meér als vol- bragt.	Jeus Tu eus Il eut Nous eûmes Vous eûtes Ils eurent	aimé,	puni,	attendu,	reçu,	Ik hadde Gy hadde Hy had Wy hadden Gyl. had Zy hadden	bemint, gestraft, gewagt, ontfangen.
Toekomstige.	J Tu Il Nous Vous Ils	aimerai, aimeras, aimera, aimerons, aimerez, aimeront.	punirai, puniras, punira, punirons, punirez, puniront.	attendrai, attendras, attendra, attendrons, attendrez, attendront.	recevrai, recevras, recevra, recevrons, recevrez, recevront.	Ik zal Gy zult Hy zal Wy zullen Gyl. zult Zy zullen	beminnen, straffen, wagten, ontfangen.

	Il ont						
Meér als voor- leden.	J'avois Tu avois Il avoit Nous avions Vous aviez Ils avoient	aimé,	puni,	attendu,	reçu,	Ik hadde Gy hadde Hy had Wy hadden Gyl. had Zy hadden	bemint, gestraft, gewagt, ontfangen.
Meér als vol- bragt.	J'eus Tu eus Il eut Nous eûmes Vous eûtes Ils eurent	aimé,	puni,	attendu,	reçu,	Ik hadde Gy hadde Hy had Wy hadden Gyl. had Zy hadden	bemint, gestraft, gewagt, ontfangen.
Toekomende.	J' Tu Il Nous Vous Ils	aimerai, aimeras, aimera, aimerons, aimerez, aimeront,	punirai, puniras, punira, punirons, punirez, puniront,	attendrai, attendras, attendra, attendrons, attendrez, attendront,	recevrai, recevras, recevra, recevrons, recevrez, recevront,	Ik zal Gy zult Hy zal Wy zullen Gyl. zult Zy zullen	beminnen, straffen, wagten, ontfangen.
Toekomende voórleden.	J'aurai Tu auras Il aura Nous aurons Vous aurez Ils auront	aimé,	puni,	attendu,	reçu,	Ik zal Gy zult Hy zal Wy zullen Gyl. zult Zy zullen	Bemint Gestraft Gewagt Ontfangen } hebben.
Onzeker.	J' Tu Il Nous Vous Ils	aimerois, aimerais, aimerait, aimerions, aimeriez, aimeroient,	punirois, punirais, punirait, punirions, puniriez, puniroient,	attendrois, attendrais, attendrait, attendrions, attendriez, attendroient,	recevrois, recevrais, recevrait, recevrions, recevriez, recevroient.	Ik zoude Gy zoude Hy zoud Wy zouden Gyl. zoude Zy zouden	beminnen, straffen, wagten, ontfangen.
Onzeker vet- voegt.	J'aurois Tu aurois Il auroit nous aurions Vous auriez Ils auroient	aimé,	puni,	attendu,	reçu,	Ik zoude Gy zoude Hy zoud Wy zouden Gyl. zoude Zy zouden	Bemint Gestraft Gewagt Ontfangen } hebben.
Gebiedende.	Qu'il Qu'ils	aime, aime, aimons, aimez, aiment,	puni, punisse, punissons, punissez, punissent,	attend, attende, attendons, attendez, attendent,	reçoi. reçoive. recevons. recevez. reçoivent.	Dat hy Laet ons Dat zy	bemint, straft, wagt, ontfangt. bemint, straft, wagt, ontfangt. beminnen, straffen, wagten, ontfangen. bemint, straft, wagt, ontfangt gylieden. beminnen, straffen, wagten, ontfangen.

Volbragt en meér als volbragt.	<i>Avoir aimé, puni, attendu, reçu.</i>	Bemint, gestraft, gewagt, ontfangen	hebben.		
Tegenwoordig Deélwoórd.	<i>Aimant, punissant, attendant, recevant.</i>	Beminnende, straffende, wagtende, ontfangende.			
Voórleden Deélwoórd.	<i>Ayant aimé, puni, attendu, reçu.</i>	Bemint, gestraft, gewagt, ontfangen	hebbende.		
Lydende Deélwoórd.	<i>Aimé, puni, attendu, reçu.</i>	Bemint, gestraft, gewagt, ontfangen.			
Werkende Deélwoórden.	<i>D'aimer, En aimant, Pour aimer,</i>	<i>De punir, En punissant, Pour punir,</i>	<i>D'attendre, En attendant, Pour attendre,</i>	<i>De recevoir, En recevant, Pour recevoir.</i>	VAN TE beminnen, straffen, wagen, ontfangen. AL beminnende, straffende, wagtende, ontfangende. OM TE beminnen, straffen, wagen, ontfangen.

ZAMENGEVOEGDE TIJDEN.

Tegenwoordig en toekomende	<i>Que j' aime, Que tu aimes, Qu'il aime, Que nous aimions, Que vous aimiez, Qu'ils aiment,</i>	<i>punisse, punisses, punisse, punissions, punissiez, punissent,</i>	<i>attende, attendes, attende, attendions, attendiez, attendent,</i>	<i>reçoive, reçoives, reçoive, reçoivions, receviez, reçoivent.</i>	Dat ik Dat gy Dat hy Dat wy Dat gyl. Dat zy.	beminne, straffe, wage, ontfange. bemint, straf, wagt, ontfangt. bemint, straf, wagt, ontfangt. beminnen, straffen, wagen, ontfangen. beminde, straffe, wage, ontfangde. beminnen, straffen, wagen, ontfangen.		
Onvolmaekt.	<i>Que j' aimasse, Que tu aimasses, Qu'il aimât, Que nous aimassions, Que vous aimassiez, Qu'ils aimassent,</i>	<i>punisse, punisses, punit, punissions, punissiez, punissent,</i>	<i>attendisse, attendisses, attendit, attendissions, attendissiez, attendissent,</i>	<i>reçusse, reçusses, reçût, reçussions, reçussiez, reçussent.</i>	Dat ik Dat gy Dat hy Dat wy Dat gyl. Dat zy.	beminde, straffe, wage, ontfangde. beminde, straffe, wage, ontfangde. beminde, straffe, wage, ontfangde. beminden, straffen, wagen, ontfangden. bemint, straf, wagt, ontfangt. beminden, straffen, wagen, ontfangden.		
Voórleden.	<i>Que j' aimé, Que tu aimés, Qu'il ait, Que nous ayions, Que vous ayiez, Qu'ils aient,</i>	<i>puni,</i>	<i>attendu,</i>	<i>reçu.</i>	Dat ik Dat gy Dat hy Dat wy Dat gyl. Dat zy.	hebbe hebt heeft hebben hebt hebben	} bemint. } gestraft. } gewagt. } ontfangen.	
Voórleden Onbepaald.	<i>Que j' eusse, Que tu eusses, Qu'il eût, Que nous eussions, Que vous eussiez, Qu'ils eussent,</i>	<i>aimé</i>	<i>puni,</i>	<i>attendu,</i>	<i>reçu.</i>	Dat ik Dat gy Dat hy Dat wy Dat gyl. Dat zy.	hadde hadde had hadden hadde hadden	} bemint. } gestraft. } gewagt. } ontfangen.

Roerende Woórden van het eerste Geslagt.	Van het tweede Geslagt.	Van 't derde Geslagt.	Van het vierde Geslagt.
<i>Accepter, Aider.</i> Aennemen. Helpen.	<i>Abolir, Accomplir.</i> Vernietigen. Voltrekken.	<i>Abatre, Abreindre.</i> Afbreken. Leeren.	<i>Appercevoir, Convenir.</i> Gewaer worden. Raarman.

Onv	Que vous Qu'ils	aimassiez, aimassent,	punissiez, punissent,	attendissiez, attendissent,	reçussiez, reçussent.	Dat wy Dat gyl. Dat zy	beminden, straffen, wagten, ontfangden. bemint, straft, wagt, ontfangt. beminden, straffen, wagten, ontfangden.		
Voórleden.	Que j' Que tu Qu'il Que nous Que vous Qu'ils	aié aiés ait ayions ayiez aient	aimé	puni,	attendu,	reçu.	Dat ik Dat gy Dat hy Dat wy Dat gyl. Dat zy	hebbe hebt heeft hebben hebt hebben	bemint. - - - - - - ontfangen.
Voórleden Onbepaald.	Que j' Que tu Qu'il Que nous Que vous Qu'ils	eusse eusses eût eussions eussent eussions	aimé	puni,	attendu,	reçu.	Dat ik Dat gy Dat hy Dat wy Dat gyl. Dat zy	hadde hadde had hadden hadde hadden	bemint. - - - - - - ontfangen.

Roerende Woorden van het eerste Geslagt.

- Accepter, Aennemem.
- Aider, Helpen.
- Acbeter, Kopen.
- Alumer, Ontsteken.
- Amener, Geleiden.
- Aporter, Brengen.
- Appeller, Roepen.
- Apréter, Toebercheiden.
- Apaiser, Stillen.
- Arréter, Ophouden.
- Affister, Bystaen.
- Affurer, Verzekeren.
- Ataquer, Aentasten.
- Avancer, Voórderen.
- Baiser, Kussen.
- Boücher, Stoppen.
- Bruler, Branden.
- Cacher, Wegsteken.
- Casser, Breken.
- Cesser, Ophouden.
- Chasser, Wegjagen.
- Changer, Veranderen.
- Chercher, Zoeken.
- Commencer, Beginnen.
- Crier, Roepen.
- Contenter, Vergenoegen.
- Délivrer, Verlossen.
- Designar, Teekenen.
- Embrasser, Omhelzen.
- Emporier, Wegdragen.

Van het tweede Geslagt.

- Abolir, Vernietigen.
- Accomplir, Voltrekken.
- Adoucir, Verzagten.
- Afirmer, Bevestigen.
- Aplanir, Effenen.
- Aplaudir, Toeujuigen.
- Affujettir, Onderworpen.
- Atendrir, Bewegen.
- Avilir, Verkleenen.
- Bátir, Bauwen.
- Benir, Zegenen.
- Blanchir, Bleeken.
- Cherir, Beminnen.
- Choisir, Kiezen.
- Compatir, Medelydig zyn.
- Consentir, Toestemmen.
- Rafrachir, Ververfchen.
- Désobéir, Ongehoórzamen.
- éblouir, Schemeren.
- élargir, Verwyden.
- Embellir, Vercieren.
- Enrichir, Verryken.
- établi, Stigten.
- Finir, Eindigen.
- Fournir, Leveren.
- Gemir, Zugten.
- Guerir, Genezen.
- Obéir, Gehoórzamen.
- Remplir, Vullen.
- Interdire, Verbieden.

Van 't derde Geslagt.

- Abatre, Afbreken.
- Aprendre, Leeren.
- Adoucir, Verfaen.
- étendre, Uitstrekken.
- Fendre, Klieven.
- Fondre, Smelten.
- Pendre, Hangen.
- Perdre, Verliezen.
- Répondre, Antwoórden.
- Rendre, Wedergeven.
- Repandre, Storten.
- Vendre, Verkopen.

Het Werkwoord dat op zig zelve werkt, word dus geroert.

- Je me corrige, Ik betere my.
- Tu te corriges, Gy betert u.
- Il se corrige, Hy betert zig.
- Nous nous corrigeons, Wy beteren ons.
- Vous vous corrigez, Gyl. betert u.
- Ils se corrigent, Zy beteren zig.
- Je me corrigeois, &c. Ik beterde my.

De zamengevoegde Tyden dus,

- Je me suis, Ik hebbe my
- Tu t'es, Gy hebt u
- Il s'est, Hy heeft zig
- Nous nous sommes, wy hebben ons
- Vous vous êtes, Gyl. hebt u
- Ils se sont, Zy hebben zig

Van het vierde Geslagt.

- Appercevoir, Gewaer worden.
- Concevoir, Begrypen.
- Devoir, Schuldig zyn, Behoóren.

Onperzoónele Werkwoorden.

- Gréler, Hagelen.
- Il gréle, Het hagelt.
- Il gréloit, Het hagelde.
- Il gréla, Het hagelde.
- Il a grélé, Het heeft gehagelt.
- Il avoit grélé, Het hadde gehagelt.
- Il eut grélé, Het hadde gehagelt.
- Il grélera, Het zal hagelen.
- Il aura grélé, Het zal gehagelt hebben.
- Il gréleroit, Het zoude hagelen.
- Il auroit grélé, 't Zoude gehagelt hebben
- Qu'il gréle, Dat het hagele.
- Qu'il grélat, Dat het hagelde.
- Qu'il ait grélé, Dat het gehagelt heeft.
- Qu'il eût grélé, Dat het gehagelt hadde.
- Avoir grélé, Gehagelt hebben.
- Grélant, Hagelende.
- Ayant grélé, Gehagelt hebbende.
- Grélé, Gehagelt.
- De gréler, Van te hagelen.
- En grélant, Al hagelende.
- Pour gréler, Om te hagelen.

- Dus Tonner, Douderen.
- Géler, Vriezen.
- Neiger, Sneeuwen.

Lyste van éénige Werkwoorden, die onregelmatig zyn, of den gemeénen regel niet volgen.

ALLER. Gaen.	{ <i>Je vais, tu vas, il va, nous allons, vous allez, ils vont. J'irai, tu iras, il ira, nous irons, vous irez, ils iront. Va, qu'il aille, allons, allez, qu'ils aillent. Que j'aille, que tu ailles, qu'il aille, que nous allions, que vous ailliez, qu'ils aillent.</i>	} Ik gae. Ik zal gaen. Gaet. Dat ik Gae.
ENVOYER. Zenden.	{ <i>J'enverrai, tu enverras, il enverra, nous enverrons, vous enverrez, ils enverront.</i>	} Ik zal zenden.
COURIR. Lopen. COURU. Gelopen.	{ <i>Je cours, tu cours, il court, nous courons, vous courez, ils courent. Je courus, tu courus, il courut, nous courûmes, vous courûtes, ils coururent. Je courrai, tu courras, il courra, nous courrons, vous courrez, ils courront. Dus accourir, discourir, secourir, parcourir, &c.</i>	} Ik lope. Ik liep. Ik zal lopen.
COUVRIE. Dekken.	{ <i>Je couvre, tu couvres, il couvre, nous couvrons, vous couvrez, ils couvrent. Dus d'écouvrir, recouvrir, ouvrir, souffrir, offrir. Couvert, gedekt.</i>	} Dekken.
CUEILLIR. Plukken.	{ <i>Je cueille, tu cueilles, il cueille, nous cueillons, vous cueillez, ils cueillent. Dus accueillir, recueillir.</i>	} Ik plukke.
FUIR. Vlughten.	{ <i>Je fuis, tu fuis, il fuit, nous fuyons, vous fuyez, ils fuient.</i>	} Ik vlugte.
MOURIR. Sterven MOURU. Gestorven.	{ <i>Je meurs, tu meurs, il meurt, nous mourons, vous mourez, ils meurent. Je mourus, tu mourus, il mourut, nous mourûmes, vous mourûtes, ils moururent. Je mourrai, tu mourras, il mourra, nous mourrons, vous mourrez, ils mourront.</i>	} Ik sterve. Ik stierf. Ik zal sterven.
DORMIR. Slapen.	{ <i>Je dors, tu dors, il dort, nous dormons, vous dormez, ils dorment. Dus mentir, de mentir, partir, sentir, consentir, ressentir, servir, se repentir, sortir.</i>	} Ik slape.
TENIR. Houden. TENU. Gehouden.	{ <i>Je tiens, tu tiens, il tient, nous tenons, vous tenez, ils tiennent. Dus absenir, appartenir, contenir, soutenir, retenir, venir, convenir, devenir. Parvenir, revenir, se souvenir.</i>	} Ik Houde.
BOIRE. Drinken.	{ <i>Je bois, tu bois, il boit, nous buvons, vous buvez, ils boivent. Bu, gedronken.</i>	} Ik drinke.
CONCLURE. Besluiten. CONCLU. besloten	{ <i>Je conclus, tu conclus, il conclut, nous concluons, vous concluez, ils concluent. Je conclus, tu conclus, il conclut, nous conclûmes, vous conclûtes, ils conclurent.</i>	} Ik besluite. Ik besloót.
Connoître. Kennē	{ <i>Je connois, tu connois, il connoit, nous connoissons, vous connoissez, ils connoissent.</i>	} Ik kenne.
CRAINDE. Vreézen.	{ <i>Je crains, tu crains, il craint, nous craignons, vous craignez, ils craignent. Dus se plaindre, contraindre, éteindre, peindre, joindre en alle andere in oindre en eindre.</i>	} Ik vreéze.
Croire. Geloven.	{ <i>Je crois, tu crois, il croit, nous croyons, vous croyez, ils croient. Cru, geloof.</i>	} Ik gelove.
Croître. Groeien.	{ <i>Je crois, tu crois, il croit, nous croissons, vous croissez, ils croissent. Cru, gegroeit.</i>	} Ik groeiē.
Dire. Zagen	{ <i>Je vois, tu vois, il voit, nous voyons, vous voyez, ils voient.</i>	} Ik zie.

G
1

1
1
1
1
1
1

1
1
1
1
1
1
1
1
1
1

DORMIR. Slapen.	{ Je dors, tu dors, il dort, nous dormons, Dus mentir, de mentir, partir, sentir, consentir, ressentir, servir, se repentir, jurer.	}	
TENIR. Houden. TENU. Gehouden.	{ Je tiens, tu tiens, il tient, nous tenons, vous tenez, ils tiennent. Dus abstenir, appartenir, contenir, soutenir, retenir, venir, convenir, devenir. Parvenir, revenir, se souvenir.	}	Ik Houde.
BOIRE. Drinken.	{ Je bois, tu bois, il boit, nous buvons, vous buvez, ils boivent. Bu, gedronken.	}	Ik drinke.
CONCLURE. Besluiten. CONCLU. besloten	{ Je conclus, tu conclus, il conclut, nous concluons, vous concluez, ils concluent. Je conclus, tu conclus, il conclut, nous concluâmes, vous conclûtes, ils conclurent.	}	Ik besluite. Ik besloot.
Connoître. Kennē	{ Je connais, tu connais, il connoit, nous connoissons, vous connoissez, ils connoissent.	}	Ik kenne.
CRAINdre. Vreēzen.	{ Je crains, tu crains, il craint, nous craignons, vous craignez, ils craignent. Dus se plaindre, contraindre, éteindre, peindre, joindre en alle andere in oindre en eindre.	}	Ik vreēze.
Croire. Geloven.	{ Je crois, tu crois, il croit, nous croyons, vous croyez, ils croient. Cru, geloof.	}	Ik gelove.
Croître. Groeien.	{ Je crois, tu crois, il croit, nous croissons, vous croissez, ils croissent. Cru, gegroci.	}	Ik groei.
Dire. Zeggen.	{ Je dis, tu dis, il dit, nous disons, vous dites, ils disent. Dit, gezegt.	}	Ik zegge.
ECRIre. Schryven.	{ J'écris, tu écris, il écrit, nous écrivons, vous écrivez, ils écrivent. Dus prescrire, souscrire, transcrire.	}	Ik schryve.
FAIRE. Doen, maken.	{ Je fais, tu fais, il fait, nous faisons, vous faites, ils font. Fait, gedaen, en andere in aire. Je serai, tu seras, il sera, nous ferons, vous ferez, ils feront.	}	Ik make. Ik zal maken.
LIRE. Lezen.	{ Je lis, tu lis, il lit, nous lisons, vous lisez, ils lisent.	}	Ik leze.
METTRE. Stellen.	{ Je mets, tu mets, il met, nous mettons, vous mettez, ils mettent. Dus admettre, commettre, omettre, permettre, promettre, soumettre, transmettre.	}	Ik stelle.
RIRE. Laggen.	{ Je ris, tu ris, il rit, nous rions, vous riez, ils rient. Ri, gelaggen.	}	Ik Lagge.
SUIVRE. Volgen.	{ Je suis, tu suis, il suit, nous suivons, vous suivez, ils suivent, Dus poursuivre.	}	Ik volge.
Setaire. zwygen. Tu. gezwegen.	{ Je me tais, tu te tais, il se tait, nous nous taisons, vous vous taisez, ils se taisent. Je me tus, tu te tus, il se tut, nous nous tûmes, vous vous tûtes, ils se turent.	}	Ik zwyge. Ik zweég.
VIVRE. Leven. VECU. Geleest.	{ Je vis, tu vis, il vit, nous vivons, vous vivez, ils vivent. Je vecus, tu vecus, il vecut, nous vecûmes, vous vecûtes, ils vecurent.	}	Ik Leve.
VAINCRE. Overwinnen.	{ Je vains, tu vains, il vainc, nous vainquons, vous vainquez, ils vainquent. Dus convaincre.	}	Ik overwinne.
SAVOIR. Wetēn. Su. Geweten	{ Je sais, tu sais, il sait, nous savons, vous savez, ils savent. Je saurai, tu sauras, il saura, nous saurons, vous saurez, ils sauront.	}	Ik wete. Ik zal weten.
VOIR. Zien. Vu. Gezien.	{ Je verrai, tu verras, il verra, nous verrons, vous verrez, ils verront. Pouvoir konnen, Je puis, tu peux, il peut, nous pouvons, vous pouvez, ils peuvent.	}	Ik zal zien. Ik kan.
VOULOIR. Willen. VOULU. Gewilt.	{ Je veux, tu veux, il veut, nous voulons, vous voulez, ils veulent. Je voudrai, tu voudras, il voudra, nous voudrions, vous voudrez, ils voudront.	}	Ik wil. Ik zal willen.

yn, of den gemeénen regel niet volgen.

<i>ils vont.</i> <i>ont.</i>	}	Ik gae.
<i>ont, que vous ailliez, qu'ils aillent.</i>		Ik zal gaen. Gaet. Dat ik Gae.
<i>, vous enverrez, ils enverront.</i>	}	Ik zal zenden.
<i>s courez, ils courent.</i> <i>, vous courûtes ils coururent.</i> <i>, vous courez, ils courront.</i> <i>c.</i>		Ik lope. Ik liep. Ik zal lopen.
<i>vous couvrez, ils couvrent.</i> <i>. Couvert, gedekt.</i>	}	Dekken.
<i>vous, cueillez, ils cueillent.</i>		Ik plukke.
<i>, ils fuient.</i>	}	Ik vlugte.
<i>mourez, ils meurent.</i> <i>us mourûtes, ils moururent.</i> <i>vous mourrez, ils mourront.</i>		Ik sterve. Ik stierf. Ik zal sterven.
<i>z, ils dorment.</i> <i>tir, servir, se repentir, sortir.</i>	}	Ik slape.
<i>, ils tiennent.</i> <i>venir, convenir, devenir.</i>		Ik Houde.

Gebruik van het Werkwoórd *Falloir*,
moeten, met één onbepaeld woórd.

TEGENWOÓRDIGEN TYD.

<i>Il me faut sortir,</i>	Ik moet uitgaen.
<i>Il te faut sortir,</i>	Gy moet uitgaen.
<i>Il lui faut sortir,</i>	Hy moet uitgaen.
<i>Il nous faut sortir,</i>	Wy moeten uitgaen.
<i>Il vous faut sortir,</i>	Gy-lieden moet uitgaen.
<i>Il leurs faut sortir,</i>	Zy moeten uitgaen.

ONVOLMAEKT.

<i>Il me falloit,</i>	Ik moefte, enz.
-----------------------	-----------------

VOÓRLEDEN ONBEPAELD.

<i>Il m'a fallu,</i>	Ik hebbe moeten enz.
----------------------	----------------------

TOEKOMENDE.

<i>Il me faudra,</i>	Ik zal moeten enz.
----------------------	--------------------

ONZEKER.

<i>Il me faudroit,</i>	Ik zoude moeten enz.
------------------------	----------------------

't Is 't éénigste woórd daer *men* niet door *on* ver-
word. Ziet de volgende.

<i>Il faut,</i>	Men moet.
<i>Il falloit,</i>	Men moefte.
<i>Il fallut,</i>	Men moefte.
<i>Il a fallu,</i>	Men heeft moeten.
<i>Il avoit fallu,</i>	Men hadde moeten.
<i>Il eut fallu,</i>	Men hadde moeten.
<i>Il faudra,</i>	Men zal moeten.
<i>Il aura fallu,</i>	Men zal hebben moeten.
<i>Il faudroit,</i>	Men zoude moeten.
<i>Il auroit fallu,</i>	Men zoude hebben moeten.

<i>Qu'il faille,</i>	Laet men moeten.
<i>Qu'il faille,</i>	Dat men moet.
<i>Qu'il fallût,</i>	Dat men moefte.
<i>Qu'il ait fallu,</i>	Dat men heeft moeten.
<i>Qu'il eût fallu,</i>	Dat men hadde moeten.
<i>Devoir,</i>	Schuldig zyn, of moeten.
<i>Je dois,</i>	Ik ben ſchuldig, ik moet.
<i>Tu dois,</i>	
<i>Il doit,</i>	
<i>Nous devons,</i>	
<i>Vous devez,</i>	
<i>Ils doivent,</i>	
<i>Je devois,</i>	Ik was ſchuldig.
<i>J'ai du,</i>	Ik hebbe ſchuldig geweest, enz.

Andere Perzoonen.

<i>Ceſt,</i>	Het is.
<i>Ce ſont,</i>	Het zyn.
<i>C'étoit,</i>	Het was.
<i>C'étoient,</i>	Het waren.
<i>Ce fut,</i>	Het was.
<i>Ce furent,</i>	Het waren.
<i>C'a été,</i>	Het heeft geweest.
<i>C'ont été,</i>	Het hebben geweest.
<i>C'avoit été,</i>	Het hadde geweest.
<i>C'avoient été,</i>	Het hadden geweest.
<i>C'eut été,</i>	Het hadde geweest.
<i>C'eurent été,</i>	Het hadden geweest.
<i>Ce ſera,</i>	Het zal zyn.
<i>Ce ſeront,</i>	Het zullen zyn.
<i>C'aura été,</i>	Het zal geweest zyn.
<i>C'auront été,</i>	Het zullen geweest zyn.

<i>Ce seroit,</i>	Het zoude zyn.
<i>Ce seroient,</i>	Het zouden zyn.
<i>C'auroit,</i>	Het zoude geweest zyn.
<i>Que ce soit,</i>	Laet het zyn.
<i>Que ce soient,</i>	Laet het zyn.
<i>Que ce fut,</i>	Dat het ware.
<i>Que ce fussent,</i>	Dat het waren.
<i>Que c'ait été,</i>	Dat het heeft geweest.
<i>Que c'aient été,</i>	Dat het hebben geweest.
<i>Que c'eut été,</i>	Dat het hadde geweest.
<i>Que c'eussent été,</i>	Dat het hadden geweest.

Andere Onperzoonle.

<i>Il y a,</i>	Daer is.
	Daer zyn.
<i>Il y avoit,</i>	Daer was.
	Daer waren.
<i>Il y eut,</i>	Daer was.
	Daer waren.
<i>Il y a eu,</i>	Daer is geweest.
	Daer zyn geweest.
<i>Il y avoit,</i>	Daer hadde geweest.
	Daer hadden geweest.
<i>Il y eut eu,</i>	Daer hadde geweest.
	Daer hadden geweest.
<i>Il y aura,</i>	Daer zal zyn.
	Daer zullen zyn.
<i>Il y aura eu,</i>	Daer zal geweest zyn.
	Daer zullen geweest zyn.
<i>Il y auroit,</i>	Daer zoude zyn.
	Daer zouden zyn.
<i>Il y auroit eu,</i>	Daer zoude geweest zyn.
	Daer zouden geweest zyn.
<i>Qu'il y ait,</i>	Laet'er zyn, enz.

Andere onperzoónele Werkwoórdén.

<i>On parle,</i>	Men spreekt.
<i>On parloit,</i>	Men sprak.
<i>On parla,</i>	Men sprak.
<i>On a parlé,</i>	Men heeft gesproken.
<i>On avoit parlé,</i>	Men hadde gesproken.
<i>On eut parlé,</i>	Men hadde gesproken.
<i>On parlera,</i>	Men zal spreken.
<i>On aura parlé,</i>	Men zal gesproken hebben.
<i>On parleroit,</i>	Men zoude spreken.
<i>On auroit parlé,</i>	Men zoude gesproken hebben.
<i>Qu'on parle,</i>	Dat men spreekt enz.

Nog één ander.

<i>Il tombe,</i>	Daer valt. Daer vallen.
<i>Il tomboit,</i>	Daer viel. Daer vielen.
<i>Il tomba,</i>	Daer viel. Daer vielen.
<i>Il est tombé,</i>	Daer is gevallen. Daer zyn gevallen.
<i>Il étoit tombé,</i>	Daer was gevallen. Daer waren gevallen.
<i>Il fut tombé,</i>	Daer was gevallen. Daer waren gevallen.
<i>Il tombera,</i>	Daer zal vallen. Daer zullen vallen.
<i>Il sera tombé,</i>	Daer zal gevallen zyn. Daer zullen gevallen zyn.
<i>Il tomberoit,</i>	Daer zoude vallen. Daer zouden vallen.
<i>Il seroit tombé,</i>	Daer zoude gevallen zyn. Daer zouden gevallen zyn.
<i>Qu'il tombe.</i>	Laet'er vallen.

Andere Werkwoorden met de Voórnaemen
en, y en le.

EN, als het éenen Voórnaem beduid, word
in 't vlaems vertaelt door *er, daer af, daer
van, en daer over*, by voórbeeld:

<i>J'en parle,</i>	}	Ik spreke daer af, ik spreek'er af, ik spreke daer van, ik spreke daer over.
<i>Tu en parles,</i>		
<i>Il en parle,</i>		
<i>Nous en parlons,</i>		
<i>Vous en parlez,</i>		
<i>Ils en parlent,</i>		

J'en parlois, Ik sprak'er af, enz.

T, word in 't vlaems vertaelt door *er, daer,*
nae toe, enz.

<i>J'y suis,</i>	Ik ben'er.
<i>Tu y es,</i>	Gy zyt'er.
<i>Il y est,</i>	Hy is'er.
<i>Nous y sommes,</i>	Wy zyn'er.
<i>Vous y êtes,</i>	Gylieden zyt'er.
<i>Ils y sont,</i>	Zy zyn'er, enz.

Le word in 't vlaems vertaelt door *het* en staet,
altyd voór het werkwoórd, by voórbeeld.

<i>Je le lui dirai,</i>	Ik zal het hem zeggen.
<i>Tu le lui diras,</i>	Gy zult het hem zeggen.
<i>Il le lui dira,</i>	Hy zal het hem zeggen.
<i>Nous le lui dirons,</i>	Wy zullen het hem zeggen.
<i>Vous le lui direz,</i>	Gylieden zult het hem zeggen.
<i>Ils le lui diront,</i>	Zy zullen het hem zeggen.

Dog, als men gebied moet het woórdeken *bet* agter staen, zoó volgt:

<i>Dites le moi,</i>	Zegt het my.
<i>Donnez le moi,</i>	Geeft het my.
<i>Paiez le moi,</i>	Betaelt het my, enz.

Van de lydende Deélwoórden met het Werkwoórd *être*, wezen of zyn.

<i>Je suis aimé,</i>	Ik ben bemint.
<i>Tu es aimé,</i>	Gy zyt bemint.
<i>Il est aimé,</i>	Hy is bemint.
<i>Nous sommes aimés,</i>	Wy zyn bemint.
<i>Vous êtes aimés,</i>	Gylieden zyt bemint.
<i>Ils sont aimés,</i>	Zy zyn bemint.

Dit heeft in 't vrouwelyk *aimée*, veeltal manlyk *aimés*, en veeltal vrouwelyk *aimées*.

Van de betrekkelyke Werkwoórden, dat is, van die betrek hebben op zig zelve, of op één ander, te weten:

<i>Je me corrige,</i>	Ik betere my.
<i>Tu te corriges,</i>	Gy betert u.
<i>Il se corrige,</i>	Hy betert zig.
<i>nous nous corrigeons,</i>	Wy beteren ons.
<i>Vous vous corrigez,</i>	Gylieden betert u.
<i>Ils se corrigent,</i>	Zy beteren hun.
<i>Je me corrigeois,</i>	Ik betterde my.
<i>Se corriger,</i>	Zig beteren, enz.

VRAEGE. Hoe vele Werkwoórden zynder ?

ANTW. Vyf, die men naemt als volgt:

Verbe Auxiliaire. Medehelpende Werkwoórd.

Verbe Actif. Bedryvende Werkwoórd.

Verbe Neutre. Onzydig Werkwoórd.

Verbe Passif. Lydende Werkwoórd.

Verbe Reciproque. Betrekkelyk Werkwoórd.

VRA. Wat beduideniffen hebben deze benamingen ?

ANT. 't Eérste word medehelpende genaemt, om dat het d'ander Werkwoórden helpt roeren.

Het tweéde bedryvende, om dat het beweginge beduid, en dat men daer voór kan stellen *iemant*, waer aen zy kennelyk zyn, by voórbeeld, *dragen, kennen, fchryven*, enz. zyn bedryvende Werkwoórden, om dat men kan zeggen *iet dragen, iemant kennen, iet fchryven* enz.

Het derde word onzydig genaemt, om dat het geéne beweginge beduid, het welke kennelyk is als men het woórd *iet* daer niet wel kan stellen, by voórbeeld, *flapen en komen*, zyn onzydige Werkwoórden, om dat men niet kan zeggen *iet flapen, of iet komen*.

Het vierde, word genaemt lydende Werkwoórd, om dat het d'uitdrukkinge van lyden of gevoelen des herten te kennen geeft; het word gemaekt van het medehelpende Werkwoórd *wezen*, daer by voegende één lydende Deélwoórd aldus: *je fuis aimé, tu es aimé, il est aimé*, enz.

De betrekkelyke Werkwoórken zyn die, de welke betrek op zig zell's, of op één ander te kennen geven, by voórbeeld: *je me corrige*, ik betere my, *tu te corriges*, gy betert u, enz.

d'Onperzoónle hebben geéne andere perzoónen
voór zig als den derden, en daerom dus genaemt.

VOÓRBEELD.

<i>Il pleut,</i>	Het regent.
<i>Il pleuvoit,</i>	Het regende.
<i>Il plut,</i>	Het regende.
<i>Il a plut,</i>	Het heeft geregent.
<i>Il avoit plu,</i>	Het hadde geregent.
<i>Il eut plu,</i>	Het hadde geregent.
<i>Il pleura,</i>	Het zal regenen.
<i>Il aura plu,</i>	Het zal geregent hebben.
<i>Il pleuroit,</i>	Het zoude regenen.
<i>Il auroit plu,</i>	't Zoude geregent hebben.
<i>Qu'il pleuve,</i>	Laet het regenen, enz.

DUS DE VOLGENDE.

<i>Neiger,</i>	Sneéuwen.
<i>Gréler,</i>	Hagelen.
<i>Tonner,</i>	Donderen.
<i>Tomber,</i>	Vallen, enz.

VIERDE HOOFDSTUK,

Van de Deelwoorden die aen eenige veranderinge onderworpen zyn, en van de vier veranderlyke woorden.

Het Deelwoord is het vyfde veranderlyk woord, zoó genaemt om dat het eén deel is van het Werk- en Naemwoord. Ziet hier eénige der zelve.

BEDRYVENDE DEELWOORDEN.

<i>Aimant,</i>	Beminnende.
<i>Avancant,</i>	Voóderende.
<i>Assurant,</i>	Verzekerende.
<i>Apaisant,</i>	Bevredigende.
<i>Apellant,</i>	Roepende.
<i>Aporiant,</i>	Brengende.
<i>Achetant,</i>	Kopende.
<i>Accusant,</i>	Beschuldigende.
<i>Alumant,</i>	Ontstekende.
<i>Armant,</i>	Wapenende.
<i>Aidant,</i>	Helpende.
<i>Achevant,</i>	Voltrekkende.
<i>Apartenant,</i>	Toebehoórende.
<i>Benissant,</i>	Zegenende.
<i>Courant,</i>	Lopende.
<i>Dormant,</i>	Slapende.
<i>Finissant,</i>	Eindigende.
<i>Nourissant,</i>	Voedende.
<i>Mourant,</i>	Stervende.
<i>Partant,</i>	Vertrekkende.

<i>Punissant</i> ,	Straffende.
<i>Servant</i> ,	Dienende.
<i>Sortant</i> ,	Uitgaende.
<i>Recevant</i> ,	Ontfangende.
<i>Sachant</i> ,	Wetende.
<i>Voiant</i> ,	Ziende.
<i>Voulant</i> ,	Willende.
<i>Aprenant</i> ,	Leérende.
<i>Comprenant</i> ,	Bevattende.
<i>Disant</i> ,	Zeggende.

LYDENDE DEELWOORDEN.

<i>Aimé</i> ,	Bemint.
<i>Avancé</i> ,	Gevoordert.
<i>Assuré</i> ,	Verzekert.
<i>Apaisé</i> ,	Gepaeit.
<i>Apellé</i> ,	Geroepen.
<i>Aporté</i> ,	Gebragt.
<i>Acheté</i> ,	Gekogt.
<i>Accusé</i> ,	Beschuldigt.
<i>Alumé</i> ,	Ontsteken.
<i>Armé</i> ,	Gewapent.
<i>Aidé</i> ,	Geholpen.
<i>Achevé</i> ,	Voltrokken.
<i>Appartenu</i> ,	Toebehoort.
<i>Beni</i> ,	Gezegt.
<i>Couru</i> ,	Gelopen.
<i>Dormi</i> ,	Geslapen.
<i>Fixi</i> ,	Geëndigt.
<i>Nouri</i> ,	Gevoed.
<i>Mouru</i> ,	Gestorven.
<i>Parti</i> ,	Vertrokken.
<i>Puni</i> ,	Gestraft.
<i>Servi</i> ,	Gedient.

<i>Sorti,</i>	Uitgegaen.
<i>Reçu,</i>	Ontfangen.
<i>Su,</i>	Geweten.
<i>Vu,</i>	Gezien.
<i>Voulu,</i>	Gewilt.
<i>Apris,</i>	Geleért.
<i>Compris,</i>	Gevat.
<i>Dit,</i>	Gezeit.

VRAEGE. Veranderen de Deélwoórdn niet?

ANTW. De bedryvende Deélwoórdn veranderen noóit, by voórbeeld :

Un Homme aimant la Vertu,
Eénen Man beminnende de deugd.

Une Femme aimant la vertu,
Eéne Vrouwe beminnende de Deugd.

Dog het lydende Deélwoórd verandert zomwylen; maer niet als het digt vervoegt is met zyn Werkwoórd; uitgezondert als het Ledeken *que* daer voór staet, als volgt :

La Lettre que j'ai lue, Den Brief die ik gelezen hebbe.

Les Plumes que j'ai achetées, de Pennen die ik gekogt hebbe.

Ook als het Ledeken *le* daer voór staet. Ziet dit voórbeeld.

Mannelyk. *Je l'ai vu,* ik hebbe hem gezien.

Veeltal. *Je les ai vus,* ik hebbeze gezien.

Vrouwel. *Je l'ai reçue,* ik hebbeze ontfangen.

Veeltal. *Je les ai reçues,* ik hebbeze ontfangen.

Maer als dit al agter staet, lyd het geéne veranderinge. Ziet het volgende.

J'ai reçu la Lettre, j'ai reçu les Lettres &c.

Van de Voórzetfels of onveranderlyke
Woórdén.

VRAEGE. **W** At zyn Voórzetfels ?

ANTW. Het zyn woórdekens die noóit
aen veranderingen onderworpen zyn en altyd ftaen
voór éénen Naem of Voórnaem , zoó men kan
zien uit dit volgende voórbeeld.

<i>Dans la Maifon ,</i>	In het Huis.
<i>Avec moi ,</i>	Met my.
<i>Après l'étude ,</i>	Na het onderzoek.
<i>Pour lui ,</i>	Voór hem.

VRA. Waer aen zal men de Voórzetfels kunnen
kennen ?

ANTW. Als men agter één woórd kan fteilen
wie , wat , van wie of *aen wie* , by voórbeeld ,
by , tot en met , zyn Voórzetfels , om dat men
kan zeggén *by wie , tot wat , met wie* , en *op
wie*.

Dog , dewyl de Voórzetfels in het frans vele
onaerdige draciën hebben , daer af men géénen
regel kan maken , dies , om die wel t'onderschei-
den , ziet dit volgende.

<i>Malgré vous ,</i>	In weérwil van u.
<i>Des le matin ,</i>	Van 's morgens.
<i>Quant à vous ,</i>	Wat u belangt.
<i>Jusqu'à la mort ,</i>	Tot'er doódt.
<i>Près d'ici ,</i>	Digt hier by.
<i>Loin de moi ,</i>	Verre van my.
<i>à travers du corps ,</i>	Dweérs door 't lighaem.
<i>Au dessus de la tête ,</i>	Boven het hoofd.
<i>Au de là de la riviere ,</i>	Aen d'ander kant van den vloed.

<i>Où demeurez vous ,</i>	Waer woont gy.
<i>Je demeure à côté de</i>	Ik wone langs de
<i>l'Eglise ,</i>	Kerke.
<i>à l'égard de Dieu ,</i>	Ten opzigte van Godt.
<i>à la reserve de trois ,</i>	Uitgezonderd dry.
<i>à couvert, ou à l'abri des</i>	Vry van slagen.
<i>coups ,</i>	
<i>Entre amis point des</i>	Geén pligtredens onder
<i>complimens ,</i>	Vrienden.
<i>Par force, ou par adresse</i>	Door kragt, of door be-
	hendigheid.

Aengezien dat het Voórzetzel A veel swaerigheden lyd, heeft men noódig geóórdeéld éénige aen te toónen. Ziet dit volgende.

<i>Du drap à quinze francs</i>	Laken van vyftien gul-
<i>l'aune.</i>	dens d'elle.
<i>à bon marché ,</i>	Goeden koop.
<i>à trois lieux d'ici ,</i>	Dry mylen van hier.
<i>Une bête à centis têtes ,</i>	Eéne beéste met hon-
	dert hoofden.
<i>Livre à écrire ,</i>	Schryf-boek.
<i>à Pierre ,</i>	Aen Petrus.
<i>à la porte ,</i>	Aen de deure.
<i>Je partirai à huit beu-</i>	Ik zal ten agt uren ver-
<i>res ,</i>	trekken.
<i>Parlez à votre tour ,</i>	Spreékt op uwe beurt.
<i>J'ai été à Paris ,</i>	Ik hebbe tot Parys ge-
	weest.
<i>Tournez à droit ,</i>	Keért regts.
<i>Tournez à gauche ,</i>	Keért lings.
<i>Je vis à la françoise ,</i>	Ik leve op zyn frans.
<i>Je suis habillé à l'an-</i>	Ik ben gekleédt op zyn
<i>gloise ,</i>	Engels.

<i>Il ma reçû à bras ouverts</i>	Hy heeft my met open armen ontfangen.
<i>Un Verre à Bierre,</i>	Eén Bier-glas.
<i>Un Verre à Vin,</i>	Eén Wyn-glas.
<i>Un Pot à Moutarde,</i>	Eénen Mostaert-pot.
<i>Un Moulin à Vent,</i>	Eénen Wind-molen.
<i>Une Etoffe à fleurs,</i>	Eéne gebloemde Stoffe.
<i>Chambre à manger,</i>	Eét-kamer.

Van de Koppelwoórden, of van het tweede onveranderlyk woórd.

VRAEGE. **W** At zyn Koppelwoórden?

ANTW. **W** Het zyn woórdekens die dienen om den éenen zin aen den anderen te brengen, of te verwoegen, te weten, éen Werkwoórd met éen Werkwoórd, éenen Naem met éenen Naem, éen Bywoórd met éen Bywoórd, gelyk't woórdeken *en*, in 'tfrans &, enz. byvoórbeeld:

Au nom du Pere, & du Fils, & du saint Esprit.
In den naem des Vaders, en des Zoons, en des H. Geéfts.

L'utile & l'agréable, het nuttig en het vermakelyk.

VRA. Hoe onderscheid men éen Koppelwoórd uit éen ander?

Als het niet kan gestelt worden voór éen Werkwoórd, tusschen twee Naemen, en om éenen zin zamen te binden, zoó blykt uit deze volgende voórbeelden.

<i>Oui & non,</i>	Ja en neén.
<i>Ni vous, ni moi,</i>	Nog gy, nog ik.
<i>Peut-être oui, & peut-être non.</i>	Misschien ja, en. misschien neén.

<i>Aussi bien que vous,</i>	Zoó wel als gy.
<i>Tant que vous voulez,</i>	Zoó veel als gy wilt.
<i>Ou bien, ou mal,</i>	Of wel, of kwalyk.
<i>Ou mort, ou vif,</i>	Of levende, of doódt.
<i>Soit que vous,</i>	't Zy dat gy.
<i>Mais,</i>	Maer.
<i>Pourtant, cependant,</i>	Niet te min, nochtans,
<i>néanmoins,</i>	evenwel.
<i>Si non, vous mourrez,</i>	Zoó niet, gy zult fiervē.
<i>Si ce n'est que vous,</i>	Ten zy dat gy.
<i>Pourvu que vous soyez,</i>	Mits gy zyt.
<i>Supposé que,</i>	Genomen dat.
<i>à Condition de,</i>	Op besprek van.
<i>En cas que,</i>	By aldien dat.
<i>à Savoir,</i>	Te weten.
<i>à la verité,</i>	Inder waerheid.
<i>à la bonheur,</i>	Ter goeder ure.
<i>Quand,</i>	Waert dat.
<i>Quand même que vous</i>	Alwaert zelve dat gy ge-
<i>fussiez marié,</i>	trauwt waert.
<i>Quoique,</i>	Hoe wel dat.
<i>Comme vous,</i>	Gelyk gy.
<i>Comme cela,</i>	Alzoó.
<i>C'est à dire,</i>	't Is te zeggen.
<i>C'est tout du même,</i>	't Is het zelve.
<i>La même chose,</i>	De zelve zaeke.
<i>Autant que vous,</i>	Zoó veel als gy.
<i>d'Ailleurs,</i>	Anders genomen.
<i>Encor une ou deux fois,</i>	Nog één of twee mael.
<i>Au surplus,</i>	Bovendien.
<i>Car,</i>	Want.
<i>Parce que,</i>	Om dat.
<i>à cause que,</i>	Ter oórzaeke dat.
<i>Puisque je le sai,</i>	Mits dat ik het weet.
<i>Pourquoi non,</i>	Wacrom niet.

<i>Tellement que,</i>	Zoódanig dat.
<i>Lorsque,</i>	Als.
<i>Pendant,</i>	Terwyl.
<i>Tandisque,</i>	Toen.
<i>Tant que,</i>	Zoó veel als.
<i>avant que,</i>	Voór dat.
<i>Depuis que,</i>	Zedert dat.
<i>Des que,</i>	Zoó haest als.
<i>En effet,</i>	Inderdaed.
<i>Aussi tôt que,</i>	Zoó haest dat.
<i>Aussi,</i>	Ook.
<i>à peine,</i>	Ter nauwer noód.
<i>Après que,</i>	Na dat.
<i>Enfin,</i>	Immers.
<i>à la fin,</i>	Ten einden.
<i>Ainsi soit il,</i>	Dat het dus geschiede.

Van de Tusschenzetzels, of derde onveranderlyk Woórd.

VRAEGE. **W** At zyn Tusschenzetzels?
 ANTW. **W** Het zyn onveranderlyke Woórd-
 den, de welke dienen om éénige bewegingen
 van de ziele uit te drukken, als van Blydschap,
 droefheid, tegenspoed, aenmoedinge enz.

VAN BLYDSCHAP.

Ab Dieu! quel bonheur! Ag Godt! wat geluk!

VAN DROEFHEID EN PYNE.

Aye! ab! quelle douleur! Ag! my! wat pyne!

VAN VREEZE.

Helas! ab! be! c'est fait de moi! Weé my!
 eilaes! 'tis gedaen met my!

VAN TEGENPOED.

Ei! fi don! Foei! hoe vuil is dat!

VAN AENMOEDINGE.

Ça courage! allons! Wel-aen! neémt moed!

VAN OPHOUDINGE.

Hola! Houd op!

En zoó voórts van alle de bewegingen der ziele.

Van de Bywoórden, zynde het vierde onveranderlyk woórd.

VRAEGE. **W**at zyn Bywoórden?

ANTW. Het zyn onveranderlyke Woórden; die hunne plaetze vinden voor of na de Werkwoórden, om hunne omstandigheden beter uit te drukken, by voorbeeld:

Aimer tendrement, Teérellyk beminnen.

Servir fidelement, Getrauwelyk dienen.

Teérellyk en *Getrauwelyk*, zyn Bywoórden, om dat zy d'omstandigheden der Werkwoórden te kennen geven: zy worden ten deéle gemackt van de toevoegelyke Naemen, met daer by te voegen *ment* voór 't frans, en *lyk* voór 't vlaems. Ziet de volgende lyfte.

<i>Abominablement,</i>	Grauwelyk.
<i>Terriblement,</i>	Vervaerlyk.
<i>Affreusement,</i>	Schrikkelyk.
<i>Horiblement,</i>	Afgryzelyk.
<i>Abondamment,</i>	Overvloediglyk.
<i>Absolument,</i>	Volkomentlyk.

<i>Absurdement</i> ,	Onredelyk.
<i>Abusivement</i> ,	Verkeérdelyk.
<i>Actuellement</i> ,	Tegenwoordiglyk.
<i>Admirablement</i> ,	Wonderlyk.
<i>Agréablement</i> ,	Aengenaemelyk.
<i>Aisement</i> ,	Gemakkelyk.
<i>Ambitieuxment</i> ,	Hoogmoediglyk.
<i>Amicalement</i> ,	Vriendelyk.
<i>Amplement</i> ,	Ruimelyk.
<i>Annuellement</i> ,	Jaerlyks.
<i>Apparemment</i> ,	Waerfchynelyk.
<i>Artifiquement</i> ,	Konstiglyk.
<i>Audacieusement</i> ,	Stoutmoediglyk.
<i>Avidement</i> ,	Begeérlyk.
<i>Benignement</i> ,	Zagmoediglyk.
<i>Bourgeoisement</i> ,	Borgerlyk.
<i>Brusquement</i> ,	Haestiglyk.
<i>Charnellement</i> ,	Vleeschelyk.
<i>Chaudement</i> ,	Warmelyk.
<i>Clairement</i> ,	Klaerlyk.
<i>Conjointement</i> ,	Gezaemdelyk.
<i>Conditionnellement</i> ,	Op voorwaerde.
<i>Continuellement</i> ,	Geducriglyk.
<i>Cordialement</i> ,	Oprechtiglyk.
<i>Coulamment</i> ,	Vloeiende.
<i>Cruellement</i> ,	Vreédelyk.
<i>Débilement</i> ,	Flauwelyk.
<i>Dédaigneusement</i> ,	Verfmadiglyk.
<i>Délicieusement</i> ,	Vermaeckiglyk.
<i>Déplorablement</i> ,	Jammerlyk.
<i>Desavantageusement</i> ,	Schadelyk, Nadeélig.

Andere Bywoorden, de welke passen op de
vraege Wannéer? *Quand?*

<i>Aujourd'hui,</i>	Van daeg, heden.
<i>Hier,</i>	Gister.
<i>Demain,</i>	Morgen.
<i>Après demain,</i>	Overmorgen.
<i>Bientôt,</i>	Haest.
<i>Autrefois,</i>	Eertyds.
<i>Souvent,</i>	Dikwils.
<i>Toujours,</i>	Altyd.
<i>Alors,</i>	Alfdan.
<i>Dabord,</i>	Zoo aenstonds.
<i>Dépuis,</i>	Zedert.

Bywoorden die beantwoorden op de
vraege Waer? *Où?*

<i>Ici,</i>	Hier.
<i>Là,</i>	Daer.
<i>Près,</i>	Digt.
<i>Loin,</i>	Verre.
<i>Dedans,</i>	Binnen.
<i>Dehors,</i>	Buiten.
<i>Ailleurs,</i>	Elders.
<i>Partout,</i>	Overal.

Van het Order.

<i>Premierement,</i>	Ten éérsten.
<i>Secondement,</i>	Ten tweéden.
<i>Devant,</i>	Voór.
<i>Après,</i>	Na.
<i>Ensemble,</i>	t'Zamen.

Van het Getal.

<i>Peu,</i>	Weinig.
<i>Beaucoup,</i>	Veel.
<i>Guere,</i>	Weinig.
<i>Assez,</i>	Genoeg.
<i>Tant,</i>	Zoó veel.
<i>Trop,</i>	Al te veel.

Bywoórdén die beantwoórdén aen de
vraege Hoe? *Comment?*

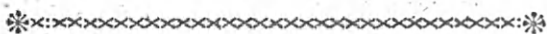
<i>Bien,</i>	Wel.
<i>Mal,</i>	Kwalyk.
<i>Modestement,</i>	Zediglyk.
<i>Sévèrement,</i>	Strengelyk.
<i>Courageusement,</i>	Kloekmoediglyk.

VYFDE HOOFDSTUK,

*Van éénige gemeéne Kinder Redeneringen
inhoudende verscheide zinnen, die den ge-
meénen Regel niet volgen, of door gééne
Regels kunnen opgesteld worden.*

EERSTE ZAMENSPPRAEK.

B <i>Onjour Monsieur.</i>	G Oeden dag Myn Heér.
<i>Comment vous portez vous ?</i>	Hoe gaet het met u ?
<i>Comment va l'état de votre santé ?</i>	Hoe gaet het met den staet uwer gezondheid ?
<i>Fort bien, pour vous servir mon Ami.</i>	Zeér wel, om u te dienen mynen Vriend.
<i>à Votre service.</i>	T'uwen dienst.
<i>Prêt à vous rendre mes devoirs, où vous me trouverez capable.</i>	Bereid om u te dienen, waer gy my zult bekwaem vinden.
<i>Je vous suis bien obligé.</i>	Ik ben u wel verplicht.
<i>Je vous rends grace.</i>	Ik bedanke u.
<i>Je vous remercie infiniment.</i>	Ik bedanke u onteindig.
<i>Comment se porte Monsieur votre Frere ?</i>	Hoe gaet 't met Myn Heér uwen Broeder ?
<i>Il se porte bien.</i>	Hy is wel te pas.
<i>Et Mademoiselle votre Sœur ?</i>	En Jofvrauwe uwe Zuster ?

Herzog op microfiches

UBL 1193 E 31
KB 3047 F 12

29726

222

K32

VERBETERDE
VLAEMSCHE
 SPRAEK-
 EN
SPEL-KONSTE,

WAER IN ONZYDIG DE GEVOELENS
 TEGENGESPROKEN WORDEN
 DER VOLGENDE SCHRYVERS.

RICHELET, DESROCHES, J. B.

EN BEZONDERLYK

VAN BELLEGEM,
 DOOR

BALDUINUS JANSSENS,

Taelmeester binnen deze stad.

SUIVIE D'UNE

GRAMMAIRE

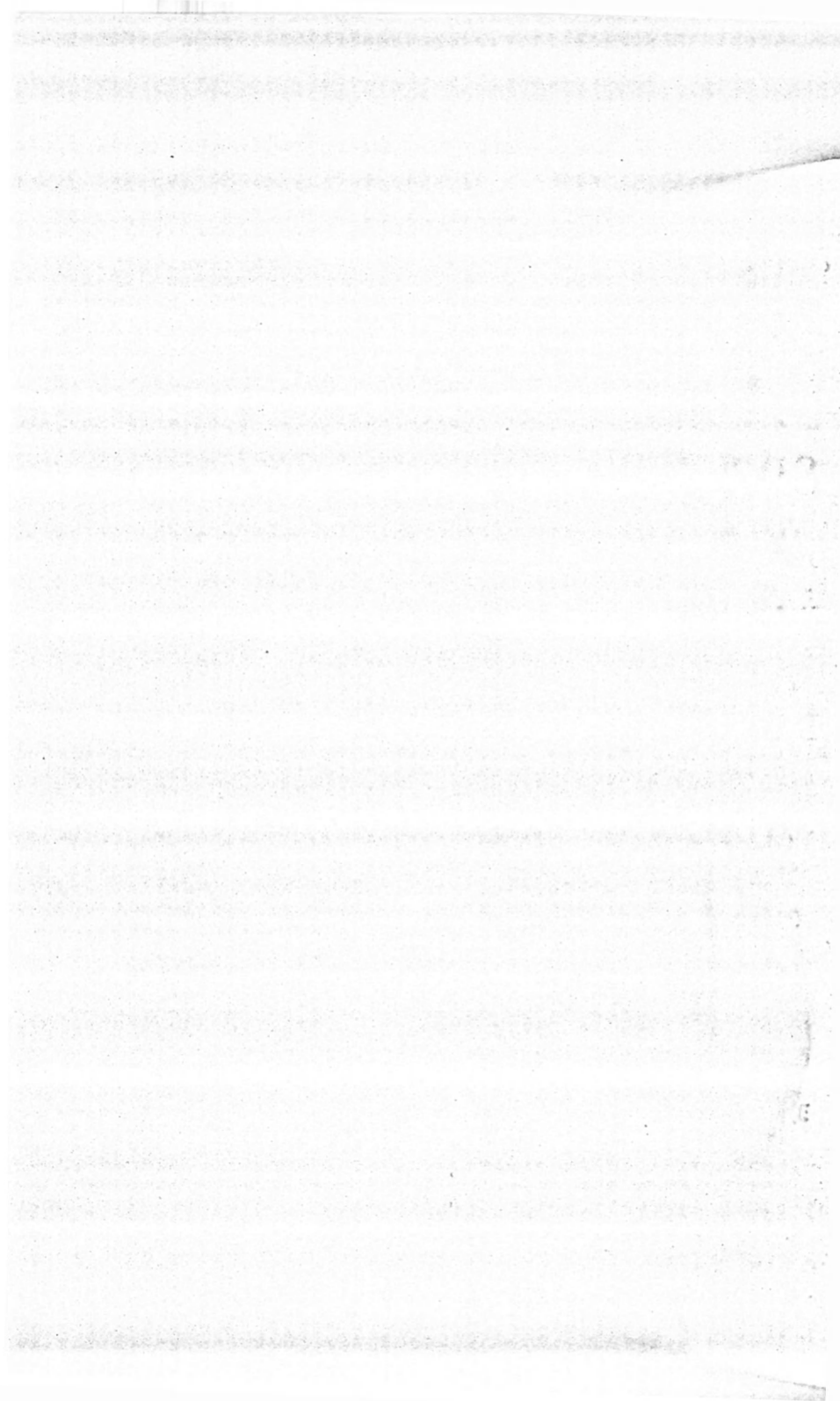
FRANCOISE,

*Où l'on trouve l'Explication en Flamand
 par le même.*

TOT BRUGGE,

By **JOSEPH DE BUSSCHER**, Boekdrukker en
 Boekverkoper, in de Predikheers-tract.

IED E L E , W Y Z E

EN VOORZIENIGE

H E E R E N ,

MYN HEEREN BURGMEESTERS,
SCHEPENEN EN RAEDEN DER
STAD BRUGGE,

 *Erwyl de nobit-volfschatte
Spelkonst, besonderlyk in
deze verligte Eeuwe, by
U-E.^{den} en vele andere hooggeleerde
Mannen, als eene der noodigste
konsten gehouden word, en door veel
lofweerde voórbeelden onderrigt
zynde van de groóte genegentheid
die U-E.^{den} bewyst aen die daer
mede begaest zyn, ik hebbe my niet
moeten beraden om myn Werkje
U-E.^{den} op te dragen. De zoó nut-*

tige als schoone vrugtbaerheid uwer Voórzorgen, om het geluk en den welstand der brugfche Jongheid te bevoórdereu, overtuigt d'aldergeringfte van onwetentheid in de Letter- en Schryf-konst, aengezien dat'er geéne begiftigde Leér-fcholen ontbreken, waer door niet alléén uwe Wysheid en edelmoedige waekzaemheid uitmunt, maer ook uwe onbepaelde Voórzigtigheid.

Zoo ik niet vreesde, Edele Wyze en Voórzienige Heéren, uwe Ootmoedigheit te tergen, de stoffe ontbreékt my niet om door menigvuldige fchoone Voórbeelden als met den vinger aente toonen hoe U-E.^{den} den welstand uwer Onderdaenen, nevens d'onderwyzinge der Jongheid, met onvermoeitbare Zorge, Wysheid en Voórzigtigheid dus beöogt, dat vele goede Schryvers, met regt en billykheid uwe Groótdadigheden

stellen voor die van het besaemde
Athenen, terwyl de Koningen van
Vrankryk zig éértyds van U-E.^{den}
Voorzaten bedienden om gewigtige
zaken, daer alle verstanden op stil-
stonden, te wyzen, bekroonende
de schauwen daer zulke Adems
doorvlogen, welke éere die van
Athenen, Lacedemoniën, Rome,;
nog alle de Wyze des werelds ooit
hebben bereikt.

't Is om die enmenigvuldige ande-
re groote daeden uwer Voorzaten,
wiens voetstappen U-E.^{den} op 't yve-
rigste naspoort, dat de Stad Brugge
reéds veel eúwen door gantsch
Europa in grootagtinge heeft uit-
geschenen. 't Schynt dat Godt beha-
gen scheidt in de zelve met Weten-
schappen, Konsten en Wonderheden
te verryken, om dat men nae Ro-
men, Lorretten, nog Palestynen niet
hoeft te gaen om heilige en verwor-

derensweêrdige Zaken te zien ,
dewyl in deze hoogberoemde Stad
geene heilige en wonderdadige Beel-
den ontbreken, en het onweêrdeer-
baer Bloed des Zaligmakers ruim
zes hondert jaeren in bewaernis is.

't Is daerom dat dien konftryken
en onzydigen Gentenaer, Daniël
Heins, in zyne vlaemsche en latyn-
sche Digten, zig beklaegde, dat hy
het geluk niet hadde om onder het
wys beleid uwer Bestieringe te
schuilen, en deze Stad heeft genaemt
de Verzamelplaets der Verstanden,
Konsten en Wetenschappen.

't Is dan door uwe minzaeme en
weergalooze Aenwakkeringen, dat
Brugge vele andere Steden over-
treft in groote Meesters voort te
brengen. 't Schynt vrugteloos gewag
te maken van 't gene in oude tyden
door de zorge der Agtbare Borger-
vaders geschied is, om dit vast te

stellen, dewyl het genoeg bekend is met wat liefde, yver en milddadigheid U-E.^{den} ten jaere 1755. die vrugtbare koninglyke Konstoeffenschool erstelt, en met konstryke en voorzigtige Meesters verrykt hebt; welkers leerzugtige Telgen, niet alleén deze Stad met konstige Werken verciereren, maer in vele groote Steden zoo roemrugtig zyn, dat men die als Meesters erkent. Eéne zielroerende schaemte overlommert my als ik d'edele Vernederinge overwege, die U-E.^{den} hebt werkstellig gemaekt toen dien konstryken Schilder Joseph Suvée, door U-E.^{den} en 't puik der staets Perzoonen, op het pragtigste ingehaelt en met milde geschenken vereért wierd, door welk schoon uitwerkzel van liefde tot de leerzugtige Jongheid, 't getal der Konstenaers méer als ooit glansryk vermeerdert is.

Gedoogt Edele, Wyze en Voorzienige Heéren, dat ik de vrugt, die in den Hof uwer Voorzorge gewonnen is, aen U-E.^{den} offere, en gelieft die onder uwe Bescherminge t'aenweérden, op dat ik zoo gelukkig mag wezen van mynen arbeid deelzaam te maken aen uwe toevertrauwde Onderdaenen, bezonderlyk aen de leérgierige Jeugd, in welkers welvaren U-E.^{den} zoo ongemeén genoeg schept, dat het aen d'aldergroffte verstanden tot éenen weergaloozen spoorflag moet verstreken.

Ik vleie my, Edele Borgervaders, als myn werk verschynen mag onder de vleugels uwer Bescherminge, dat het niet alléén vry zal wezen van den nyd der kwaedsprekers, beknippelaers, of onbillyke versoeiërs der Letterkonst; maer aen de leéruzigtige Jongheid, en alle de Lief-

hebbers der Taelen zal vernoegeu ,
dewyl 't niet behelst als één bondig
bewys van de verouderde misbrui-
ken der vlaemsche Spelkonst , en de
noodige middels om die in weinig
tyd regelwoys te leéren , nevens de
grondregels der fransche Tael.

My streélende met die voordeé-
lige hope , dat 't niet slegts aen de
Taelkenders dezer Stad , maer aen
alle Minnaers der Letterkonst , is
't geén lof , ten minsten hunne goed-
keuring zal weérdig zyn ; aengeport
door dit zoet gestreél , en niemant
konnende bedenken waer aen ik zoo
verplicht was myn met yver besweét
Werkje t'offerén als aen U-E.^{den} ,
die my als met'er hand hebben ge-
leid , door hunne Edele Zorge aen-
gemoeëdigd , en met één liefstallig
geweld de Letter- en Schrifkonste
ingeboezemt . Ik , van weérde hoe-
danigheden ontbloot zynde , om my-

*ne erkentnisse te bewyzen, agte
my egter gelukkig die gelegentheid
t'ontmoeten, om, nevens myn offer,
te betoonen dat ik waerlyk ben, en
niet zoo hoog agte als my met d'al-
derdiepste nederigheid te namen*

EDELE, WYZE EN VOOR-
ZIENIGE HEEREN,

*U-E.^{den} Verpligsten en Onder-
danigsten Dienaer*

BALDUINUS JANSSENS.

L O F G A L M,

OPGEDRAGEN AEN DEN ZEER YVERIGEN
TAELEMEESTER,

BALDUINUS JANSSENS

*Door d'onderschrevene Schoolmeesters
der Stad Brugge.*

*W*T laten die't begeert op zulke Schryvers roemen,
Die bunte Werken dus oppronken met veel bloemen,
Ontleent uit ander Tuins; dat zyn, die onze Tael
Ontluifren zonder nood; dewyl hun hertzen-schael
En brein te grof is om de schoonheid t'overwegen
Der ryke vlaemsche Tael, of veel meer zyn genegen
Om haer te meng'len met wat frans of slegt latyn,
Hun strelende hier door geleert en wys te zyn.

*De waerheid toont ons aen, met onzydige reden,
Dat Meester JANSSENS Werk, doorzaeit met schoónig-
beden*

*En regels onzer Tael, zoó nut als noódig is
Voor 't algemeen, dewyl by uit de duisternis
In't ligt brengt 't noódigste om de leérzugtige grondig
En regelwys ons Tael, zoó duidelyk als bondig,
Te ledren wel verstaen en spreken naer de Konst;
Dat by den eersten is, die vrouw Natura's jonst,*

*

L O F G A L M.

*In 't Taelgeval, niet heeft [zod vele doen] begraven
Om vriend te wezen met d'eenvaudge vlaemsche
saeven*

*Van 't slegt en oud gebruik; maer die zod weêrdig
g'agt,*

*Dat by met deze gaef heeft aen den dag gebragt,
Het gene in onze Tael zod dienstig is als schoone:
Want 't geên begraven schedn staet nu voór elk ten
todne,*

*Zod levende, dat het des Kenders oog bekoort,
En ons gemoed zod zagt als streelende doorboort,
Met yver schigten, die ons nopen om de wegen,
Die by geöpent heeft met oeffening, vlyt en zegen,
Vrymoedig te betreên, dewyl het ons bebaegt,
Dat by zyn' ruste en tyd ten offer heeft gewaegt,
Uit liefde tot de Tael, om duidlyk te doen blyken,
Dat zy in schoonheid, voór geên Taelen hoeft te wyken;
Dat zy veel ryker is, in woorden, als 't latyn,
Of als het grieks en frans; dat 't groffe geêsten zyn,
Die baer, nu lings, dan regts, doodpriemen in bun
Schriften,*

*Het zy met voordagt, of om dat in bun de driften
En gaeven der Natuer niet werken op iet, dat
Voór Wetenschap en Konst by Wyze word geschat.*

L O F G A L M.

*Doorbladert JANSSENS Werk, bet zal u onderrigten
Hoe dat gy schryven moet, en wat gy hoeft te zwigten
Om't vlaems die ryke Tael, van haeren zuiveren glans
Niet te beroven. Of zyt gy geneigt tot't frans,
Gy kont die regelen ook in dit Werkjen leeren.*

*Roemwêerden Vriend dit doet, by ons, uw' lof
vermeêren,*

*Dewyl uw Brein verstrekt tot voorbeeld van de jeugd
En ons omringelt met eên' ongemeene vreugd.*

*O redenryken geest gy doet genoegzaam blyken,
Dat uw' diepzinnigheid voór niemants hoeft te wyken:
Gy mint ons ryke Tael als eene tweede wet.*

*Dat dan't onkundig oog't geleerde niet besmet,
Dan zal de Faem uw' lof door't drift der wolken jagen:
Gy hebt den nyd gedempt, bet schendziek hoofd
geslagen*

*Met woorden spits gemaekt op't aenbeeld van natuer.
Gaet voort, bewêert uw Werk, den nyd word door
bet vuer*

*Van de geregtigheid vernietigt en haer paelen
Dus ingetoomt, dat zy niet over houd als dalen
En stonkelsteenen, die, vervremt van alle goed,
Tot straf verstreken aen die haer in't herte voed.*

LOFGALM.

*Lofwelrden Bruggeling, die wyzelyk en vobrzigtig
Uw taelryk Werk beschreef, om dat veel boeken pligtig
Zyn van d' onwetentheid der leezugtige jeugd.
Gy port ons aen om dit u t' offeren met vreugd,
Te meér, om dat wy zien hoe bondig gy verdedigt,
Dat uw en ons gemoed, dog zonder schuld, ontvredigt,
En 't tegendeel bewyft, waer door dat gy betoónt
Een' yzer tot de Konst, die wel mag zyn beloónt.*

J. DE GHESELLE. L. CLOET.

MULET. E. BOONAERT.

P. J. DE GHESELLE, DE JONGE.

G. MEERSMAN. B. HOYS.

P. DRYPONT. GOVAERT. J. ANCOTT.

J. VANDER WEEN. DE CONINCK.

VOORREDEN.

DE Tytel- of Naem-zyde van dit Werk zal d'eenvoudige met verwonderinge omheimen, ziende dat ik diversche Schryvers beroepe, om die, hoewel onzydig, tegen te spreken, welkers inbeeldingé zig mogelyks zal uitstrekken tot één onbillyk denkbeeld, dat, gevoed door één waenziék oórdeél, my met woórden zal bejegenen die maer voegen aen partydige Schryvers, onder welk getal ik, zonder éénige verdiensten, niet hope gerekent te worden.

Andere, eigenliefdige zieke, zig vleiënde uitgeleért te zyn in de vlaemsche Spraek- en Spel-konst, myn Werkje, als vyanden der nieuwe schoónigheden, wat naeder doorbladerende, zullen mogelyks niet te vreden wesen met het lings aen te zien, schynende met hunne oogen te misagten het gene ik met ryp onderzoek, nevens het offer myn'er nagt-rust, heb pogen op het pampier te brengen; maer, ziende dat ik de groffte mislagen der voorgenaemde Schryvers voór 's Lezers oog hebbe gestelt, zullen zig inbeelden, dat ik niet anders beöogt hebbe dan d'agtinge van die lofweérde Schryvers te verhinderen: dog, ik kan het tegendendeél met de waerheid betoónen, dewyl noóit die of desgelyke gedagten klem op myn gemoed hebben gehad.

Ik hebbe in het schryven myn'er Werk geén ander wit beöogt, als d'Oudheid, Schoónheid

VOORREDEN.

en rykdom der vlaemsche Taelen, nevens de vrywillige en andere misbruiken van éénige Schryvers ten toón te stellen, daer by ik gevoegt hebbe ééne Inleidinge tot de fransche Taelen met de negen deélen der Reden in goede vlaemsche Termen, 't welk, zoó ik hope, aen de vlaemsche Liefhebbers der Taelen niet onaengenaem zal wezen, dewyl wy van iet desgelyks tot heden ontbloót zyn geweest.

Dit is 't gene ik bedoelde, en d' éénigste reden de welke my heeft doen geloven dat den tyd, die ik aen myn Werkje hebbe geöffert, niet vrugteloos zoude zyn; hoewel ik wiste, dat het noóit volmaekt in 't licht zoude komen, aengezien den wyzen Man wel zegt, *niet is 'er volmaekt onder de zonne*; gantsch strydig aen 't gene MARIN voór opschrift van zyn Werk zegt, *volkomen Woorden-boek*; LEGENDRE, *l'Arithmetique en sa perfection*; en BAREME die zig naemt *seul expert*: egter hoe ydel hun zeggen is, zy hebben hunne gaeven aen 't algemeen geöffert, 't welke hunnen lof dede grociën.

Ik roere deze Werken niet aen om die te misagten of bespotten, zoó DESROCHES vrugteloos heeft pogen te doen met dat groot Werk van den schranderen HALMA (na dat hy 't tydelyk met 't éénig verwijselt hadde) zeggende, dat hy éénen Uil voór éénen Arend heeft aenzien, 't welk zoó ongegrond als verworpens weêrdig is, dewyl hy zig grootelyks misziet en HALMA

VOORREDEN.

niet faelt, zeggende : *Orfraye*, *Oiseau nocturne*, 't welk eénen Nagt-vogel of Zeé-uil beduid, en *Offifrague* eénen Zeé-arend, Beénbreker, zekeren Water-roof-vogel, het welke ook 't gevoelen is der beste Schryvers. Ziet dat groot Werk van PITISCUS.

Indien 't vry was elks feilen aen te toónen, zoó DESROCHES aen HALMA onbillyk gedaen heeft, men zoude kunnen bewyzen, dat hy HALMA berispende, dry of vier feilen begaet; dat hy zyn Werk namende *nieuwe Nederduitsche Spraekkonst*, in d'eérste Bladzyde dry woórden ten hoofde plaets, die geén nederduits, vlaems, hebreéuws, latyn nog frans zyn, maer, zoó my dunkt grieks, dat hy zegt, *ik hebbe mynen degen op de tafel laten leggen, ik hebbe myne koets tot Brussel laten staen, d'armée is d'Elbe gepasseert*, en meér andere redeneringen met verbafterde woórden omringt, het welke hy, als Taelkender, moeste zeggen: *ik hebbe mynen degen op de tafel gelaten, ik hebbe myne koets tot Brussel gelaten, 't léger is over d'Elbe gegaen*, enz.

De Nederduitsche Spraekkonst door P. B. t'Antwerpen gedrukt by *Bincken*, is ook doorzaeit met diergelyke verbafterde woórden. De Déure of Ingang der nederduitsche Taelde door *Van Bellegem*, is, zoó ik in myn Werk 55, 56 en 57 bladzyden tot verbeteringe onzydig bewyze, daer niet vry af.

VOORREDEN.

Ik hebbe nog menigvuldige andere Boeken en Schriften doorbladert, daer geéne mislagen gespaert waren, hoewel de Schryvers van die, zig inbeelden de volmaektheid der Tael te bezitten; maer, om myne Voórreden, door te lang verhael niet te verhinderen, ik hebbe die ten deéle in de Sluitreden gebragt.

Dit schynt d'onwederleggelyke reden te zyn, dat vele geleérde Vlamingen hun wederhouden het Vlaems zuiver te schryven, en in 't spreken haere schoónheid te beminnen met haer naer de letter uit te galmen, om dat het aen d'onkundige Vlamingen schynt aengeboren te zyn, hunne oude, zuivere en woordenryke Tael, te misagten; 'twelke r'eénmael strydende is aen de, by hun lofbare, gebruiken der Franschen, die hunne jonge en streélende Tael hemelhoog verheffen; en niet min aen die der waenwyze Vlamingen, de welke om dat zy in d'eérste scholen al spelende wat *Keuken-Latyn* hebben geleért, hun inbeelden de gronden van alle andere Taelen te kennen, door welk gestreél en eigen-loftuiting, zy, zoó in 't latyn als in hunne Tael onwetende blyven.

Ik hebbe dikwils met verwonderingen omvangen geweest, bemerkende dat'er geéne Boeken in 't ligt kwamen, die de Leérlingen met vlaemsche termen regelwys onderrigten, om langs dien noódwendigen weg tot de vol-

VOORREDEN.

macktheid van onze en alle andere Taalen te komen, en na dit menigmaels t'hebben overwogen, ik bevond my ten einden pligtveêrdig dit toe t'eigenen aen de kleénagtinge die vele Vlamingen hebben voór hunne oude en woórdentryke Tael: want 't oud gebruik te volgen, heeft zoódanig wortel gewonnen en klem gevat op de gemoederen van vele Vlamingen, dat zy de schoóne, zuivere en zoetluidende woórdén misagten, onnoódig oórdeelen, en diese gebruiken met schimpwoórdén bejegenen, 't welk onbetwistbaer den moed en yver verhindert of wegrukt van die, de welke alle hunne kragten inspannen, om zig uit die onbillyke slaevernië te redden, en de zuiverheid der Tael en haere gronden te kennen, en de Spraek- en Spel-konst, als ééne der noódigste en voórdeéligste hoedanigheden te bezitten.

By de duitsche, grieksche, hebreúwfsche, latynsche, italiaensche, engelsche en fransche geleérde Mannen, word de welsprekentheid dus in agtinge gehouden, dat de gene die daer mede zyn begaeft, als Mannen die iet wonders bezitten geschat worden, gantsch strydig aen de gewoonten der Vlamingen.

De vlugge en onvermoeitbaere *Faeme*, heeft *Cicero's* welsprekentheid dus uitgegalmt en verbreid, dat zynen naem en daeden onsterfelyk geworden zyn, zoó by de Latynen als andere Taelkenders.

VOORREDEN.

't Blykt egter dat MARIA THERESIA, onze Genadige Keizerinne en Apostolyke Koninginne, die 'twelzyn van haere onderzaten als eene tweede Wet beöogt, ons, door haere Plakkaeten, aenmoedigt om liefde tot de vlaemsche Tael t'hebben, aengezien zy daer in uitdrukkelyk gebied, dat alle Pleitzaken zoó tot Douay als elders, in d'oude *Flamines Tael* moeten afgeveérdigt en geoffert worden.

Dit weergaloós voorbeeld, heeft my méér als alle andere aengemoedigt om dit werkje, zoó ik het weérdig ben, in het ligt te geven, met hope dat mynen aerbeid zal beloónt worden met de goedkeuringe der Taelkenders en Minnaers der zelve.

*Ziet Vlaming hoe uw' Tael, die gy te weinig agt,
Word in haer zuiverheid aen u gesselt ten toone;
Ik bid u leest dit Bock, om [als men met u lagt]
Met waerheid te doen zien hoe zuiver, ryk en schoone
Dat zy in woórden is, gy zult zien dat 't latyn,
Nog 't frans, nog grieks hoeft met uw' Tael ge-
mengt te zyn.*

V L A E M S C H E
 S P R A E K
 E N
 S P E L - K O N S T E.

EERSTE HOOFDSTUK,

*Van d'Oudheid, Schoonheid en Rykdom
 der vlaemsche Tael, nevens de moed-
 willige Misbruiken der zelve.*

T Is beklagensweêrdig, dat in ééneu
 tyd, als meêst alle taelen verbe-
 tert en gezuivert worden, men
 tot heden niemant ontmoet, die
 zyne handen aen de vlaemsche
 Tael slaet, om haer, zoó het be-
 hoort, van ingeslopene onnoódiges Letters en
 Woórden te zuiveren. Ééne Tael, die om haeré
 besondere goede hoedanigheid, bevalligheid,
 oudheid en rykdom van woórden, moelste uit-
 glinsteren boven alle andere; dog aengezien,

dat'er heden vele Vlamingen gevonden worden, de welke hunne Tael misagten, zeggende, dat'er verscheide redeneringen zyn, die men, zonder behulp der fransche Tael, niet zeggen kan, word die elendig van haeren roem ontluifert, niet flegts door die éénvaudige misagters; maer ook door onwetentheid of onagtzaamheid van éénige vlaemsche Schryvers.

T'onzer schande moeten wy bekennen, dat'er gedrukte Brieven zyn, die ik, met medelyden, gelezen hebbe, om dat die luiden als volgt:

MONSIEUR,

„ Uwe lange absentie, stelt my in eene af-
 „ sidue consternatie, my beklagende, dat ik
 „ niet eerder van uwe presentie jouffieren en
 „ kan, ” enz.

Het welke men in goed Vlaems zoude konnen overstellen aldus:

MYN HEER,

Uwe lange afwezentheid, stelt my in éene geduerige ontsteltenisse, my beklagende, dat ik niet eerder uwe tegenwoordigheid genieten kan.

Immers ziet de Voórreden der Jaerboeken van Brugge, daer zegt den Opfelder opentlyk, dat hy voórgenomen hadde de zelve in de goede vlaemsche Tael op t'helderer; maer, om dat deze wyze van schryven doorgaens aen de Lezers moeielyk valt, en dat zy hun genoótzackt zouden vinden, om de geschiedenissen te lezen, hun in de Spraek-konst t'oeffenen, verandert zyn voórnemen.

Is dat lydelyk? Zulke misbruikers van Taelen hoefde men niet te gedogen: want dit is, ten deele, de schuld, dat vele menschen aldus spreken, en onze Tael veragtelyk maken by alle geslagten; wordende dat misbruik bijzonderlyk agtervolgt in vele openbaere Schriften, daer men meer latynsche en fransche woorden ziet, als vlaemsche, de welke by d'onwetende Taelbedervers, *Pratyke-woorden genaemt worden.*

P. B. van Maele, (a) in zyne Verdedinge der Digt-konste, hier af den oorsprong onderzoekende, schryft dit toe aen onze nagebuers, en andere Vorsten, van de welke wy dikwils beheerscht hebben geweest, die ook niet weinig onze Tael den oorlog hebben aengedaen: want *Ludovicus van Maele*, tegen de Gentenaers, in Vlaender komende, en Iper belegerende, verbood, dat niemant de vlaemsche Tael vermogte te spreken, op verbeurte van het leven, het welke de Romeinen, en andere Vorsten, ook zomtyds hebben trachten werktellig te maeken, om hunne tael in deze landen te brengen, denkende, dat eene algemeene spraek, niet weinig bybrengt tot vereenige der gemoederen; maer de Vlamingen hebben nooit kunnen gedwongen worden eene vremde tael ten geheelen te gebruiken: dog uit deze zamenhandeling is voortgekomen eene vremde verwarring met andere taelen, het gene d'onze niet weinig verluistert heeft.

Een tweede misbruik ontmoeten wy in d'overdellige of noodeloze letters, van de welke het meerderendeel der Boeken nog overstromen, en

---

[a] *Derde Hoofdstuk, 7. Bladzijde, zegt dat van de jaeren 1600 tot 1700.*

die by d'onkundige Zaekpleiters nog in gebruik zyn, de welke den glans onzer taele niet min doen verduisteren als de voorgaende: want, om hunne Schriften wydlopig te maken, of uit andere onnoédige inzigten, schryven zy, dat men uit ééne bladzyde, zulks geóorlofd zynde, wel 30 of 40 letters zoude kunnen verwerpen, zonder de kracht der woorden of de schoónheid der taele éénigzins te verhinderen, zoo blykt uit het volgende schets:

Dit was aldus gbedaen ende ghebasseert in den jaere ons Heeren Jesu Christi, als wanneer men schreef een duysent seven honderdt vier en sessigh den vier en twintighsten dag van de Maendt van September, enz.

Ten aenziene van d'onegte wóórden, klaegt den voorgenaemden Schryver (a) ook van éénige vlaemsche Digtters van de zeffiende eeuwe, gevende daer af één bewys in het volgende Lykdigt, opgesteld door *Eduuert de Dbene*:

*Meeſter Steven vanden Geenſte, die ligt overleden
Ten Magdalenen, Rbetoricael Artijſte,
Prochie Pape was by in dezer Steden,
Vul civile zeden,
Eerweerdig Prieſter vry wrank van twiſte,
Veel puerile geeſtikens by inſtruerende wiſte,
In de litteraele lezende uprechte Doctrine
Hemlieden ſtylerende, als goet Ortograpbiſte,
Eerlyc in converſatie Poetig Minervijſte,
Godts Woord verkondiger, was by ten fyne,
Nu es by verloſt vander eerdsche pyne.*

---

[a] In zyne 8. Bladzyde.

Heeft den zelven schryver in zynen tyd gezeyt, dat de Digtens de zuiverheid der vlaemsche Tael begonden t'agtervolgen, met meêr regt mogen wy het heden zeggen, dewyl wy, met vermaek, dagelyks zien, dat zy die Tael, door hunnen yver, tot den top der volmaektheid pogen te brengen, in weêrwil al'er misagtingen, die zy ontmoeten van die, de welke hun vrugteloos inbeelden, dat zy geêne welsprekenschap bezitten, als zy geêne geheele redenvoeringen van onnoôdige of frausche woorden onder hunne vlaemsche mengelen, de welke zy *Sales woorden* noemen; maer hunne inbeeldingen zyn zoó ydel, als ongegrond.

't Is de kleênmoedigheid of d'yverloosheid, de welke vele Vlamingen hunne tael doet veronagtzamen en misagten, aengezien zy weinig bekommert zyn ofze ontluifert, onteêrt of vernigtigt word.

Andere, zoo haest zy (nog byna stamelende) de Letterrol verlaten, en nauwelyks in hunne eigene tael lezen en schryven kunnen, besteden eên groot deel van hunnen besten tyd in het leeren der vremde taelen, vergetende alzoó byna hunne eigene; deze verschillen niet aen die onderzoeken wat in vremde landen geschiet, en onwetende blyven in het gene hunne stad, belang en welstand aengaet; of aen zekeren Sterrekender, die door het geduerig bespiegelen der Hemel-ligten, weinig agt nemende op het gene hem noôdig was, om zig te beveiligen voor het stronkelen, ongelukkig in eênen put viel.

Het zyn deze en meêr andere redenen, de welke my aenmoedigden hier uit te drukken, onder andere, elf besondere hoedanigheden der

vlaemsche Tael, de welke men in weinige andere vind, dit om deze onwetende of kleénhertige eénigzins te doen zien hoe verre onze tael overtreft alle andere.

Ten eérsten, de vlaemsche Tael bestaet uit het zuiver geluid der Letteren, zonder aen die eénig geweld of praminge te moeten gebruiken, dit betuigt ons Meester *Andries Steven*, (a) *J. Desroches*, (b) en met hun alle andere nederduitsche Schryvers, die op deze tael geschreven hebben: van deze goede hoedanigheid zyn de Franschen verre afgezontert, dewyl in hunne tael veelvuldige woorden zyn, daer vier of vyf letters naer eén, geén geluid geven, het welke belaggens weérdig is, te meér, om dat men kan betoónen, dat d'eérste uitvindinge alleén op het geluid der letteren gesteunt heeft.

Ten tweéden, de vlaemsche Tael is boven andere zeér bekwaem om alle slag van maeten na te zingen, gelyk wel betuigt *Joannes Clayus*, in zyne duitsche Spraek-konst van het jaer 1683, tot Frankfort in 't licht gegeven.

Ten derden, *J. B. van Maele*, (c) geeft voór, dat geéne taelen in Europa uit hun zelven zoó eén ruim behulp van zamenklinkende woorden hebben, tot cicraed der Digt-konst, als de Vlaemsche; hoewel de Franschen met hun onvolmaekte vleíende tael, hier mede willen veréert worden.

Ten vierden, de vlaemsche Tael, verdient allen lof, om haere oudheid, hoewel eénige

---

[a] *Voorschrift-boek*, 2 *Hoofdstuk*, 31 *Bladzide*.
 [b] *Nederduitsche Spraek-konst*, 41 *Bladzide*.
 [c] *Verdeding der Digt-konst*, 2 *Hoofdstuk* 5 *Bladzide*.

voorgeven, dat wy afdalen van de Duitschen, ons Nederduitfchen noemende, om dat wy beneden den Rhyn en Duitsland wonen : nogtans d'Heer *J. de Meersman* in zyn 52 jaerig Onderzoek, uit *Scriekius*, *Guicciardyn*, *Koiver*, *Kramer*, en verſcheide, zoó hebreéuwſche als andere Schryvers, niet flegts bewyft, dat onze Tacle is d'oude hebreéuwſche, en niet d'heden-daegſche Joden-fpracke, maer ook uit éenen ouden hebreéuwſchen Wet-boek, die de Nederhebreéuwen nauwelyks meer lezen kunnen, het welke hy ondervonden heeft met tweé Joden t'zynie koſte t'ontbieden, uit de welke hy geéne kleéne beveltingen gehaelt heeft.

Scriekius, ſtelt haere afkomſte van de Schyten, die uit *Japhet*, Vader van *Gomer*, hunnen oórſprong namen, (*a*) den welken met de zyne nae de noórdſche gewelten is komen wonen, vervolgens, niet verre van d'Hebreéuwen, zynde, de zelve ouder als de griekſche, (*b*) latynſche en hoogduitſche Tacle; (*c*) gelyk *Caſar Tacitus*, (*d*) *J. de Meersman*, en andere Schryvers genoeg bewezen hebben, te weten, dat de *Flammines* of *Vlamingen*, dien naem hebben behouden, om dat zy in de tyden van *Julius Caſar*, *vlammen Vuers* in hunne ſchilden hadden; andere, om dat zy de *Lonten* en *Oórlogs-vuere*n hebben uitgevonden.

Ten vyfden, de vlaemiſche Tacle is uit haer zelveu ryk in woórdén : want *Girardus*, (*d*) telt

-
- [a] Voorreden de Orig. Celt. & Belg.
  - [b] Jaer des werelds 2550.
  - [c] 3377.
  - [d] *Tuiſco*.
  - [e] Lib. 5 de Biblioth. Mon.

in haer meér, als duizend éénlettergrepige; de Grieken nauwelyks dry hondert, en de Latynen nog min.

D'Hoogberoemde latynsche Tael moet zeker gebrekkig zyn, aengezien zy om haere behoefte te vervullen, van de Grieken ontleént alle de naem-woorden van konsten en wetenschappen, van werktuigen, ziekten of gebreken van 's mensch lighaem; het gene ons wel duidelyk te kennen geeft den zeer geëgten en hoogberoemden *Seneca*, in zynen 58 Brief, aen *Luticius*.

Niet min was die Tael vervallen na d'heerschappië van *Carolus Magnus*, 't welk blykt uit den eéd, die *Ludovicus Pius* doet aen zynen Broeder *Carolus*, met deze woorden, by de welke wy, om het verschil te toónen, het hedendaegs latyn hebben gestelt.

Pro Day amur & pro christian publo & nostro commun salvament.

Pro Dei amore & pro christiano populo & nostra communi salute.

Waer op *Carolus* ook zynen eéd heeft gedaen in het oud duits, waer by wy 't hedendaegs duits ook gestelt hebben.

So mir Got geluis ei unti mahd furgibit/
zo halb ich thison mynen Wutther.

So mir Gott Weisheit und Macht giebt/
so halte ich diesen meinen Bruder.

Dat is, zoó my Godt Wysheid en Magt geeft,
zoó houd ik dezen mynen Broeder. In die tyden
iemant *Broeder* naemende, was eéd sweeren.

De fransche Tael is nog slegter, hoe meér zy die schynen te zuiveren, hoe meér zy in 't latyn verfmilt, behoudende slegts van haere oudheid eenige bedorvene woórden, 't welke men bespeuren kan in den Kruisvaerd, gedaen doór *Godefroi de Willebarduin*, in 't jaer 1222, den welken zegt:

Sachiez, que mille cent quatre vinz & dix huit ans après l'Incarnation notre Seingnor Jesu Christ al tens innocent 3. Apostoille de Rome & Philippe Roy de France & Richard Roy d'Engleterre ot un saint Home en France qui ot nom, enz.

Ziet hier nevens de Brieven van *Dagobert en Pepin*, gy zult zien wat veranderinge de fransche Tael geleden heeft.

Dies de fransche, spaensche en italiaensche Taelen, zyn anders niet als éenen Mengelklomp, van vlaems, latyn, gottis, gaulois, arabis, longbaerds, en meér andere Taelen te zaem gefinolten; daer onze Tael, na zoó vele eeuwen verwarringen en wisselvalligheden uitgestaen t'hebben, haeren zuiveren eigendom en beduidinge der woórden behouden heeft, zonder dat wy noódig hebben (gelyk *Jacob Versebeure*, ten jaere 1643 getuigt heeft) het zy voór konsten of anders, met éénige ontleénde woórden te spreken.

Ten zelden, volgens de getuigenisse van alle Taelkenders, vele woórden, die verkleénen, geven één groot cieraed aen de Taelen; daerom mogen wy ons beroemen één voórregt boven vele andere t'hebben, mits wy die van alle onze zelfstandige naemen maken kunnen, gelyk te zien is in de woórden *Hofken, Boomken, Vel-*

Ieken, Boekskén, of wel in Boomtjen, Vellétjen, Boektjen, enz.

Ten zevensten, de zelfstandige naemen konnen wy alleén in het méérvaudig, op verscheide wyzen, uitdrukken, als *Eiërs, Eiëren; Kalvoers, Kalvoeren, Vaders, Vaderen, Kinders, Kinderen, enz.*

Ten agtsten, d'affnydzels mogen wy ook alleén t'allen tyden gebruiken, als *'t één, 't ander, 't uwen, 't zyn, d'ure, d'uwe, d'aerde, d'bemelen, enz.*

Ten negensten, wat Taelé is'er daer alle de werkwoórden eindigen door twee gelyke letters als d'onze, te weten (EN)? 't Is waer, dat den onvolmaekten tyd dikwils aen uitnemingen onderworpen is; maer 't is niet min zeker, dat wy die tyden doorgaens twee of dry ongelyke uitgangen geven konnen, by voórbeeld, *ik ging, ik gong, ik ontfing, ik ontfong, ik ontfangde, en méér andere.*

Ten tiensten, wy konnen onze zelfstandige naemen ten deéle door éné of twee lettergrepen uitdrukken, by voórbeeld, *School, Schole, Tael, Taelé, Straet, Straete, Kerk, Kerke, Konst, Konste, enz.*

Ten elften, de vlaemsche Taelé moet wel éné bezondere ligtigheid in haer besluiten, aen gezien men gééne geslagten vind, die méér bekwaemheid hebben, om alle taelen te léeren, als de Vlamingen. *Diodorus (a)* getuigt, dat d'oude Nederlanders éné bekwaeme Taelé hadden, die zig uittrekte tot alle wetenschappen en vremde spraken.

---

[a] Lib. 5 Biblioth.

Ik hebbe Vlamingen gekent, de welke zoó wel de franche Tael spraken, dat de Franschen hun inbeelden, dat zy hun geslagte logenden, als zy zeiden Vlamingen te zyn, welke bekwaemheid in geén andere geslagten ligt t'outmoeten of te vinden is.

Hoórt wat *Guicciardyn* hier op zegt, die éenen Uitlander was, en vervolgens onpartydig geschreven heeft het gene volgt:

” Het Volk van Nederland is doorgaens groot,
 „ sterk, fraci, wit en wel gemaakt, aerdende
 „ in elk Landschap, zoo wat na haere gebueren,
 „ als oostwaert na den Oosterling; zuidwaert
 „ na den Hoogduitsch; en westwaert na den
 „ Franschman; zyn dappere, en grootmoedige
 „ Krygslieden, zoo te voet als te paerd, en zoo
 „ te water als te lande, zonderlinge als zy ge-
 „ leid worden van een srydbaar en magtig Ka-
 „ pitein, zoodanig als'er by hun nimmer ont-
 „ breken; van haere zonderlyke kloekmoedig-
 „ heid hebben wy hier vooren geroert; en wat
 „ aengaet den Koophandel, daer toe zyn zy
 „ immers zoo zeer genegen, en niet min ervaer-
 „ ren, als eenig geslagte van de wereld, ja haer
 „ gantsche Land is genoegzaam daer op gegrond
 „ en gevestigd; zy zyn zeer vernuftig, geestig
 „ en behendig om iet uit te vinden, daer be-
 „ nefsens zeer aerbeidzaam en neerftig, om het
 „ gene zy gevonden hebben in't werk te stellen,
 „ en door geduerige oeffeninge, langs hoe meer,
 „ te verbeteren, dit betuigen niet alleen de ver-
 „ scheidte Ambagten en Handwerken, die zy uit
 „ andere Landen in haere getrokken hebben,
 „ zelf tot het maeken van zyde en fluweele La-

„ kenen; maer ook en voornamentlyk de eere-
 „ lyke en voortreffelyke Konsten by haer eerst
 „ uitgevonden en verzint, of immers weder op-
 „ geregt als zy vervallen waeren.

„ Haeren vond is d'hoognoodige en loffelyke
 „ Konst van 't Boekdrukken, welke, zoo zy by
 „ der Grieken en Romeinen tyden aen den dag
 „ geweest hadde, nog 't verloop der eeuwen,
 „ nog de plompheid en ongeleertheid der men-
 „ schen, konde magtig geweest hebben ons te
 „ beroven van zoo vele eereelyke Boeken, die
 „ wy, tot onze onuitsprekelyke schade, moeten
 „ missen.

„ Haeren vond is de menginge van den Olie,
 „ onder verwen, eene lofveerdige en gantsch
 „ noodige zake om de Schilderyen te doen due-
 „ ren, en, by wyze van spreken, te vereeuwi-
 „ gen: eerst bedagt binnen de Stad Brugge,
 „ in 'tjaer 1410, by den vermaerden Schilder
 „ JOHAN VAN EYK.

„ Haeren vond is de Glaschryverye, of Konst
 „ van alderhande koleur op glas te bakken, zoo
 „ datze nog door regen, nog door wind vergaen,
 „ gelyk zy wel eer plagten, door welke Konst
 „ veel Kerken en huizen grootelyks verciert en
 „ vereerlykt worden.

„ Haeren vond zyn de Tapysseryen van zoo
 „ veelderlei slag, de Saciën, Offetten, gefrizeerde
 „ Lakenen, en meer andere, niet minder dien-
 „ stig als profytige fraeiheden.

„ Het Weven en bereiden van Lynwaeten,
 „ als veelderlei slag van wolle Laken, hebben
 „ zy van dees zyden van de bergen eerst begon-
 „ nen op te stellen, en t'oeffenen, en door haer
 „ zyn de zelve Konsten, als ook die van 't ver-

„ wen, eerst in Engeland voortgeplant : want
 „ het is zeker, en d'Engelsche zelve bekennen,
 „ dat zy haer in de Nederlanden plagten te ko-
 „ men voorzien van Lakenen tot den jaere 1404.

„ Zy zyn d'eerste die de winden haeren naem
 „ gegeven hebben, welke nog heden by alle
 „ overbergfche Geslagten gebruikt worden, ge-
 „ lyk genoegzaam blykt uit de naemen zelve,
 „ getogen en ontleent van de Nederduitsche
 „ Taale.

„ Zy zyn d'eerste en voornaemste Weder-
 „ opregters der vervallen Muzyk, die zy ge-
 „ bragt hebben tot haere hoogste volmacktheid;
 „ eene Konst, welk haer schynt aengeboren, en
 „ eigen te zyn, dewyl zy, zoo wel Mans als
 „ Vrouwen, van natuer, en zonder eenige on-
 „ derwyzinge, weten te zingen op maeten, en
 „ niet alleen met de kele; maer ook met alle
 „ instrumenten, zulke melodie te verwekken,
 „ en zoo meesterlyk om te gaen, dat'er nauw
 „ Koning of Prins is in 't gantsch Kristendom, of
 „ hy heeft zyn Hof van nederduitsche Speel-
 „ lieden voorzien.

„ De Nederlanden leveren alleen meér kon-
 „ stige Schilders, Glaschryvers, Bauwmeesters,
 „ en diergelyke Konstenaers, als veel Land-
 „ schappen en Koningryken t'zamen.”

Voórders zyn in Mechelen veel verstandige
 Mannen geboren, te weten, *Joannes Cocchus*,
 en *Joannes Arundine*, beide geleérde Schryvers.
Nicasius van Woerden, die dry jaeren oud zynde,
 blind wierd, evenwel zoo geleért geworden is,
 dat hy *Doctor* in beide Regten wierd.

Tritbemius verhaelt, dat hy in d'hoge Scho-
 len tot Loven openbaere Lessen gegeven, en Boe-
 ken beschreven heeft, die men nog in druk vind.

Ook is tot Mechelen geboren *Chrystophorus Longilius*, die door gantsch Europa, om zyne geleértheid vermaerd is; ook *Rembertus Dodoneus*, vermaerd Genees-meester, en andere ervarené Wiskonstenaers, wiens geëerde Schriften geheél het Kristendom dient doen.

Ik laet my voorstaen, dat men die geloofweérde redenvoeringen aen de Franschen moeste voórhouden, dat zy hunne schouderen zouden optrekken, schimpsgewyze, om dat zy meénen, dat wy ons weinig beter doen verstaen als de wilde dieren, of barbaeren: dog ik zal dit ligtveérdig volk in 't oórdeelen niet te na spreken, maer my bevredigen met te zeggen, dat liet by hun eéne oude gewoonte schynt te wezen andere geflagten te misagten: want toen zy, ledent méer als 500 jaeren, onder *Philippus den Schoónen*, in deze landen kwamen, meénden zy datze onder de woefte volkeren van Tartarién gekomen waren, of in de woestynen van Arabiën; het gene *Willelem van Bretanjen*, in zynen Krygs-togt van *Philippus* genoeg te kennen geeft met deze volgende digten.

*Hinc quoque corderii vi mania capta subivoit
Nos ubi Barbarica post verba incognita lingue
Sub qua longa diu fueramus tedia passi
Demum nativæ cognovimus organa vocis.*

Niet tegenstaende dat de Franschen hun inbeelden, dat wy de wilde dieren gelyken, men kan hun, als met den vinger aentoónen, dat'er uit de Vlamingen ook groóte Verftanden, (a)

---

[a] Van den jaere 1426 tot 1774, tellen wy byna 300 Vlamingen, de welke d'eerste plaetze bekomen hebben in d'hooge Scholen tot Loven, daer van dry deelen doorgaens twee Franschen zyn. P. Buffier, Franfman, zegt, dat *Erasmus van Rotterdam* in zynen tyd den geleerdsten van Europa was.

en bezondere Konstenaers voortgekomen zyn: want, om hun t'overtuigen van hunne ligtveerdigheid, vraegt maer, wie dat de lofbaere Druk-konst uitgevonden heeft, (a) van waer de grootste Schilders zyn, of van wat Schilders (b) hunnen Koning zig doorgaens bedient; met wat Schilderijen den Koning zyne Konstkamer verciert, en wie jaerlyks, of immers dikwils, met den prys zegenpraelt in hunne koninglyke en andere Oeffenplactzen; (c) wie den Urtvinder van het Olie-schilderen is; (d) of van waer de grootste Digtters (e) komen enz. zy zullen hoewel zy hun door dit bewys overtuigt vonden, diergelyke voorstellingen tragten te verstoóten.

Ik weet wel, dat de Franschen geen gebrek lyden van verstandige en geleerde Mannen of Konstenaeren; maer zy mogen ook wel weten, dat

[a] Laureins Koster, van Haerlem.

[b] Ziet Voyage Pitoresque de Paris, par M. D. daer gezeid word, dat de Vlaemsche Schilders de meeste etre hebben toegebracht aen de Fransche Konst-oeffenplactzen. De Bruine, van Brussel, hoewel de Franschen zynen naem verandert hebben in Le Brun, met inzigt van dezen roem aen de Vlamingen t'ontrekken. Van Loo, die de Schilderij-kamer des Konings van Frankryk verciert heeft, zegt dat in de naem-lyst der Schilders aldaer, van dry deelen twee Vlamingen waeren. Rubens heeft de Geschiedenissen van Maria de Medicis in 't Hof van Orleans, verwonderensweerdig verbeeld, ziet de Voyage Pitoresque, par Buffier.

[c] Van Loo en De Bruine beide van Brussel. Ook J. Suvée, van Brugge, ten jaere 1771.

[d] van Eyk, tot Brugge, ten jaere 1410.

[e] van Vondel, J. Vos, J. Westerbeaen, J. Vanderburgh, C. Huygens, R. Anso, J. Dekker, Jacob Cats, en Van Daele van Iper, al Inlanders.

de Vlamingen daer van geénzins ontbloót zyn, zoó als zommige te vergeefs pogen voór zeker t'houden hier mede alleén verrykt te zyn.

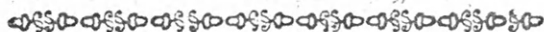
Dog dewyl myn voórnamen niet is, andere te misagten, om ons te verheffen (mits elk in zyne taele geéne middels ontbreekt, tot uitdrukken zyn'er gedagten) zal ik die redenvoeringen opschorten: ik wilde die maer aenroeren, om aen éénige éénvoudige, of ongeleérde Vlamingen zonneklaer te doen zien, dat onze Taele zoó verre niet hoeft gesmeten te worden, als dat zy hun inbeelden.

Zommige mogten my voórhouden, gy zegt dat'er niemant zyne handen aen de vlaemsche Taele slaet, om die wel te zuiveren van onnoédige letters en woórden, daer wy hier verscheide Boekskens zien, die van de zelve stoffe handelen; (a) 't is waer: maer de zelve zyn lauter Hollands, of Brabands, en teénemael onvoldoende aen de gemoederen van vele Vlamingen, als gantsch strydig zynde aen hunne Spraek; niet dat ik wil zeggen, dat, besonderlyk d'Hollanders, of de Brabanders, niet al de vlaemsche Taele spreken, neén: maer om dat zy uitdrukkingen hebben, die met onze wyze van spreken niet overeénkomen, en die wy niet verpligt zyn te volgen, aengezien wy altyd de naem en daed gehad hebben, van ons alderbest in de vlaemsche Taele uit te drukken, zoó in het spreken, als in 't schryven, om welke oórzaeke de Schoolmeesters die Boekskens in de vlaemsche Scholen niet gedooft hebben.

TWEEDE

---

[a] J. Desroches, P. B. van Antwerpen, en J. de Jonge, junior.

TWEEDE HOOFDSTUK,

*Van eenige onnoedige Letters, die in de
vlaemsche Tael gebruikt zyn geweest,
en hoe veel Letters dat'er noódig zyn.*

VRAEGE. **H**Oe veel Letters zynder noódig om
alle Vlaemsche Woórdén hun be-
hoórlyk geluid te geven?

ANTWOORDE. Twintig, te weten :

*a, b, d, e, f, g, i, k, l, m, n, o, p,
r, s, t, u, v, w, z.*

VR. Waer toe dienen de Letters *c, b, j, q, x, y,*
de welke tot nu in de vlaemsche Tael of Letter-
rol gebleven zyn, en aen de Kinders geleért heb-
ben geweest?

ANT. Om eigen Naemen en onegte Woórdén
te spellen.

VR. Wat moet men doen met de Letters *c,* en *b,*
die zoó dikwils noódig schynen te zyn in de woór-
den *Schoón, Schande, Schryven,* enz.?

ANT. Ik bevinde, dat die woórdén de zelve kragt
hebben met de *g*: want heeft de *s* zoó éénfcherp
of schetterende geluid voór de letters *l, m, n, p, t,*
volgens de leéringé van *P. B.* gedrukt by *Bincken*
binnen Antwerpen, (*a*) het zelve geluid heeft
zy ook voór de *g*, gelyk men kan zien in de woór-
den *'s morgens, snoóden, spruiten, opsgorten,*
sgoón, sgroóden, sgryven, sgande, enz.

---

[a] *Grondreg. Spelkonst, 21 bladzyde.*

VR. Dit is wel voór deze woórden; maer daer zyn nog andere daer de *b* in vereifcht word, by voórbeeld, *baes*, dier, *belle*, woonplaets der gedoemde, *band*, *bert*, en meér andere, hoe moet men die schryven?

ANT. Gelyk ik hier-na bewyzen zal, dat de meeste hardigheid van deze letter uit de vlaemsche Tael gebaunen is, zoude men die letter in diergelyke woórden kunnen agterlaten, of als'er nog éenige hardigheid in vereifcht word, men zoude die letter kunnen teekenen, gelyk de Franschen doen aen de letter *ç*, tot teekenen, dat zy éen scherp geluid geeft, by voórbeeld, *elle*, plaets der verstoótelingen, om t'onderscheiden van *d'elle* daer men mede meet, *aes*, dier, om verschil te maken met *aes*, gewigt, men zoude d'éérste letter kunnen teekenen, op de wyze als voórzeit: dog dewyl dit nog by niemant beschreven is, en mogelyks strydig of onaengenaem zoude zyn aen d'algemeéne Liefhebbers der Letterkunde, zal ik dit alleénelyk laten dienen tot ééne bemerkinge, en myne Letterrol schryven met tweéëntwintig letters, te weten:

a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v, w, z.

Die men moet uitspreken, als volgt:

a, be, ce, de, e, ef, ge, hache, i, ke, el, em, en, o, pe, er, es, te, u, ve, we, ze.

VR. Waer toe dienen de letters *j, q, x, y*, daer wy nog niet van gesproken hebben, en die tot heden in de vlaemsche Scholen geleért hebben geweest?

ANT. Deze dienen om eigen naemen en onegte

en Spel-konste.

woorden te schryven, zoo ik reeds aengetoónt hebbe.

VR. Wat klank of geluid heeft de letter *j*?

ANT. Even of men die uitgalmde *ze*, gelyk in dezen franfchen naem *Jean*, of men zeide *Zan*.

VR. Waerom stellen de Vlamingen deze letter in 't begin van de woorden *ja*, *jaeren*, *jagen* *Joeden*, enz.?

ANT. Dit fchynt onnoódig: want zoó men deze letter den klank geeft, gelyk *Desfroches* (*a*) wilt, en de Franfchen doen, zoude men die moeten uitspreken of 'erstont *za*, *zaeren*, *zagen*, *Zoden*, enz. en als die voór naemwoorden staet, als *Jefus*, *Joannes*, *Joseph*, *Jerufalem*, enz. naemt men die eéne hoofd-letter: dog zy geeft geen ander geluid als de vlaemfche *I*.

VR. Waerom laet gy uit de Letterrol de *g*?

ANT. Verlicheide Schryvers (*b*) zeggen met my, dat deze letter aen de vlaemfche Taelc on-eigen fchynt te zyn.

VR. Wat moet men doen met de woorden *quaed*, *quaelyk*, enz.?

ANT. Schryft die met de letters *kw*, als in de volgende woorden, *kwabbe*, *kwaed*, *kwael*, *kwalyk*, *kwakkel*, *kwakzalver*, *kwe-peére*, *kweé-ken*, *kweéken*, *kwelen*, *kwellen*, *kwetzen*, *kwik-zilver*, *kwifpel*, *kwylen*, *kwytſchelden*, *gekwel*, *gekwollen*, *gekwyl*, *gekwetſt*, *verkwikken*, *verkwifter*, ik *kwam*, *bekwaem*, enz.

VR. Waerom is de letter *x* uit onze Letterrol gelaten?

[*a*] In zyne nederduitsche Spraek-konſt eérſte deel.

[*b*] *Desfroches*, in zyne nederduitsche Spraek-konſt 12 bladzyde. P. B. 19 bladzyde, enz.

ANT. Hoewel deze geéne vlaemsche , maer céne grieksche letter is , zy heeft nogtans ingang genomen in de woórden *blixem* , *exter* , *Sinxen* , en andere ; maer welgegrond kan men die met onze letters schryven , op deze wyze : *bliksem* , *ekster* , *Sinksen* , enz.

VR. Waerom wilt gy uit onze Letterrol de grieksche y bannen ?

ANT. Inderdaed , men zoude laggen als men bemerkt wat spel verscheide Schryvers met deze letter gespeelt hebben : éenige zeggen , dat die éene klinker is ; andere houden haer voór éene medeklinker ; dog zy zyn méést al éénstemmig in haer te namen de Grieksche-letter *Ypselon* , om dat zy deze gedaente heeft , en dat wy haer van de Grieken zouden ontleént hebben ; maer wat waerschyndelykheid is dit , daer vele goede Schryvers vaststellen , gelyk ik in 't éérste hoofdstuk van dit werk bewyze , dat onze Tael zes hondert jaeren voór de grieksche in wezen heeft geweest ; waer uit zonneklaer blykt , dat wy hunne letters noóit hebben noódig gehad.

VR. Wat letter is het , de welke gy gebruikt in de woórden *my* , *by* , *zy* , *gy* , enz. ?

ANT. Dit is den tweéklank *ii* , het welke ik duidelyk kan betoónen in menigvuldige voorbeelden : want de Vlamingen , onze Voórouders , in de jaeren 500 en daer na , hebben altyd dezen tweéklank dus geschreven *mii* , *gii* , *bii* *zii* , het welke men ziet in de digten door *Lazius* bygebragt tot lof van *Theodoricus* , Koning der Gotthen , en van *Becanus* , waer af wy , hoewel zy veel verschillen met het vlaems , dat men nu spreekt , éenige tot bewys hebben getelt , als volgt.

Zii trughen zwaard, die scharpsen,
 Die vil chuanan man,
 Dar zii vor iren banden, die lichten
 Schild gar prait
 Iru Schilde, die waren newe, und prait
 Und Vil sebone ire belben, enz.

Maer hunne Opvolgers ziende, dat dezen tweeklank geleek aen de klinkletter *u*, bezonderlyk als zy, uit onagtzaamheid nalieten die te teekenen, of als zy geteekent was, dat men het zoude aenzien hebben voór het bevende geluid, gelyk in 't woórd *Saül*, hebben dan de tweéde klinker eén weinig doorgetrokken, aldus *ij*, de welke men heden nog geteekent ziet in d'openbaere Schriften, 't gene als met handen tastelyk is, en waer uit zekerlyk de franche letter *je* in onze Letterrol is gesloopen.

Tot heden hebben de Bruggelingen, Iperlingen en Kortryzaenen, de goede uitsprake van dezen tweeklank behouden; alle d'andere hebben daer af eénen doolhof gemaakt: eénige spreken die uit als *ei*, andere als *ai*; by voórbeeld, voór het woórd *wyn*, druive-zap, gebruiken zy *wain*, *wain*, enz.

Dit is ook d'oórzaeke der dwalinge van *P. B.* (*a*) t'Antwerpen gedrukt by *Binken*, den welken in de plaets van *kleén*, *reinigheid*, *weigeren*, *peist*, schryft *klyn*, *rynigheyd*, *wygeren*, *pyst* enz.; maer als dat onberispelyk zoude zyn, hadde hy ook behoóren, om zig niet tegen te spreken, te schryven *rynigbyd*, *Godtbyd*, *klynbyd*, enz.

Immers veel Gentenaers, de Brabanders en

meér andere, zyn al van 't zelve gedagt, 't welke oorzaeke is van eéne gheéle verwarringe, die zy in hunne Taale, zonder noód, en tegen reden gedogen, dewyl zy altyd agter éenen klinker dezen tweéklank stellen, het welke zoó ik reéds grondig bewezen hebbe, eén groot misbruik is: want aengezien zy géén onderscheid maken in 't spreken, tusschen de maend *Mei*, en den voor-naem *My*, zoó is hunne voorstellinge en gebruik, teennemael ongegrond; blyven zy geloven aen het gene zy voór goed houden, als flaeven van het misbruik, zy hebben, willen zy hun niet overtuigen, maer eéne letter noódig om het woórd *Ei* te schryven, 't gene zy nogtans met tweé spellen, dies bewyzen zy hunne eigene feilen.

Andries Stevens, (a) eértyds Schoolmeéster tot Kassel, die ook overvloedig dezen tweéklank in zyn Werk gezaeit heeft, schryvende op de vlaemsche Spraek-konst, heeft aen deze letter komende, moeten stilstaen, alleénelyk bybrengende de kwaede gewoonte van het land.

Deze letter de grieksche *Ypselon* zynde, zoó vele die naemen, men zoude die moeten uitspreken gelyk de Grieken in het grieks-woórd *Mysterium*, en niet *Meisterium*.

De Latynen hebben die van de Grieken ontleént; maer zy behoud haere zuivere uitgalminge of klank, gelyk in het woórd *Cygnus*, en niet *Ceygnus*.

De Franschen hebben die ook van de Grieken; maer zy behoud haeren zuiveren klank, by voórbeeld, in het woórd *Tyrogne*, en niet *Eivrogne*.

---

[a] In zynen Voórscriftboeck 47 bladzyde, 53 Byvoegzel.

D'Engelsche gebruiken die ook ; dog zy spreken haer uit, op deze wyze, in het woord *Very*, en niet *Verei*.

VR. Wat onderscheid maken de Bruggelingen, Iperlingen en Kortryzaenen tusschen de klinker *i*; en den tweeklank *ii*?

ANT. De klinker spreken zy klaer uit, en den tweeklank door haere verdobbellinge langer en duisterder, gelyk uit de volgende woorden te bemerken is.

is, ys; bil, hyl; dik, dyk; tin, tyd; winst, wyn; slim, slym; pin, pyn; zin, zyn; lint, lyn-waet; wit, wyd; zit, zyt; min, myn; visch, vyfster; enz.

VR. Spreken zy voór dezen tweeklank tweemaal de klinker *i* uit?

ANT. Ja : even als geschieden moet in alle andere tweeklanken, te weten, in de woorden *voór, meér, mii*, enz. : want den tweeden klinker doet den klank van den eersten verlangen.

Om onzydig te schryven, ik bekenne, dat door het Graue der Bruggelingen, Iperlingen en Kortryzaenen, de vlaemsche Tael zoó elendig van baeren luyfster berooft word, als by de Brabanders en andere Vlamingen.

DERDE HOOFDSTUK,

Van't verdeelen der vlaemsche Letters enz.

VRAEGE. **H**Oe worden de tweeëntwintig
vlaemsche Letters verdeelt?

ANTWOORDE. In klinkers, halve klinkers en medeklinkers.

VR. Hoe veel klinkers zynder?

ANT. Vyf: te weten, *a, e, i, o, u.*

VR. Waerom worden deze klinkers genaemt?

ANT. Om dat zy zonder behulp van andere letters hunnen klank of geluid geven, ook om dat men geén woórd of lettergreep zonder behulp van deze kan spellen.

't Zyn deze vyf letters, de welke, zoó men zegt, de geheele hebreëuwfche Tael, bereiken: dit konnen wy bevatten, om dat wy die uitspreken elk op zynen stand zoódra wy geboren zyn, zonder die geleért t'hebben of oóit van iemand t'hebben hoóren namen. Ik zegge op hunnen stand, om dat ik in verscheide nieuwgeborene kinders hebbe bemerk't, dat, als zy weénden, niet anders uitgalmden als de letter *A*, en niet de *E*; het tweede geluid, dat zy geven, is de *E*, te weten, na dat zy veertien dagen, wat méer of min, geleeft hebben, en zoó vervolgens ook d'andere.

Inderdaed, ik hebbe dikwils het geluid dezer letters overwogen, en bemerk't als men de *A* uitspreckt, dat het geluid in de kele schrabt, zonder dat het in den mond komt; de *E*, dat

het geluid zig vermaekt in 't midden des monds; dat het geluid van de *I* slaet tegen de tanden; dat het geluid van de *O* op de lippen ligt, en met geweld de tonge doet agterwykken; dat men het geluid van de *U* uit den mond blaest, waer uit men kan bemerken, dat die eéne invloedinge in onzen aert hebben, zonder dat wy die van andere leéren.

Voórts kan men nog besluiten, dat indien eénige kinders by malkander bleven, zonder oóit menschen t'hoóren spreken, zy eéne verstaenbare Tael onder hun zouden hebben van vyf letters.

Diodorus faelt als hy zegt, dat *Mercurius Quintus* eénige klinkers zoude uitgevonden hebben: want het is maer de gedaente of wezen, die hy deze letters heeft gegeven, waer mede *Anaxagoras* den eersten boek in 't licht bragt: want van den beginne des werlds heeft'er eéne Tael geweest, zonder de welke *Goet* aen *Adam* niet hadde konnen zeggen: *eet van alle vrugten behalven*, enz. anders zoude Hy met handen of voeten moeten geweest hebben, zoó de stomme doen; dies 't is geloofbaerder, dat *Cadmus* zeltien letters uitgevonden heeft; *Melius* en *Pelamides*, elk vier, te weten, halve klinkers en medeklinkers; (*a*) en aengezien de klinkers uit hun zelven eéne invloedinge in onzen aert hebben, en dat d'andere letters uitvindingen der menschen zyn, men behoorde, om eéne Letterrol in goeden stand t'hebben, eerst de klinkers te stellen, dan d'halve, en daer na de medeklinkers, immers op de wyze gelyk in de volgende bladzyde te zien is.

[*a*] In de Voórreden der Letter-konst, door *C. D. Nieuvaers*.

*a, e, i, o, u, f, l, m, n, r, s, b, c,
d, g, k, p, t, v, w, z, h.*

DIE NAEMENDE:

*a, e, i, o, u, ef, el, em, en, er, es, be,
ce, de, ge, ke, pe, te, ve, we, ze, bache.*

HALVE KLINKERS EN MEDEKLINKERS.

VRAEGE. **H**Oe vele halve klinkers zynder?
ANTWOORDE. Zes: te weten, *f, l, m, n, r, s.*

VR. Waerom naemt gy deze halve klinkers?

ANT. Om datze de klinkletter voór hebben, de welke men, zonder behulp van deze, niet namen kan, ook om dat zy één zagt geluid geven.

VR. Hoe vele medeklinkers zynder?

ANT. Tien, te weten, *b, c, d, g, k, p, t, v, w, z.*

VR. Waerom worden deze zoó genaemt?

ANT. Om dat zy hun, niet door haer zelve, maer door d'hulpe der klinkers laten hoóren, en om dat de klinkers agter worden gehoórt.

VR. Worden d'hulpleetters mede getelt in het spellen der woorden?

ANT. By ons niet: want, gelyk ik gezeit hebbe, zy dienen maer om d'halve klinkers en medeklinkers her geluid te geven, by voorbeeld, in de woorden *We A eN Te, Ke E eN eN E eN, want, kennen.*

VR. Waerom naemt gy de letter *ka, ke*?

ANT. Om dat dit beter gegrond is: want dan worden alle halve klinkers, en medeklinkers door de *e* geholpen, de welke ook door d'andere klinkers zouden kunnen geholpen worden.

VR. Gy zegt dat d'hulpleetters by ons agtergelaten worden, zynder geslagten dieze mederekenen.

ANT. Ja : de Bretons tellen die mede, te weten, in lettergrepen van twee letters, als d'hulpleet letter daer op past, zoó men kan zien in 't woord *esk*, naem van eéne vloed in Schotland, welk woord, by vele voór eéne lettergreep gehouden word, dog 't is'er twee : want de Bretons dit uitspreken als *eska*. Ziet hier, voór de nieuwsgerige eénige voorbeelden in de vlaemische Tael:

Llen, sfen, rte, sschenbout, bdaer, cderhout, dken, gschreven, Krolus, Ptrus, Trefsa, vdrén, wduw, zker enz. die men kan uitspreken aldus: *ellen, esfen, berte, esschenhout, bedelaer, cederhout, deken, geschreven, Karolus, Petrus, Trefsa, vaderen, wedurwe*; en *zeker*.

VR. My dunkt dat gy vyf klinkers genaemt hebt, zes halve klinkers, en tien medeklinkers, het welke maer eénentwintig letters t'zamen maekt, waarom staen'er tweeëntwintig in uwe Letterrol?

ANT. 't Is om dat de *h*, de welke in de voórige Letterrol staet, onder deze niet begrepen is, dewyl zy, nog klinker, nog halve klinker, nog medeklinker is.

VR. Wat is deze letter, en waer toe dient zy?

ANT. Deze letter heeft my eénige moeielykheden bygebragt, omze wel te namen : want in 't begin van myn Meesterchap, doorblaederde ik eénige Boeken, daer de Schryvers eénstemmig zeiden, dat men deze letter moeste *ha* namen, met eéne ophalinge des adems, hard uit de borst;

ik, die my dat gevoegelyk konde gewinnen, als onlangs uit Duitsland gekomen zynde, begon dan de woorden en lettergrepen daer deze letter voórkam, uit'er borst te galmen, die *ba* naemende, zoó de Duitschen en Hollanders doen: dog zoó ik gevoelde, dat myne Leérlingen aen deze mislagen onderworpen waren, gelyk die Hollanders, de welke de woorden *armen*, *baen*, *aen*, enz. schryven *bbrmen*, *bbbn*, *baen*, ik hebbe my deze wyze van leéren ongewoon gemackt, waer door ik veel vrugt aen myne Leérlingen toegebracht, en myne agtinge niet vernietigt hebbe.

Tot blyk der hollandische mislagen, in de Kerke tot Sluis, staet dit opschrift, *Busse voor den bbrmen*; hunne Uithangberdels zynder niet vry af, onder andere is het belaggelykste, *in den Hbbn*; in hunne Brieven schryven zy *Jobbne* voór *Joanne*, gelyk ik ondervonden hebbe.

't Is waer, dat d'Hollanders vele gedaen hebben om de vlaemsche Tael in wezen t'houden; maer 't blykt, dat zy zoó vele daer aen geprondeelt hebben, datze byna onleérbaer geworden is, en dat men by hun, nog ledekens, nog geslachten meér onderscheiden kan.

Ondervonden hebbende, dat d'hardigheid van de *b* uit'er borst te schreúwen, uit onze Tael gebannen was, en maer gebruikt wierd om peéden te gebieden, ook dat zy eéne kwaede borst veroorzaakte, hebbe ik myne Leérlingen, die leéren uitspreken *hacbe*, gelyk de Franschen, het welke te zeggen is *byl*, om dat deze letter de gedaente van eénen *byl* (ij) heeft, voórtskomende van 't oude woórd *hakken*, welk woórd, de Franschen van ons ontleént hebben, met welke uitspraek ik my wel bevinde.

VIERDE HOOFDSTUK,

Van de Diphtongen of Tweeklanken, enz.

VRAEGE. **W** At naemt gy eene diphtonge?

ANTWOORDE. Als twee klinkers na-een volgen, dit is eenen tweeklank of diphtonge, en als'er dry volgen, eenen dryklank of triph-
tonge, enz.

VR. Hoe veel diphtongen of twee klanken zynde?

ANT. Dertien, te weten, *ae, ai, au, ee, ei, eu, ii, ie, oe, oo, ou, ui, ue,*

Wy zullen hier verhandelen de gene eenige aenmerkinge vereifchen.

Ai heeft zyn geluid in de woorden *hair* en *koorn-air*.

Au heeft den klank gelyk in *Laurentius, Paulus*, enz.

Desroches zegt, (*a*) dat deze letters den klank hebben als *ou*, *Paus* als *Pous* (dit heeft hy zeker gevrongen naer zynen landaert) en om onderscheid te maken tusschen *rauw*, dat ongekocht is, *rauwe*, droefheid, bederft hy vyfentwintig woorden, schryvende *raeuw, klaeuw, benaewot*, enz.; maer, wie weet niet, dat het woord *rauwe* eenen zelfstandigen naem van het vrouwelyk geslagte is, die eene *e* na de *w* vereifcht; en *rauw*, ongekocht, eenen toevoegelyken naem, die men verandert naer zyn geval.

---

[a] In zyne *Spraek-konst*, 3 bladzyde, bet derde Hoofdstuk.

Ziet hier éénige voorbeelden, die den tweëklank *au* vereifchen.

Baww, bauwen, brauwen, daww, dauwen, grauw, grauwen, blauw, flauw, verflauwen, verflawwt, bauwen, knauwen, knawwt, klauw, klauwen, geklawwt, krauwen, gekrawwt, lauw, mauw, mauwen, nauw, vernauwen, nauwkeurig, paus, pauw, pauwinne, rauw, rauwe, vauwe, waud, blauw, blauwen, betrauwen, waerfchauwen, enz.

Ou heeft zyn geluid in deze volgende woorden :

Ouderdom, oud, ouders, fchouders, fchaepenboud, gebouden, bouden, bout, koud, mout, smout, zout, zouten, zouden, gout, enz.

Van deze teekenen word by vele éénen doolhof gemaakt, *P. B.* in zyne nederduitfche Spelkonft, (*a*) fpant daer de peërden agter den wagen, zeggende, dat men de woorden *geeft, beeft, leeft*, teekenen moet, en de woorden *meer, geen, beel* niet; maer, wat vlaemfchen Letterkender is'er die met den eerften oogslag niet ziet, dat dit ééne misgrypinge is, die voor de Vlamingen onnoódig is.

VR. Welke letters behoort men te teekenen, en welke niet?

ANT. Die, de welke in het uitgalmen één ander geluid geven als men die in de Letterrol naemt, en niet te teekenen als de letters hun eigen geluid geven, gelyk men die in de Letterrol naemt.

VOÓRBEELD.

e Vraag-geval.

é Daer GODT den weé mede uitfprak.

è Gebleét der fchaepen.

Geénen minderen misflag begaet den zelven Schryver (a) als hy zegt, dat dezen tweéklank in de woorden *peerd*, *steerd*, *weerd*, enz. het geluid heeft als *ei*. Om hem t'overtuigen van dezen misflag, ziet hier éénige woorden van die hoedanigheid by-eén gestelt, die malkanderen zoó weinig gelyken als 't ligt de duisternis.

<i>Wei-den.</i>	$\left\{ \begin{array}{l} \textit{Veilig.} \\ \textit{Veirdig.} \\ \textit{Steirt.} \end{array} \right\}$	<i>Weinig.</i>
<i>Rei-zen.</i>		<i>Rein.</i>
<i>Pei-rd.</i>		<i>Weirdig.</i>

VR. Hoe vele Geluid-teekens zynder noódig in de vlaemsche Tacle?

ANT. Volgens 't gevoelen van alle goede vlaemsche Schryvers, vier, die zynamen, met de Latynen, *Acutus*, *Circumflexus*, *Trema* en *Apostrophus*. (b)

Vóór wy vertoónen waer deze moeten geplactt of gebruikt worden, ziet hier éénige tweéklanken (*ee*) de welke by ons eén zagt geluid geven, en daerom géene teekens behoeven.

Beek, *beeld*, *beeldhouwer*, *beet*, *eel geeft*, *been*, *keel*, *keelgat*, *beeft*, *zweeft*, *leest*, *beeft*, *beleeft*, *leeg*, *ydel*, *leer* *leersnyder*, *leest* in uwen boek, *leesbaer*, *meetzak*, *meet* wel, *neepdigt*, *neef*, *appelpeel*, *pees*, *veer*, *weer*, *weeg-*

[a] In zyne 14. Bladzide.

[b] *Scherp-geluid*, *Draei-geluid*, *Bevende-geluid*, *Verkort-geluid*.

schael, weegt, week van zeven dagen, *weerbaek*, *weerligt*, ik weet, *kaeksmeet*, *weeft*, *sreek*, *steek*, *steekt*, *spreekt*, *steeg*, *speelt*, *speet*, *speenkruid*, *preekt*, *steel*, *neemt*, *eet*, *breek*, *pleegt streep*, *dreef* van bomen, *scheepgezellen*, *scheel-gezicht*, *weergalm*, enz.

ANDER VOORBEELD.

Beên, *bredt*, *dreef*, *eêd* doen, *eên*, *eênigheid*, *eêns*, *eêr*, *eêrbaer*, *eêrst*, *eêuwig*, *geêuwen*, *gebeel*, *beêr keêr*, *keêren*, *leên-goed*, *leêrwezen*, *leêren*, *leêrt*, *leêuw*, *leêuwinne*, *meêr*, *meêster*, *meêze*, *neên*, *reê*, *reêde*, *uitreêden*, *scheêde*, *scheêf*, *steên*, *stredlen*, *teêr*, *teêrheid*, *veê*, *veêmol*, *bleêk* van wezen, het *bleek* aen zyn gelaet, *weêk*, en *teêr*, *wed*, *weddom*, *zeê*, *zeêlander*, *zeem*, *zeêr*, *zeêuwfch*, enz.

NOG EEN ANDER.

Beêr, *beêrinne*, *bleêten*, *deêrlyk*, *deêrnis*, *dweêrfch*, *dweêrfchen*, *eêrde*, *geêrne*, *geweêr*, *greêten*, 'tis eênen *greeter* of *spotter*, *eêrd* daer men vier maekt, *keêrsigt*, *melkkeêren*, *leêrs*, *leêrzen*, *geleêrst*, *meêrfch*, *neêringe*, *neêrftig*, *peêrd*, *peêre*, *peêrle*, *peêrdshair*, *scheêren*, *droog-scheêrder*, *scheêrbekken*, *steêrt*, *teêrgelt*, *teêren*, *smeêren*, *teêrting*, *veêrdig*, *regtveêrdig*, *weêrd*, *weêrdinne*, *weêrdig*, *weêrd*, *dierbaer*, *verteêrt*, *meêrle*, *zweêren*, *zweêrd*, *zweêre*, *begeêren*, *begeêrt*, *uitgeteêrt*, *geneêren*, enz.

Men mag nog, behalven deze, het Omvangteêken gebruiken, in naemwoorden daer men eênige letters wilt uitlaten, by voorbeeld, voôr het woord *Broeder*, is ook goed *Broêr*; *kleêde-
ren*,

ven, kleeren; Mogenbeden, Mogenbeên enz.:
dog dit dient meest voor de Digtens.

GEBRUIK VAN DEN ACUTUS.

VOORBEELD.

Hy boog, onder het gewigt, bloos, broos, brodd,
boot, bootschap, boord, boonen, boorden, broos-
heid, doot, doodsboofd, geboor, geboorloft, geboor-
zaem, hy goot het water uit, groot, booren,
coren, boorn, aerdenkloot, klooster, koorn, koorn-
air, koorde, kroon, loon, loos, loot, moord,
moerden, moer, moerscb-peerd, noot, noorden,
noord, oost, oerlods, oord, vlaemische munte,
oerzaak, oersprong, oerlog, oetmoedig, poorte,
poortklokke, poot, rood, roos, roozeboom, stobren,
stoot, stobten, stroo, tobnen, toon, troin, troest,
trooster, hy vloot, voot, het voots, woord, zoot,
enz.

ANDER VOORBEELD.

Boog om tefchieten, boom, dooft, door liefde,
of door haet, doorlugtig, doos, de goot druipt,
boofd, boog, boogmoedig, hoop, kloof, knoop,
koolzaed, koopman, goeden koop, loog, loopt,
kliesterkloof, droog, stroom, droom, spook, haeze-
noot, oog, ook, pools-hoogte, proost, roof-nest,
rook, room, rooms; school, toog, vloot, geboog-
zaem, sloof, stoof, voogd, woonstede, zool-leer,
doofpot, geboorte, geloof, enz.

Dat wy zonder deze geluid-teekens niet be-
staen kunnen, kan men zien uit de volgende voor-
beelden.

Zom zyn van gedagt, dat de vloeiën 'szo-
mers vloeiën van den dauw, om dat men 's win-

ters geene vind; dit gedierte is flimmer als d'haezen, de welke aes zoeken, om hunne jonge haezen t'aezen: want deze roeiën maer het land om; en de vlooiën zuigen het bloed uit 's mensche's aderen voor hun aes.

Ik hebbe dezen Man zien schooiën; maer hy was wel geschoeit voor eenen schooiër.

De Graeven konnen de graven niet ontvlugten, aengezien eenen Graef zoó heeft in het graf kan dalen als eenen Bedelaer.

Eenen Hert moet maer een kleen herte hebben, dewyl hy vreesagtiger is als vele andere dieren.

In de Bcek heeft den Beër zyn Beén gebroken.

Hy krakte eene noot in zynen noód.

Hy leeft op zynen leeft als hy leérzen maekt.

Ik hebbe een kind hoóren weenen, om dat 't aen zyne oóren gekwetst was door eenen hoórnkam.

Hy is oir in dat Sterfluis.

Haer hair scheen gelyk te wezen aen het koorn-air

Dit vers is nog versch; het was in de waschte van het wasch.

Hangt dat leer op de leér, want 't moet dienen voor myne leérzen.

Die Puiden wilt kweeken, moet dikwils, in eene week het kweeken hoóren.

Hy heeft in zynen toorn van den tooren gesprongen.

Als ik leeg ben, ik zitte geerne leég.

Hy is peers van de pees te spannen.

Deze week hebbe ik week geweest.

Kneed dat deég ter deeg

Eet wel, want gy zult uwen eed moeten doen.

De vreedzamige zullen van de vreedheid verlost worden.

Al schynt u de leéringe lastig, gy moet daerom den moed niet laten vallen enz.

VR. Wanneer behoort men den *Trema* te gebruiken.

ANT. Als twee, dry of vier klinkers malkander volgen, in welk geval de geteekende letter altyd eene nieuwe lettergreep begint zonder veranderinge van geluid, by voorbeeld, *Saül, Israël, beziën, geënt, geëert, groeiën, besproeiën*, enz.

VR. Wanneer, en hoe moet den *Apostrophus* gebruikt worden?

ANT. Als men van één woord éénige letters afliydt of wegneemt, om het van eene lettergrepe te verkorten: dog daer moet wel agt genomen worden, dat dit teeken getelt word aen den kant daer de letters afgesneden of weggenomen zyn, by voorbeeld:

<i>des avonds.</i>	⊖	tot Oófstende.
<i>'s avonds.</i>	⊖	i' Oófstende.
<i>des morgens.</i>	⊖	tot mynen.
<i>'s morgens.</i>	⊖	i' mynen.

VAN DEN TWEEKLANK *EI*.

Hier voór hebbe ik gezéit, dat men hoóit den Tweeklank *ei* agter eénen klinker behoort te stellen: want, wat onderscheid is 'er tusschen *ei* en *ey*, *ai* en *ay*, *oi* en *oy*? Geén: waerom zouden wy ons bedienen van twee letters, als wy'er maer eene noódig hebben; en zoó dit voór de grieksche *Ypselon* genomen wierd, *Mei* geeft géén ander geluid als *Mey*. Ziet de volgende voorbeelden.

Baci, bereiden, peizen, bereiken, besluiten, bermberdigheid, godorugtigheid, bezaeit, bruid, bruiloft, bruin, buiten-buis, buit, druive, duive, duivel, duive, ei, eieren, eigenzinnigheid, eischen, eisch, zeilen, zeit, stuit, fruit, gezeit, getrouwigheid, getuigen, geitenbaerd, guit, heidendom, heilig, keizer, kei, knuist, kruim, kruipen, kruis, leidsman, leiden, luiden, luik, luiken, luis, luizen, luisteren, mei, meiboom, meisken, muil, muis, muiltmaker, muizewal, neiging, nooit, ooit, pluime, pluizen, puimsteen, reis, reizen, ruim, uit, vuil, zuiver, enz.

d'Hollanders stellen de woorden *goddelyk* en *menschelyk*, met twee lettergrepen, als volgt, *godlyk*, *menschlyk*; maer my dunkt dat dit niet goed is, aengezien het woord *goddelyk* beduiden wilt *eenen Godt gelyk*, en het woord *menschelyk*, *eenen mensch gelyk* enz., ook luid d'andere lettergreep hier in niet onaengenaam.

Oe klinkt als volgt:

Boek, broek, kloek, kroeg, snoek, vloeken, zoeken, boek, vroeg, loeg, boef, sloef, droevig, droef, begroef, drög, sloeg, enz.

U klinkt zoó volgt:

Bruin, bruiloft, bruid, duivel, kruid, kruidenier, kruipen, kluisen, luikerwael, luikersch, luisteren, enz.

Eu aldus:

Beurs, beurt, beuzelen, bleuzen, deugdelyk, deurwaerder, gebeurt, geur, gedeuren, heusheid, beuwel, keuken, keuren, keulen, Keurvorst,

keus, kreunen, kreupel, leunen, leuren, leuten, neus, neuzen, neusdoek, peuzelen, reuk, reus, scheuns, scheuren, zeur, veuren, Veurne, veuften, enz.

Hoe wel *Desroches* (a) en andere Schryvers, de *u* voór de *e* plaetzen, dunkt my nogtans dat de *e* eerst gehoórt word, en daerom eerst moet staen; maer niet in de volgende woorden, te weten, *dueren, gebueren, bueren, mueren, schueren* enz. gelyk dit volgende schets tastelyk bewyft.

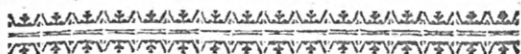
V O Ó R B E E L D.

Zedert tweé uren hebbe ik één huis gaen *bueren*, en ik hebbe den toezigt vertrauwt aen éne van myne *gebueren*, hem belastende dat hy 't zoude doen reinigen, en 's avonds de *deuren* wel sluiten; by dat huis was'er nog éne *schuere*, waer langs ik gaende, myne kleéderen *scheurde* aen énen krommen spitzen spykker.

---

[a] In zyne *Spraek-konst*, 4. Bladzijde.

VYFDE HOOFDSTUK,

Van éénige Dry- en Vierklanken.

OP dat den Lezer grondig zoude begrypen wat de Dry- en Vierklanken zyn, of hoe die moeten gebruikt worden, hebben wy noódig geoordeelt hieraf éénige voorbeelden te toónen.

Aei ziet men in de volgende woorden :

Baei, *braeiën*, *bezaeit*, *bezaiën*, *draeiën*, *draeiër*, *fraei*, *papegaei*, *baeiuisch*, *kaci*, *klai*, *kraei*, *kraeiën*, den haen *kraeit*, *laei*, *laiën*, *maeiën*, *maeityd*, *maeiër*, *naeikussen*, *naeiër*, *naeijster*, *paeiën*, *sai*, *saiët* om te breiën, *waeiën*, *blaeiën*, *zacietyd*, *zaiën*, enz.

Eénige Schryvers twyfelen wanneér zy *Oei* of *Ooi* moeten gebruiken. Ziet deze voorbeelden, die aentoónen wanneer *Oei* moet gebruikt worden.

Moeite, *moeië*, *vloeiën*, dezen inkt *vloeit* wel, bomen *fnoeiën*, te schepe *roeiën*, *befproeiën*, *moeiëlyk*, *bemoeiën*, ik *bemoeië* my met die zacke niet, *broeizel* des duivels, *foei*, *verfoeiën*, *groei-zaem*, *groeiën*, het *groeit* wel, *gloeiën*, *schoeiën*, *boeiën*, enz.

In de voórgaende eérste lettergrepen hoórt men bescheidenlyk het geluid van ééne *e*; maer in de volgende niet.

Broeiën werk verslegten, *doeien*, het *doeit*,

gohiën, *snuyten*, hy *gohit* met stéenen, *hohi*, *bodi-maend*, *bodiën*, *vogelkobi*, *lobiën*, *modi* weder, *nohit*, *ohit*, *prohië*, *rohi*, *robiën*, *rohit* die letters uit, *schobiën* bedelen, *strobiën*, *strobot*, *slobi* slegten drank, *optohiën*, *trobiën*, *vlohiën*, zeker ongedierte, enz.

'tIs zeker, dat in de voörgaende woorden het geluid van den tweeklank *oo* gehoord word, of den klank van ééne grieksche *Omega*, het welke bespeurelyk is in de volgende woórdekens.

Dohd, *Dod*.   *Noot*, *Not*.
Nohit, *Doit*.   *Nohit*, *Noit*.

Eeu vind men in de volgende woorden:

Eeuw, *eduwigheid*, *geeuw*, *geeuwen*, *leeuw*-*werk*, *leeuw*, *leeuwinne*, *zeel-meeuw*, *meeuwen*, *zeeuwen*, *zeeuwsch*, *schreuw*, *schreuw*, *geschreews*, *sneeuw*, *sneeuwen*, het *sneeuw*, *bebreuw*, *bebreuws*, enz.

Ieu, word weinig in de vlaemsche Tael gebruikt, in *nieuw*, *vernieuwen*, enz. is 't noodig.

d'Andere tweeklanken, te weten, *Ae*, *Oe*, *Ie*, zyn niet moeielyk; hoe wel *Desroebes*, in zyne nederduitsche Spraek-konst, zegt, dat de *a*, gevolgt zynde van ééne *e*, éenen langeren klank zoude hebben: dog alle Minnaers der vlaemsche Letter-kunde zeggen met my, dat *a* en *e*, elk op zig zelve hun geluid geven. Ziet hier éénige voorbeelden tot oefeninge der leérgierige Jongheid.

Aen, *aerde*, *aes*, *aezen*, *baes*, *werkmeester*, *baezen*, *baerd*, *baerden*, *baer*, *baeren*, *baet*, *baeten*, *blaes*, *daed*, *daeden*, *dael*, *daelen*, *Josaphats dael*, *gaen*, *gaef*, *gaeven*, *Graef*, *Grae-*

ven, baen, baenen, jaer, jaeren, kaes, kaezen, aen, kraen, kraenen, maet, maeten, naelde, praer, paeren, raer, zeldzaam, tael, taele, vaen, vaenen, wael, waelen, zael, zaelen, maer, waer, daer, naer, enz.

Ziet hier éénige Werkwoorden met ééne *a* tegen het gevoelen van éénige Hollanders.

Dalen nederkomen, *dragen*, *falen*, *graven* spitzen, *balen*, *jagen*, *klagen*, *laken*, *maken*, *naken*, *razen*, *vragen*, *dagen*, *wagen*, enz.

Andere voorbeelden van den tweéklank *Oe*.

Boek, *boeken*, *broek* *broeken*, *boef*, *boeven*, *doen*, *goed*, *koel*, *koelen*, *loeren*, *scherp* *toezien*, *moed*, *voeder*, *voedster*, *noen*, *oeffenen*, *poeder*, *roeren*, *roer* van één schip, *toen*, *als*, *woensdag*, *welgeest*, *zocken*, *zoet*, enz.

Voorbeelden van den tweéklank *Ie*.

Bie, *bier*, *biegt*, *bies*, *brief*, *brieven*, *belieft*, *believen*, *die*, *dief*, *dieven*, *sielt*, *sielten*, *gerief*, *gerieven*, *bier*, *iemant*, *kiesen*, *kiel* van een schip, *jieden*, *lied*, *mier*, *mieren*, *nier*, *nieren*, *niesen*, *nieskruiden*, *pieter*, *pier*, *worm*, *riem*, *viet*, *tien*, *tieren*, *vier* getal, *vieren* *scelt* *houden*, *wie*, *wieg*, *wiek*, *vleugel*, *wiel*, *wielen*, *wierd*, *wierook*, *ziel*, *zien*, *ziek*, *zieken*.

SESDE HOOFDSTUK,

Van eenige halve en medeklinkers, de welke eene bezondere aenmerkinge vereischen.

VAN DE LETTER C.

HOe wel ik weet dat het misbruik van eene *h* voór de *k* te stellen byna vernietigt is, ik zal nochtans, tot oeffeninge van d'eérfst beginnende Leérlingen der vlaemsche Tael, hier eenige voorbeelden stellen, om dat'er vele oude Boeken mede befinet zyn. Ziet dit volgende.

Kaek, kaekslag, kaerte, kalf, kam, bakken, zakken, pakken, stokken, pokken, zokken, drukken, drukker, gebak, gezakt, geraekt, geslaekt, vlokken, rokken, makken, koeken, vloeken, zoeken, doeken, doek, bok, bokken, trekt, trekken, vlekken, rekken, gerokken, getrokken, plekt, rekt, enz.

De *c* word nog van het meeste deel der Schryvers in eigen naemwoorden gebruikt, als *Carolus, Catharina* enz.; maer d'Hollanders, die geéne slaeven van de gewoonte zyn, hebben d'eérfte geweest die de gezegde woorden met eene *k* wel hebben geschreven.

Daer zyn weinige woorden in de vlaemsche Tael, die met eene *c* beginnen als *Ciere, cieraed, cyfferen*, en de woorden die'er van voortkomen: dog, zoó alle Schryvers myn gevoelen volgden, zy zouden die, en diergelyke woorden, met eene *f* schryven.

Vele Schryvers gebruiken nog *ch* in plaetze van *g* om onderscheid te maken tusschen *dig*t, één gedigt, en *dig*t by, *dog* maer, *dogge* ééne hond, en *laggen*, schryven zy of het *laggen* ware: want de *c* voor ééne *b* staende, geeft één scherp geluid, byna of men schuiffelde, gelyk in de volgende fransche woorden. *Cheval*, *Cbien*, *Cocbe*, enz.

Ik hebbe, na alles, aengaende onze Tael, wel nagezien t'hebben, het noódig geoordeelt deze en méér andere diergelyke woorden met ééne *g* te schryven. Ziet de volgende voorbeelden.

Agt dagen, *agt* uwe ouders, *ag* wat pyne!
nog, *dog*, *dogge*, *slag*, *magt*, *geágt*, *gedagt*,
gezag, *gelag*, *laggen*, *rogge*, *mugge*, *vlugge*,
logt, *ligt*, het *ligt*, *ligt*, dat niet zwaer is enz.

Egter behoeft het woord *laggen* éénige hardigheid; maer zoó veel niet, om, in de plaets van *gen*, *chen* te stellen.

Iemant zal zeggen, is de vlaemsche Tael zoó ryk in woorden, waerom maekt men geén onderscheid in 't liggende *ligt*, *ligt* gewigt, en éénige andere woorden.

Ik zegge, dat dit geéne voldoende reden is, om één woord te verslegten in de spellinge: want d'omstandigheden die'er by staen, geven genoeg hunne hoedanigheden te kennen, ook is onze Tael daer mede minst besmet. De Franschen schryven *je suis* ik ben, *je suis* ik volge, *je punis* ik straffe, *je punis* ik straffe, en menigvuldige andere woorden.

Blegny (*a*) heeft van diergelyke geheele lystten

opgeftelt. De Latynen maken geen onderscheid tuffchen *legit* hy leeft, en *legit* hy heeft gelezen; dies éénige kleéne woorden gelyk te fchryven, in ééne zoó woordenryke Taelé als d'onze is, kan haer weinig of niet ontluifteen.

— VAN DE D.

VRAEGE. **W**at onderscheid is'er tuffchen de *d* en *t*?

ANTWOORDE. Dat de *d* één zagt geluid geeft, en de *t* één hard, als in de woorden *den, ten, dit, tyd, dood, tot* enz.

VRA. Is'er zoó groot onderscheid tuffchen deze twee letters, waerom gebruikt gy die voór de zelve uitgalminge, te weten, *geleérd, geleért, bemind, bemint*, enz.?

ANT. Dit is niet wel: want wy te veel steunen op woorden die met ééne *t* eindigen, by voórbeeld *met, med, wet, wed*, enz.

Ik heb het noóit gedooft, dat myne Leérlingen deze woorden met de *d* zouden fluiten: want, behalven dat dit den eigen klank niet is, 'tbaerde my één ongemeén gemak, dewyl ik de kinders niet moefte voórhouden wat *Werkwoorden, verba, adjectiva* of *supina* waren enz. weinig agt nemende op 't gene *P. B.* zegt in syne Spel-konst, (*a*) dat dit zomtyds veel vershil bybrengt, om dat *scheid* voórkomt van *scheiden*, en *scheit* van *scheiten*: het leste schynt één woord uit zynen winkel te zyn, gevrongen na zynen aert of wyze van spreken, dat hy noóit in éénige woordenboeken gezien heeft.

d'Eigen liefde, die zomtyds d'aldergeleérste
 streéft, en d'eénavdige misleid, heeft my
 nooit zoó verblind, dat ik, den raed verfoeiënde
 van Geleérde, in twyfel zynde hoe het wit best be-
 doelen, zoude naer myn oórdeél werken, neen:
 want toen zy my zeiden, dat den klank van de *d*
 en *t* op het einde van één woórd, zoó weinig
 onderscheid hadde, dat 't byna niet te bemerken is;
 dat het gierlyker is, 't eéntal van het veeltal zu-
 ier t'houden, door onderscheid te maken, ik heb
 dit niet slegts wel bevonden, maer my verpligt ge-
 houden zulks slyptelyk te volgen, zoó blykt uit
 dit voorbeeld.

Peérd, peérden, bad, baden, stad, steden,
broód, broóden, zweérd, zweéerden, woórd, woór-
den enz. steért, steérten, straet, straeten, pot,
póttén; rat, ratten, kot, kóten enz.

Dit is voór de Naemwoórdén; maer op de
 werkwoórdén moet men agt nemen hoe die in
 het onbepaelde luiden, by voorbeeld, in *worden*
 begint de leste lettergreép met ééne *d*; dies
 schryft: ik *worde*, gy *word* en niet *wort*. In te-
 gendeél in *moeten* begint de leste lettergreép met
 ééne *t*, schryft ik *moet*, gy *moet*, en niet *moed*.
 De woórdén die eindigen in *heid*, moeten ook
 met ééne *d* gesloten worden, om dat zy in 't veeltal
beden hebben, als *bermbertigheid, bermbertig-*
beden, regtveérdigheid, regtveérdigbeden, enz.
 Uit alle dies, zondere ik het woórd *GODT*, het
 welke ik met vier letters schryve, dat is, als het
 den waeren *GODT* bedied: want dit geén meér-
 vuldig heeft; ook word het in alle taelen met
 vier letters geschreven, als in 't hebreéuws, arme-

niaens, gricks, latyn, spaens, italiaens, frans, hoogduits, en in meer andere.

d'Hebreëuwen, uit eerbied, durfden dat woord niet uitspreken, en daerom naemden zy alleén de vier letters.

VAN DE G.

DEze letter word van vele uitgesproken als *ze*, gelyk de Franschen in het woord *general*, Veldöversteir; of'er stond *Zeneral*, welke benaminge wel voegtaen de Franschen; maer is slydig aen d'uitsprake der vlaemsche Tael: want als men deze letter den klank geeft volgens 't oude misbruik *ze*, men moet spellen voor de woorden *gelt*, *goed*; *Godt*, *zelt*, *zoed*, *zodt*; maer men hoort doorgaens spellen *Ze* *ELT*, *gelt* *Ze* *OED*; *goed*, *Ze* *ODT*, *GODT*: dog dit is eéne van de meéste mislagen die iemant in de Spelkunde kan begaen.

Et Zyn d'Hoogduitschen die de goede benaminge van deze letter behouden, dewyl wy by ondervindinge weten, dat de Duitfchen, die 't latyn spreken, zeggen: *Regbina*, *ghentes*, *Ghemini*, enz., hoe wel zy de *b* in die woorden niet schryven, dit dient om te doen zien wat kragt zy aen de *g* geven.

VR. Hoe moet men deze letter uitspreken?

ANT. Gelyk d'eérste lettergrepe van de volgende woorden, te weten, *GEweest*, *GEsien*, *GEleden*, enz.

VAN DE S.

VRAEGE. **W** At verschil is'er tusschen de *f* en *z*?

ANTWOORDE. Dat de *f* één scherp geluid heeft, en de *z* één zagt, zoó in de volgende woorden te bemerken is.

Samen, saei, saeiët, sas, savodiën, servet, somme, sussen, suiker, schoon slim, snyden, spot, straete, enz.

Zaed, zaegen, zael, zaeiën, zak, zagt, zand, zang, zaterdag, zedelesse, zeel, zeér, zeem, zedp, zeduw, zegel, zegen, zeggen, zeker, zelven, zerp, zig, zes zeven, ziek, ziel, zin, zonde, zondaer, zonder, zolder, zomers, zoó, zonne, zuiver, zuivel, zwaeben, zwaene, zwaer, zweérd, zwakheid, zwalp, zwaluwe, zwang, zwart, zwavel, gezelschap, zweet, zveden, zweedsch, zweep, zwellen, zwerm, zwier, zwigten, zwitser, zwygen, zwym, zwyn, zynen, zyne, zyn.

Zommige schryven de voórnaemen *zynen, zyne* en *zyn*, met ééne *f*, om onderscheid te maken met het werkwoord *zyn* of *wezen*, en het leste *dezer* uitgalmen, te weten, het onzydig: dog dit verwerpen vele goede Schryvers, (*a*) om dat d'uitsprake, die den regel van onzè Spellinge is, geéne *f*, maer ééne *z* vereischt; ook, gelyk men ziet, zoude dit maer plaets grypen in het onzydig alleén, en niet in het mannelyk of vrouwelyk geslagte, dus, dat dit geéne verwarringe

[a] *Woordenboek door Halma. Desfroches Woordenboek en Spraek-konst.*

kan baren; dat meér is, de vlaemsche Taelte heeft, om dit uit te drukken twee wóórden, te weten, *wézen* en *zyn*.

Indien dit onderscheid konde bybrengen, wat zoudé men doen met verscheide andere wóórden, als *zyn*: *zael* om op de peérden te leggen, *zael* van één huis, één *zagt* vel, *zagt* spreken, *zak* dat van zakken komt, *zakken* neerstorten, *zat*, verzadigt, *zat*, dat van zitten komt, *zeér* groot, *zeér*, iet dat pyne veroórzaekt enz.

VAN DE Z.

DE reden waerom alle Schryvers tót benaminge van deze letter, dry andere daer by voegen, die namende *zeta* of *zete*, hoeft men niet verre te zoeken, aengezien het waerschynelyk geschied, om onderscheid te maken tusschen de *z* en *g*: dog, als het misbruik weggenomen is, van de *g* te misnaemen, gelyk ik myne Leérlingen-onderrijgte, kan men deze letter *ze* naemen: want 't is zeker, dat men maer eéne klinker noódig heeft om alle halve en medeklinkers hun behoórlyk geluid te geven.

ZEVENSTE HOOFDSTUK,

*Van het onderscheiden van eenige Naemen,
en Werkwoorden.*

VRAEGE. **W**anneer moet men agter de *A* eené *E* schryven?

ANTWOORDE. Als het ééntal eené *a* vereischt.

VOORBEELD.

Eéntal.	Veeltal.	} N A M E N W O O R D E N .	Eéntal.	Veeltal.
Baet.	Baeten.		Bal.	Balen.
Baen.	Baenen.		Dal.	Dalen.
Straet.	Straeten.		Dag.	Dagen.
Baer.	Baeren.		Glas.	Glazen.
Maet.	Maeten.		Slag.	Slagen.
Graet.	Graeten.		Dak.	Daken.
Graef.	Graeven.		Graf.	Graven.
Slaef.	Slaeven.	Gelag.	Gelagen.	

VR. Als in eenige woorden den tweeklank *Oo* in het ééntal vereischt word, moet men den zelve tweeklank in 't veeltal gebruiken?

ANT. Zoó doen d'Hollanders en Brabanders; maer zy dwalen, aengezien dit niet geschieden kan zonder de letters eenigte geweld aen te doen. Ziet de volgende woorden.

Boom, Boomen, boón, boóner, droom, droomen, loón, loónen, enz.

Mynen regel is, als den tweeklank *oo* 't scherp geluid vereischt in 't ééntal, dat die woorden den tweé-

tweéklank behouden in 't veeltal, by voórbeeld, *loón, loónen, toón, toónen, kroón, kroónen, boón, boónen, woórd, woórden, doódd, doódden, snóódd, snóódden, enz.*

Als zy dit teéken niet vereifchen aldus :

Boom, bomen, droom, dromen, stroom, stromen, zoon, zonen, zoom, zomen, spook, spoken, knoop, knopen, room, romen, enz.

Het zelve verftae ik van de werkwoórden, de welke, hoewel zy in 't eéntal maer eéne *o* hebben, niet tegenftaende, dat in den tweéden en derden perzoón den tweéklank vereifcht word : want dit den aert is van onze Spellinge, zonder dat men eénig geweld aen de letters doet, by voórbeeld, in 't werkwoórd, *dromen*, fchryft, ik *drome*, gy *droomt*, hy *droomt*, wy *dromen*, enz.

Verscheide Schryvers falen dikwils in de voórnaemen, fchryvende *myn zuster, myn broeder, myn handen*, enz.

Om deze te doen zien op wat wyze zy de voórnaemen moeten gebruiken, behoóren zy te weten, dat de vlaemfche Taelc dry geflagten heeft, te weten, mannelyk, vrouwelyk en onzydig, waer van het leste, nog mannelyk, nog vrouwelyk beduid.

VR. Hoe zal men weten of eén woórd mannelyk, vrouwelyk of onzydig is.

ANT. Als men voór eénen naem kan stellen *den*, dan is het mannelyk; zoó men daer voór kan stellen *de*, 't is vrouwelyk; en als men *het* daer voór kan stellen, dan is het onzydig. Ziet de volgende voórbeelden tot onderrigtinge.

Vlaemsche Spraek-
VOORBEELD.

MANNELYK.		VRAUWELYK.	
<i>Den</i>	} Man } Boek } Zoon } Vader	◊ <i>De</i>	} Vrouw } Dogter } Kamer } Hand
<i>Eenen</i>		◊ <i>Eene</i>	
<i>Mynen</i>		◊ <i>Myne</i>	
<i>Uwen</i>		◊ <i>Uwe</i>	
<i>Zynen</i>		◊ <i>Zyne</i>	
<i>Dezen</i>		◊ <i>Deze</i>	
<i>Den welken</i>		◊ <i>De welke</i>	
<i>Anderen</i>		◊ <i>Andere</i>	
<i>Gebedden</i>	◊ <i>Gebedde</i>		
<i>Zulken</i>	◊ <i>Zulke</i>		

ANDER VOORBEELD.

VAN HET ONZYDIG.

<i>Het</i>	} Kind	◊ <i>Dit</i>	} Kind		
<i>Eén</i>		◊ <i>Het welk</i>		} Huis	
<i>Myn</i>		◊ <i>Ander</i>			} Land
<i>Uw</i>		◊ <i>Gebedt</i>			

Uit deze bovenstaende voorbeelden, kan men gemakkelyk kennen wanneer de naemwoorden mannelyk, vrouwelyk of onzydig zyn: dog ik zal in myn volgende deeltjen hier af éenen grooteren uitleg tragten te geven; zoodanig, dat één ider met den eersten oogslag zal kunnen zien in wat geslagte dat de woorden *Man*, *Vrouw*, *Kind*, enz. staen; ook wat naem of werkwoorden zyn; immers alles wat noódig zy om de vlaemsche en fransche Taale te schryven, en grondig te verstaen.

VR. Waerom schryven de Brabanders de werkwoorden *klagen*, *dragen*, *vragen* enz. met ééne *e* in d'éérste lettergrepen, en d'Hollanders met twee *aa*, aengezien deze tweede *e* of *a*, in d'éérste lettergrepen van de genaemde woorden, die zy schryven aldus, *klaegen*, *draegen*, *vraegen*, of *klaagen*, *draagen* en *vraagen* géén geluid geeft?

ANT. Dit is onnoódig, en daerom oordeéle ik, dat zy dit doen uit één oud gebruik of zonder oplettentheid. 't Is waer, dat ik ook *e* agter de *a* schryve; dog ik doe dit alleénelyk in de naemwoorden, te weten, in *Straeten*, om dat men *Straet* schryft, *Baeten*, om dat men *Baet* schryft; en voór de werkwoorden *klagen*, *dragen*, *vragen*, weet ik géén ander reden, als dat den gebiedenden tyd ééne *e* of *a* vereischt, by voórbeeld, *draegt* of *draagt*, *vraegt* of *vraagt*. enz.

Deze naemwoorden met twee *a* te schryven, is éénigzins gegrond; maer men zoude wel ééne spille in den mond mogen hebben om de *a* tweemaal behoórlyk haer geluid te geven.

d'Hollanders schynen ook gééne swarigheid te maken om de woorden *wezen*, *lezen* en diergelyke dus te schryven, *weezen*, *leezen*, enz. d'oórzaeke waerom dat zy dit doen, is my onbekent; dog ik laete my voórstaen, dat zy 't veelvuldig naer 't ééntal pogen te vringen, hoewel dit tegen het gevoelen is van alle goede vlaemsche Schryvers.

Eénige Perzoónen hebben my verscheide woorden opgeworpen, die zy zeggen frans te zyn, om dat die met de fransche Tael overeen komen, en dat wy die van hun zouden hebben ontleént, waerom ik noódig geóordeéld hebbe

eénige van deze woorden van 't frans in 't vlaems over te brengen.

VLAEMS.	FRANS.
Somme,	<i>Somme.</i>
Gomme,	<i>Gomme.</i>
Offèren,	<i>Offrir.</i>
Cyfferen,	<i>Chiffrer.</i>
Regel,	<i>Regle.</i>
Stúderen,	<i>Etudier.</i>
Meéster,	<i>Maitre.</i>
Ure,	<i>Heure.</i>
Anker,	<i>Encre.</i>
Perzoónen,	<i>Personnes.</i>
Bal,	<i>Bal.</i>
Lyste,	<i>Liste.</i>
Borze,	<i>Bours.</i>
Zak,	<i>Sac.</i>
Wyn,	<i>Vin.</i>

En hoewel ik reéds betoónt hebbe, dat wy vele eúwen voór de Franschen in wezen hebben geweest, waer uit wy genoeg kunnen besluiten, dat zy met onze vederen pronken, ik zal nogtans, tot voldoeninge van de gezeide Opworpers, en gerief van 'talgemeén in myne Regels der vlaemsche Taele, of Woorden-boek, den grond daer van tragten aen te toónen, zoó uit d'oude hebreéuwfsche Taele, als uit d'oude drukken en schriften, waer uit blyken zal, dat wy die woorden gebruikt hebben voór hunne tyden, en dat zy die van ons ontleént hebben.

Eénige onkundige zouden my misschien vragen waerom, dat ik de woorden, die by hun schynen, hoewel die verschillen, gelyk te zyn, met ongelyke letters schryve, by voorbeeld, *namen, naemen spraken, spraeken* enz. ? Ik antwoorde daer op, dat d'eérste werkwoorden, en d'andere naemwoorden zyn, en om myn zeggen te bevestigen, dient 'tvolgende voorbeeld, zy *namen* alle hunne *naemen* in geschrift, om dat zy niet wisten wat *spraeke* dat zy *spraken*, enz.

Hier ziet gy, dat den eersten *namen* den onvolmaekten tyd beduid van nemen, en *spraken*, den onvolmaekten tyd van spreken, te weten, den lesten perzoón van het veeltal.

Wat aengaet de woorden *geloven, beroven, verdoven*, immers alle die uitgaen in *ven*, zommige zyn van gevoelen, besonderlyk de Digtters van Belle, dat alle de tyden daer deze woorden met de *t* sluiten, eéne *v* zouden moeten voor hebben, schryvende, ik *gelove*, hy *geloovt*, enz. : dog die schryfwyze is verworpen van alle de beste Schryvers, en het dunkt my ook beter te zyn aldus te schryven, te weten:

Geloven, Gelooft, Beroven, Berooft,

Verdoven, Verdooft, Loven, Looft,

Bederven, Bederft, Sterven, Sterft,

Erven, Erfst, Slaven, Slaeft,

Graven, Graeft, Laven, Laeft,

Begraven, Begraeft, Bederven, Bederft,

Verwerven, Verwerft, Bedroeven, Bedroeft,

Let ook, als men het voorbeeld zoude volgen

van de gezeide Belsche Digtters, dat men zoude moeten schryven *dieven*, *diev*, *duiven*, *duiv*, *brieven*, *briev*, het welke teénmael tegen den klank van onze letters zoude zyn, daerom 'tis beter dat men schryft *brieven*, *brief*, *dieven*, *dief*, *duiven*, *duif*, enz.

Aengaende de mislagen, door *Richelet* begaen, of om beter te zeggen, door die 't vlaems by zyn frans Woórd-boek gevoegt hebben, deze zyn zoó veelvuldig, dat ik hadde behooren één bezonder deel te maken om die al bondig aen te toónen; maer dewyl dit de schuld van den Opfelder niet is, vernoege my met te zeggen, dat 't ééne der grootste seilen is, dat de *y* in 't bygevoegde vlaems na éenen klinker geduerig te vinden is, tegen het gevoelen van *Halma*, en alle lofwoerde Taelkenders.

BEMERKINGEN,

Op eenige mislagen van den Boek, genaemt Deure of Ingang der nederduitsche Tael, door VAN BELLEGEM, Schoolmeester tot Brugge, hier onzydig en bondig ontdekt.

IEmant mogte my zeggen, dat ik het Werk van den genaemden meester *Van Bellegem*, onlangs in 't licht gekomen, niet eens beroepen hebbe, en dat hy zig ook uitgeeft voor Tael-meester, met inbeeldinge, dat ik partydig schryve, om mynen medegezel te versoónen door zyne begaene mislagen te verzwynen, het welke noót myne meeninge is geweest: want, hoewel ik my niet vleü vry te wezen van eenige feilen, en my gelukkig agte, als ik overtuigt zynde, die mag verbeteren, dies hope ik dat mynen medegezel, zig overtuigt ziende door de reden, en kloeke bewyzingen, alles zal ten goeden nemen.

Dat ik het gezeide Werk niet eens beroepen hebbe, is om tweé reden: ten eersten, om dat myn werk voltrokken was als 't zyne van onder de pers kwam; ten tweéden, dunkt my dat zyn Boek min aenmerkens weêrdig is, als dat van myne opghaelde lofweerde Schryvers, 't gene blykt uit de groeffte feilen, die ik, zyn Boek terlops doórblanderende, gevonden hebbe, en om myn zeggen te bevestigen, ik zal eenige van die laten zien.

Het Opschrift van 't Werk behelst, *Deure of In-*

gang tot de Nederduitsche Tael, en bladzyde 38, 78, enz. schryft hy *Univerfiteyt, procederende, reformatie*, enz. voór goede nederduitsche woórden, het welke ftrydig fchynt te wezen aen zyn gezeide Optichrift.

Tweéde bladzyde dunkt het hem, dat hy *Adam* ziet fchryven, en zegt, dat *Anaxagoras* den éérften Boek heeft in 't ligt gebragt, langen tyd na de doód van *Adam*; maer vergeet zyn zeggen te bekrachtigen met éénigen fchyn van waarheid.

64 Bladzyde zegt hy, dat d'Hollanders d'éére hebben van de waere benaminge der letteren, en op de 8 bladzyde benaemt, of misnaemt hy de letters als volgt:

f, g, l, m, n, r, s, y, z.
effe, dje, elle, emme, enne, erre, effe, ey, zeta.

Zoó misnaemt, dat niemant kan éénige woórden spellen met die benaminge, ziet 't woórd *bem*, met de letters te namen zoó hy zegt zoude het zyn *Ha E eMme*, is dit niet belaggens weérdig, 't is ten minften niet meéfteragtig.

59 Bladzyde, zegt hy, dat het één misbruik is te spellen als volgt.

Va-de-ren, Kin-de-ren,
Dee-ling-e, Ver-moór-den, enz.

Ziet zyne verbeteringe, die hy geeft.

Va-der-en, Kind-er-en.
Deel-ing-e, Ver-moord-en, enz.

Welke verbeteringe zoó vrugteloo's als bespotelyk is,

22 Bladzyde, zegt hy, als men geén scheidteekens gebruikt in de nederduitsche Taelc, dat dit dikwils d'aenhoorders tot laggen moet aenporren, en in de 4, 8, en 85 bladzyde schryft hy geëert, geëerde, hooggeëerde, aldus, *geëert, geëerde, booggeëerde* enz. zonder teekens, waer door hy niet min de Minnaers der Taelc tot laggen aangemoedigt heeft.

62 Bladzyde, zegt hy, dat het gemak, en de verkortingc moet gezogt worden, en stelt doorgaens twee logeningen (*) in éenen zin, het welke van alle goede vlaemische Schryvers word verworpen.

33 Bladzyde verworpt d'oude gebruiken, en 84 bladzyde, zegt hy, dat het beter is den ouden schik te volgen. Men moet van het geheugen misdeelt zyn, om zig zoó éenvaudig tegen te spreken.

38 Bladzyde, zegt, dat " Y procederende in „ d'Univerfiteyt van Loven tegens I, haer proces heeft verloren, en dat dit dient in de lette „ tergrepen heid, uit, uil enz." en, niet tegenstaende dit voórbeeld, doorzaeit zyn Boek met Y in de zelve gevallen.

91 Bladzyde zingt hy den lof van het zoet bekgeweel van den Gendfchen Nagtegael, tragtende dit te bekragtigen met het gene den heidenschen *Daniël Heins* zegt, in zynen verfoeilyken boek, hebbende voór opfchrift, *den Lofzang van Jefus Kristus, den éeuwigen en éenigen Zone Godes*, den welken duidanig doorzaeit

---

(*) Negations.

is met nackte beelden, onzuivere en stoórende redenvoeringen, minnebrieven en schimpdigten, dat het één teér gemoed zoude doen schromen; immers éenen boek, die, niet zonder reden, verboden is. Ó wat misflag zig van diergelyke boeken te bedienen! Heeft *Van Bellegem* in meénige geweest, dat dien boek door den gendfchen *Heins*, gemaakt was, zyn misflag is nog groóter: want, dezen heeft, in zyne latynsche en vlaemfche Digten, den lof van Brugge uitgegalmt, maer fchóit gefchreven op 't zoet bekgekweel van den gendfchen Nagtegael.

95 Bladzyde, zegt dat *Daniël Heins* de gendfche spracke hemel-hoog verheft, en op de 78 bladz. doet hy den gendfchen Nagtegael schimpf-gewyze aldus zingen.

Zuo,	} VOÓR	Zoó.
Ueck,		Ook.
Kuept,		Koopt.
De miere kruype,		De mieren kruipen,
op de miere,		op de mueren.
Moeke,		Maken.
Alteyd,		Altyd.
Ka, Kyk,	Ziet.	

119 Bladzyde, zegt wederom, dat het beter is het oude gebruik te volgen.

De zelve bladzyde, dat het één misbruik is de woórdén tien, troón, en toón, zonder *b* te fchryven, het welke nogtans van alle goede Schryvers goedgekeurt word. Ziet het Woórdén-boek door *Halma*, enz.

133 Bladzyde, léért hy, dat men, om wel en

gemakkelyk te schryven niet mag ontfeken zyn door héete dranken, dit heeft misschien aen de goede Schryvers zyne wyze van schryven doen verwonderen.

De zelve bladzyde onderrigt hy de Timmerlieden en Stoeldraeciërs, om Banken, Lessenaers en Tafels te maken; dit is den Schoenmaker volgen. die *Apelles* poogde t'onderrigten, en tot antwoorde kreeg, *gaet niet voorder als uwen leefst.*

195 Bladzyde, zegt, dat men, om wel te leeren schryven, den navel des buiks moet dry of vier vingers boven de tafel hebben, dies zyn de Schoolmeesters gelukkig die vele tafels hebben, om die geduerig naer d'hoogte van hunne Leérlingen te doen zetten.

137 Bladzyde, zegt dat het by middel der Penne is, dat men schryft, is dit zoó, zyne twee voorgaende onderrigtingen, aengaende het wel schryven, zyn vrugteloós.

145 Bladzyde vertoont hy éenen ééuwigduerenden Dagwyzer, getrokken uit *Vaerman*, *Kerckbove*, *Ozanna*, en andere, zig vleiënde den uitvinder daer af te wezen.

